

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969



CA DRE# 00966763

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ
ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System.

■ ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
■ 1500 ਵਰਗ ਗਜ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ ਦੇ ਘਰ ■ 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
■ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
■ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

Mortgage rates available from 2.1% to 3%

For the Best advice for BUYING-SELLING-RENTING
Ben Singh Bashal (Realtor/Broker) Kamaljeet Kaur (Realtor/Broker)
Ph: 317-809-1818 Ph: 317-909-9295
midlandrealtgroup@yahoo.com kahlonkamaljeet@gmail.com
Midland Realty Group-Company You Trust



Kamaljeet Kaur

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਰੈਲਿਓ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587



Gurdawar Singh Mann



Gurcharan Singh Mann

Twenty-Second Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 37, September 11th, 2021 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹਲੂਣਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੁਣ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਲੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਢੀਠਤਾਈ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪਾਰਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੇ ਪਿਛਲੇ



ਸਿਆਸੀ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਮਰ ਕੱਸੀ

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਖਤ ਫੈਸਲੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਪੱਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਹਨ। 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਖਤ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 6 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 28 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾਤਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਣੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਐਲਾਨੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਭੇਰਾ ਵੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਤੈਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ ਗਈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗੂ ਹੋਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੋਰਸ ਲਾਈ ਗਈ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਾ ਆਈ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਉੱਤੇ 'ਕਬਜ਼ਾ' ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤੀ ਪੈਨਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਪੈਨਲ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਪੈਨਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਨਿਲ ਘਨਵਤ ਨੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੁਰੀ ਫਸੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। 5-6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ 5 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਣਨੀਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਣੇਰਿਉਂ ਘੇਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰੇਕ ਲਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਿਰਾਓ ਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਅਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਣਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਹਾ-ਸੁਣੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਕ ਲੱਗਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੇਰੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਹਾਲਾਤ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਰੈਲੀ ਰੋਕਣ ਗਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੀ ਭਾਜ਼ਾ ਵਰਤਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਮਰਥਕ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਬਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਦ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!

Help you Buy or Sell:
◆ Residential Property
◆ Commercial property
◆ Business Opportunity

Financing:
◆ Residential Loans
◆ Commercial Loans
◆ SBA Loans
Commercial Leasing



Broker Associate
BRE Lic.# 01462579
NMLS ID 358820

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate

BEB
BAY EAST
BROKERS

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja SWEETS & CATERING
Presents
PARADISE BALLROOMS
banquet hall & event center

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਜਨਮਦਿਨ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ
200 ਤੋਂ 1000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਹੈ।

SERVICES INCLUDE

- CATERING
- SILVERWARE
- CHINAWARE
- DECORATED HALL
- LINEN
- SEVERAL BAR OPTIONS
- SECURITY
- WAIT STAFF
- FULL SETUP INCLUDING TABLE CLOTH, NAPKINS, CHAIRS ETC.

PARADISE BALLROOMS
4100 Peralta Blvd. Fremont, CA 94536
(510) 900-6319
info@paradiseballrooms.com
www.paradiseballrooms.com

Law Office of Manpreet S. Gahra

> ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
> ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
> ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense
(DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)



Manpreet S. Gahra
Attorney At Law

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582
Fax:510-217-6847
Email: manpreet@gahralaw.com

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਵਸੂਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ 48 ਫੀਸਦ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਵਾਧੂ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਪੂਰੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਤੇਲ ਬਾਂਡ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਕੇਂਟਰੋਲਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਅਕਾਊਂਟਸ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਪਰੈਲ-ਜੁਲਾਈ 2021 ਦੌਰਾਨ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਵਸੂਲੀ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 67,895 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਸਿਰਫ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ, ਏ.ਟੀ.ਐਫ. ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ 'ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ (ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ) 'ਚ 32,492 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੀ ਤੇਲ ਬਾਂਡ ਦੇਣਦਾਰੀ ਯਾਨੀ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ



ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਈਧਣ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤੇਲ ਬਾਂਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਕਰੀ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਵਸੂਲੀ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਈਧਣ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭਾਰੀ

ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਇਵਜ 'ਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭੁਗਤਾਨ

ਕਾਰਨ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਕਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਹੈ।

ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਗੈਰਰਿਆਇਤੀ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ 25 ਰੁਪਏ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ 1990 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਵਾਲਾ ਨਿਘਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1990 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਡਗਮਗਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਰ ਵੀ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ 116 ਫੀਸਦ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ 42 ਫੀਸਦ ਵਾਧਾ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ 55 ਫੀਸਦ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2014 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਕੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ 830 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 2020 ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ

ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਡਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਾਧੂ ਕਲੋਮ ਵੀ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ 830 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ

ਸੱਟ ਵੱਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸੱਟ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਜ, ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 644 ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ 91 ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਹਨ।

ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਭੇਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੀ.ਐਫ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦਿੱਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੁਟਕਲੇ ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਨਹੀਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਵੀ ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੀ.ਐਫ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂ ਅਮਨ ਸੇਖਾ, ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਤਰਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।



2020 ਤੋਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਾਰੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੈਲੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਏ

ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਹਿੰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਏ ਜਾਣ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦੇ 17 ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 15 ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 12 ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ 12 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਔਸਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 3.39 ਕਰੋੜ ਦੇ ਟੋਲ ਆਮਦਨ ਨੂੰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਣ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਵਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਫ਼ਾ 160 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਇਹ ਗੈਰ-ਸੰਵਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੋਟਿਸਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸੀ।



ਆਪਣੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਘਰ ਘਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦੇਣ ਦਾ ਚੋਣ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ

YOU TAKE CARE OF THE BUSINESS. I'LL TAKE CARE OF THE FINANCING.



When your business needs working capital, getting funds from conventional financing sources can be difficult.

Liquid Capital helps small to medium sized businesses with the cash they need to grow and prosper. We can provide your business with immediate funding based on your commercial accounts receivable. Use the cash for:

- BUSINESS GROWTH
- NEW PRODUCT LAUNCHES
- SEASONAL SLUMPS
- START UP BUSINESSES



Dr. Amul Purohit

Tel: (530) 750-2585

www.apurohit.liquidcapitalcorp.com



ਕੈਨੇਡਾ ਚੋਣਾਂ: 21 ਔਰਤਾਂ ਸਣੇ 70 ਪੰਜਾਬੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ

ਬਰੈਂਪਟਨ: ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਫੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 30 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 338 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 70 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 21 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਭਰਾ ਲਈ ਹੈ। ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਰ

ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਨਾਰਥ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰੂਬੀ ਸਹੋਤਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਵੱਲੋਂ ਮਿਧਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਈਸਟ ਤੋਂ ਮਨਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਵਲ ਬਜਾਜ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਸਾਊਥ ਤੋਂ ਲਿਬਰਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੋਨੀਆ ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਵੱਲੋਂ ਮਿਸਟਰ ਬਰਾਤ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਡਮੰਟਨ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ

ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਲਿਬਰਲ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਗਗਨ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸਵੈਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਹਨ।

ਹਾਲੀਆ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 35.6 ਜਦਕਿ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 35.3 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵਿਡ ਕਾਰਨ ਐਤਕੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਡਾਕ ਜਾਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਿਸ ਵੋਟਰ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਰੂਰੀ ਰੁਝੇਵਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਡਵਾਂਸ ਪੋਲਿੰਗ 10, 11, 12 ਤੋਂ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ

ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਰਹਿ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਹ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਬੁਲਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਆਲੋਚਕ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵਸੂਲੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਚੁੱਕੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸੂਲੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 1188.70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਤਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਇਹ ਮਾਲੀਆ 987.20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 20.41 ਫੀਸਦ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਹਾ ਤੇ ਸਟੀਲ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵਸਤਾਂ, ਖਾਦਾਂ, ਟੈਲੀਕੋਮ ਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੱਕੇ ਆਈ. ਜੀ. ਐਸ.ਟੀ. ਬੰਦੋਬਸਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਲਈ ਅਗਸਤ-2021 'ਚ 448.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਰਜ਼ੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਜੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ 80 ਫੀਸਦ ਹੈ। ਅਗਸਤ

2021 ਦੌਰਾਨ ਵੈਟ ਤੇ ਸੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 648.44 ਕਰੋੜ ਤੇ 26.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 24 ਫੀਸਦ ਤੇ 40 ਫੀਸਦ ਵੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਸਤ 2021 ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਕਾਸ ਟੈਕਸ 11.38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 9.63 ਫੀਸਦ ਵੱਧ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ:
ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿ ਇੰਚਾਰਜ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭਰ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਭਰ ਲਏ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 'ਆਪ' ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ, ਪਾਰਟੀ ਬਦਲੀ ਪਰ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੀਆਂ ਸਹੁਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S.; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs),

Fremont, CA 94538

Ph: (408) 737-7100

Fax: (408)737-7102 www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.



PERSONAL INJURY ATTORNEYS
LAW OFFICES OF MANPREET S. BAINS
LAW OFFICES OF WILLIAM E. WEISS
 AN ASSOCIATION OF LAW FIRMS

Offering Joint Representation at No Additional Cost
No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

Car Accidents • Motorcycle and Bicycle Accidents • Bus and Truck Accidents
 Injured Pedestrian • Wrongful Death • Brain and Head Injuries • Burn Injuries
 Spinal Cord Injuries • Fractures and Joint Injuries • Construction Injuries • Civil Rights

RECENT RECOVERIES OBTAINED:*

\$4,000,000 Settlement for Motor Vehicle Accident
\$10,100,000 Confidential Settlement for Motorcycle/Truck Accident
\$4,200,000 Judgment for Premises Liability/Assault
 *Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Personal Injury matters are time sensitive!
 For a free consultation, please call (510) 474-0028
 E-mail: BainsWeiss@gmail.com

Serving the Bay Area and Beyond • Offices in San Francisco and Union City

LAW OFFICES OF
VIVEK MALIK

Follow us on:

ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
 help FAMILIES
 REUNITE in the

UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services
 in the field of
U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced
 immigration attorney
 Toll Free No.
866-424-4000

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance •
 ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ
 ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration •
 ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship •
 ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers •
 ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਠੰਢੇ ਪਏ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਆਗੂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੂੰ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮਲੂਕਾ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਲੂਕਾ ਰਾਮਪੁਰਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਲੂਕਾ ਦੇ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭਾਈਰੂਪਾ ਅਤੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਤੋਂ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੀਏ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਮਪੁਰਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਖੁਦ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੌਤ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਠੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਤੋਂ ਹੀ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਵੀ ਮਲੂਕਾ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸਲੂਾ ਕਰਨ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਜ ਜੋ ਵੀ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਤ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਖਿੱਚੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ (ਰਿਵੀਜ਼ਨ) ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਇਸ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਮਮਤਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭਬਾਨੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਆਗੂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀਟ ਲਈ ਵੋਟਾਂ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸਮਸੇਰਗੰਜ ਤੇ ਜੰਗੀਰਪੁਰ ਅਤੇ ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਪੀਪਲੀ ਸੀਟ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ

ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਬਾਨੀਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀਟ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੁਵੇਂਦੂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੁਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਬਾਨੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ

ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਟੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਵਿਧਾਇਕ ਸੋਵੇਨਦੇਬ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਨੇ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

2011 ਤੋਂ ਬੈਨਰਜੀ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਮਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚ ਅਤਿਕਾ ਡਾਹੁਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੂਬਾਈ ਮੰਤਰੀ ਫਿਰਹਾਦ ਹਾਕਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੈਵਿਧਾਨਕ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਜਰੂਰੀ ਸਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਸੋਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਅਮਲ ਰੁਕਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match for Jatt Sikh boy, 5'-11", 1993 born, Software Engineer, Masters in Engineering from university in USA, USA green card applied and expecting Canadian PR soon, rural/urban property. Please send recent pictures and particulars to email: singhusa93@gmail.com, Ph: 248-679-6668

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 35 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-9", ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 319-670-8892


ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu
Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:
Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV
Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)
7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568



Gurdip Singh Sandhu
Email: Homeomedicine@yahoo.com

Low Interest Rates in History No Cost Refinancing Available!

Call Madan Khatri
Ph: 847-530-1550

Madan@MoonstarMortgage.com
IL and CA Mortgage Loan Licensee
We Works From Start to End!



Madan Khatri
NMLS # 1980752

Moonstar Mortgage Inc.

953 Plum Grove Road, Unit B, Schaumburg, IL 60173

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY
ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ
DPF Cleaning ਅਤੇ **Baking**
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ **ALIGNMENT SHOP**
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ **STOCKTON** ਵਿਚ **HIGHWAY 4** ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997
www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਆਪਸ 'ਚ ਉਲਝੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ 'ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।



ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੇ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁਖਬੀਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਗਾ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮਨ-ਸਾਂਤੀ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਰਾਜ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਗਾ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦੀ ਲਿਸਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਾਜੇਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮੇਦਾਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬੋਧਣ 'ਚ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬਾਦਲ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭਾਗਤ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰੇ: ਬੀਰ ਦਵਿੰਦਰ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਮਕੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੇ ਭਠਕਾਉ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਬੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। 'ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।' ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰ

'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਹੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਪਾਰਕਾਂ, ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਮੁਹਰੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ।

ਕਿਸਾਨ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੇਖ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ

ਵਿਚ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ 17 ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ

ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 125 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ 'ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ' ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿੱਤ ਡਾਂਗਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੁਹਰਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿਹਰਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਗਾ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਖਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਰੈਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਵਾ ਸੌ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੋਗਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੋਗਾ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਉਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਦੁਹਰਾ ਰਹੀ ਹੈ।



ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਸਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਨੇ ਮੋਗਾ ਵਿੱਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰੈਲੀ ਮੌਕੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ, ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁਣ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕਰ ਰਹੇ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ

ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੇਤਹਾਸਾ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਦਾ ਘਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਨੇ ਮੋਗਾ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੋਗਾ 'ਚ ਦੁਹਰਾਓ ਨੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੋਗਾ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜ਼ੁਲਮ ਵਾਹਿਆ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ, ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੋਗਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਿਸਾਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਪੁਰਅਮਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗੈਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਰਲਿਆ: ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੁਰਸੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਲਈ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰੈਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰੈਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਇਕੱਠਾਂ 'ਚ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼: ਮਜੀਠੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ 'ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਵ ਹਨ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਭਾਜਪਾ ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ, ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਜਮਹੂਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾੜਾਂ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼

ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular

California:

Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja
916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਾ ਲਵੇ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐਨ.ਵੀ. ਰਾਮਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ 'ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ' ਪਰ ਅਹਿਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਬਰ ਮੁੱਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਤੇ ਐਲ. ਨਾਗੋਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਮਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 'ਖਤਮ ਹੋਣ ਕੱਢੇ ਹਨ' ਕਈ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਲ-ਸਾਲ ਦੀ ਤਰੀਕ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਰਾਮਨਾ ਨੇ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 3-4 ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ' ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਹਿਤਾ

ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 13 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਭਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਦ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਤੁਹਾਨੂੰ (ਸਰਕਾਰ) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ' ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ 2021' ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹਲੂਣਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ 15 ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੱਕ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਨੂੰ 'ਵੋਟ ਦੀ ਚੋਟ' ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ 'ਵੋਟ ਦੀ ਚੋਟ' ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਵਾਂਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਬੰਦ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਦੀ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਇਕੱਠੇ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। 2013 ਵਿਚ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦ ਲਈ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਦਸਤਕ

ਕੋਜੀਕੋਡ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ 12 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਬਰਸਤਾਨ 'ਚ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਜੀਕੋਡ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋ ਸਿਹਤ ਵਰਕਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਕੇਰਲਾ 'ਚ ਜਦੋਂ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰੀਬ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਕੇਸ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਵੀ ਕਹਿਰ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲਾਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

12 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਕੋਜੀਕੋਡੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਮੁੜ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਪੱਛਮੀ ਯੂਪੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਾਂ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮਹਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ, ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਖਿਲਾਫ ਸੱਦਾ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ 11 ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਸਲੇ ਦੀ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਮੌਕੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗਤ ਆਸਰੇ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈ।

ਅੰਦੋਲਨ ਉੱਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ-ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਝੰਡੇ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਉੱਤੇ ਧੜਾ ਧੜ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਹੋਏ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਰਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪੱਧਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਸਰਕਾਰ

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰੇਕ ਲਾਈ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ 100 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ 6 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।
ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 5-6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਅਮਰੀਕਾ: ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਹਫਾਮ ਅਤੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਮਰੀਕੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2020 'ਚ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ 7,759 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜੋ 2019 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 6 ਫੀਸਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਸਿਨਹੂਆ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 2008 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।
ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਐਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2020 'ਚ ਸਿਆਹਫਾਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲੇ 1930 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 2755 ਹੋ ਗਏ ਜੋ

2019 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 40 ਫੀਸਦ ਵੱਧ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ 274 ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਜੋ 70 ਫੀਸਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ 6576 ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਚੋਂ 55 ਫੀਸਦੀ ਗੋਰੇ ਅਤੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਸਿਆਹਫਾਮ ਸਨ ਜਦਕਿ 16 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 6 ਫੀਸਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਹਮਲਾਵਰ ਸਨ। ਉਧਰ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 42 ਅਤੇ 30 ਫੀਸਦ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਹੋਈ ਹੈ।

ਫਲੋਰਿਡਾ: ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਦੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਚਾਰ ਜਣੇ ਹਲਾਕ

ਫੋਰਟ ਲੋਡਰਡੇਲ: ਫਲੋਰਿਡਾ 'ਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਮਹਿਲਾ, ਉਸ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਬੈਠੀ ਬੱਚੀ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਮਲੇ 'ਚ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦੇ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਪੋਲਕ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗਰੇਡੀ ਜੂਡ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 33 ਸਾਲ ਦੇ ਬ੍ਰਾਇਨ ਰਿਲੇਅ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਲੇਅ ਸਾਬਕਾ ਮੈਰੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਦੋਸਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਲੇਅ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਗਿੜਗੜਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਮਚਾਈ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚੱਕਰਵਾਤੀ ਤੂਫਾਨ ਇਡਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂਫਾਨ ਇਡਾ ਨੇ 29 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੂਸੀਆਨਾ ਦੇ ਪੋਰਟ ਫੋਰਚੋਨ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੂਫਾਨ ਕੈਟਰੀਨਾ (2005) ਮਗਰੋਂ ਇਡਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਚੱਕਰਵਾਤੀ ਤੂਫਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਪਈ ਹੈ।

ਇਡਾ 1 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਟਰੋਪੀਕਲ ਚੱਕਰਵਾਤੀ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੂਫਾਨ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੌਤਾਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੇ ਲੂਸੀਆਨਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹਰੀਕੇਨ ਇਡਾ ਨੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਚੱਕਰਵਾਤੀ ਤੂਫਾਨ ਕਰਕੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

- | | | | |
|--|--|--|---|
| (ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|--|--|---|



XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ



ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

**ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ**

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ 'ਟਿਕਟ' ਲਈ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰਿਆ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਣਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।



ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਨ ਹਾਈਕਮਾਨ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੁਟੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਵਰਕਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਸੰਗਰੂਰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਰਾਈਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਆਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪੋਸਟਰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਮੱਠੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਸੀਐਮ' ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਕਾਮਨ ਮੈਨ' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ। ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੰਭ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਸਰੇ ਉਹ ਉਡੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ 15-15 ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸੁਝਾਅ ਉਹ ਨੋਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਰਕਰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਐਲਾਨਣ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ

'ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰ ਅਲਪਦਿਆਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ, ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਡੇਰੀ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਦੂਰ ਰਹੇ। ਇਕੱਠ ਦੌਰਾਨ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ।

ਸਿਆਸੀ ਪੈਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੁਟਿਆ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਪੈਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਟੀਮ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੇ ਹਾਲੀਆ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਟੀਮ ਨਾਲ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘੂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਢਾਂਚੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ

ਨੇ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਪੈਨਲ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ 'ਚ ਦੇਰੀ ਕਰਕੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੰਮ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੰਗਠਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਵੱਲੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਕੋਲ ਆਜਾਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਘੂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਜੁਟ ਗਏ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਬਿਨਾਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੂੰ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘੂ ਹਮਖਿਆਲ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਮੁੜ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨੂੰ ਮੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਾਟੋ ਕਲੇਸ਼ ਮੁੜ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਇੱਕ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੱਥ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਆਖ ਗਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ 'ਸਭ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ' ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਸਿੱਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਰਾਵਤ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵੀ ਕਰ ਗਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਧੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ 18 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਧੜਾ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਦੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਆਸਵੰਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਿਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਦਖਲ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਰਾਜੀ ਸੰਗਠਨ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਤੇ 18 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਗੇ। ਉੱਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਫੇਰੀ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਸੀ ਕਿ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਖੁਦ ਸੱਦਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਵਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ 'ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਵਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਜੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਬਾਤ ਦਾ ਬੜੇਗੜ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਸੀ।'

ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਅਰੁਣਾ ਚੌਧਰੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਗਰਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ, ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੇਰਕਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਰ ਆਦਿ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਸੋਢੀ ਵੀ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਰਾਵਤ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੀ ਰਹੇ। ਰਾਵਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਸੂਤਰੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ 18 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਉੱਚ ਰਾਵਤ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਾਕਤਵਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਰਾਵਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਬਰਗਾੜੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 1984 ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ. ਮਰੀਜ਼ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਥਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੇਦਾਂਤਾ ਭੇਜਣਾ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਗੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ 'ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ' ਨੇ ਛੇੜੀ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਬਟਾਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਜਾਂ ਘੁਮਾਣ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਬਟਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਹ ਅਹਿਮ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਅਮੀਰ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਾਸਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਟਾਲਾ ਸੂਬੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ 1465 ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਇਹ ਅੱਠਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਨਾਲ 8 ਜੁਲਾਈ, 1487 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੰਧ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਬਟਾਲਾ ਹੀ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰੀਆ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਟਾਲਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ



ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ x; ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਜਲ ਮਹਿਲ (ਬਾਰਾਂਦਰੀ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਲੀ ਦਵਾਰਾ ਮੰਦਰ

ਅਤੇ ਸਤੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ ਸਮਾਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਅੱਚਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵਤਾ ਕਾਰਤਿਕ ਦੀ ਯਾਦ

ਵਿੱਚ ਅਚਲੇਸ਼ਵਰ ਧਾਮ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਅੱਚਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬਟਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕਵੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਕਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੀਟਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਮਾਝੇ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੰਤਰੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪੱਤਰੇ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ

ਟੋਕੀਓ: ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਸਫਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਜਿਥੇ ਇਕ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ, ਉਥੇ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਵੀ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਗਰ ਨੇ ਇਥੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਦਿਵਾਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਹਾਸ ਯਥੀਰਾਜ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਤਗਮਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਟੋਕੀਓ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ 5 ਸੋਨ, 8 ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ 6 ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਲ 19 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤਗਮਾ ਸੂਚੀ 'ਚ 24ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ।



ਭਾਰਤ ਨੇ 1972 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਇਕ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਅਤੇ ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਚਾਨੂ ਅਤੇ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਦਹੀਆ ਦੇ ਦੋ ਚਾਂਦੀ ਤਗਮਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 7 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਕਲਾੰਗ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 19 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਉਲੰਪਿਕ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ 7 ਸਿਖਰਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 1980 ਵਿਚ ਮਾਸਕੋ 'ਚ ਜਿੱਤੇ ਗਏ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਦੇ 41 ਸਾਲ ਬਾਅਦ

ਜਿੱਤਿਆ ਗਿਆ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਟੋਕੀਓ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਲੰਪਿਕ ਜਿੱਤ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਅਜੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਵੇਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕੀਤੇ, ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾੰਗ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਕਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲਈ ਮਾਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੋਕੀਓ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 5 ਸੋਨੇ, 8 ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ 6 ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ-ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ 4-4 ਤਗਮੇ ਵੀ ਜਿੱਤੇ। ਭਾਰਤੀ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਦਲ ਲਈ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਗਰ ਨੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵਿਚ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਖੇਡ 'ਚ ਇਕ ਹੋਰ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖੇਡ ਰਹੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਹਾਸ ਐਲ. ਯਥੀਰਾਜ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਨਾਲ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਉਲੰਪਿਕ ਤਗਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਅੱਗੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਵੀ ਲੜਕੀਆਂ ਮੋਹਰੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਗਮੇ ਆਏ। ਜਦਕਿ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਗਏ 2 ਸੋਨ ਤਗਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ 19 ਸਾਲਾ ਮਨੀਸ਼ ਨਰਵਾਲ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਸਰਾ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਲਬਧੀ ਰਹੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੋ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 2 ਤਗਮੇ ਇਕ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਂਸੀ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਵਨੀ ਲੇਖਾਰਾ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਬਣੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸਿੰਘਰਾਜ ਅਡਾਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੋ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣੇ। ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ 7 ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੈਰਾਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਹੋਏ 19 ਤਗਮਿਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਜਗਾਈ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗੀ



ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੁਰਮੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੁਖਬੀਰ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚੱਲਕੇ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਦੀ ਜਾਮਨੀ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਆਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲਗਭਗ 180 ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਇਥੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮਦਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਆਸ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।



ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਚਾਰਟਰਡ ਉਡਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕਾਬੁਲ ਦਾ ਹਵਾਈ ਔਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆ ਰਹੇ ਲਗਭਗ 140 ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਬੇਵਸਾਹੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ: ਮਜੀਠੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਮਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੇ ਸਦਨ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮਤੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਧੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਤੇ



ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਬੇਵਸਾਹੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੇਲੂ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਐਲਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਨਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਟਰ ਸਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨਰੁਲਾ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਖਿਲਾਫ ਆਮਦਨ ਵਸੂਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ।



ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਣੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਮ-ਕਾਜ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸੈਣੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 8 ਵਜੇ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਬੀਤੀ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨਘੜਤ ਜਵਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਏ ਤਾਂ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੈਣੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਣੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਡੁੱਖਾਈ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ: ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਵਧਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਖਿਚਤੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਹੈ। ਸੈਕਟਰ 22 ਸਥਿਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕੁਲਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 25 ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਲੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੱਲ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫਰੰਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ 113 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਨਖਾਹ ਵਾਧੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 125 ਫੀਸਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਫੀਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿਵਾਈਜ਼ਡ ਕੈਟਾਗਰੀਆਂ ਲਈ 2.72, ਪਾਰਸ਼ਲੀ ਰਿਵਾਈਜ਼ਡ ਕੈਟਾਗਰੀਆਂ ਲਈ 2.89 ਅਤੇ ਅਨ-ਰਿਵਾਈਜ਼ਡ ਕੈਟਾਗਰੀਆਂ ਲਈ 3.06 ਦੇ ਗੁਣਾਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖਸਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਸਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਰਾਹੀਂ ਬਿਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ। ਵਿਧਾਇਕ ਬੈਂਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਗ

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਸਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਖਸਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇਗਾ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਭਖਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਕੀਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਅੱਗੇ ਤਲਾਬ ਵਿਚ ਕਮਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਲਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰੀਹ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਬਰਕਤ ਉੱਲੂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਡਾ. ਹਾਫਿਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਬਸ਼ੀਰ ਦੇ ਨਾਂ ਗਾਇਬ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹੇਠਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।



ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਮੇਤ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਕੰਧ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਹ ਪਿੱਲਰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਥੋਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਲਾਈਟ ਐਂਡ ਸਾਊਂਡ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਮਰ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੀ ਤੰਗ ਗਲੀ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਚੋਂ ਉਭਰਦੇ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਮੰਜਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋਸਦੇ-ਨੱਚਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਇਥੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਗਲੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ

ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਮੌਕੇ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ 'ਆਕਰਸ਼ਕ' ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਮੌਕੇ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ (ਏ.ਐਸ.ਆਈ.) ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਊਂਡ ਤੇ ਲਾਈਟ ਸ਼ੋਅ ਲਈ 'ਤਿੱਖੀ ਸੂਰ' ਵਾਲੇ ਸਾਊਂਡਟਰੈਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਤਲੋਆਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਿਟਾ ਰਿਹਾ ਕੇਂਦਰ: ਆਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ' ਨੂੰ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਇਕ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ 20 ਕਰੋੜ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਗ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਜੋ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸਥਾਨ ਦਾ ਉੱਚਾ ਬੜਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਮਿਟਾ ਕੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਰਸਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਅਮਰ ਜੋਤ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਖੂਹ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੋ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਈਟ ਐਂਡ ਸਾਊਂਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ

'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਤਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 'ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਸਥਾਪਤ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੀ ਬਣਤਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਵਜੂਦ ਮਿਟਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਚਿਮਨੀਆਂ ਦਾ ਵਜੂਦ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 500ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਨੀਂਹ ਟਿਕੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ 17 ਸਤੰਬਰ, 2020 ਨੂੰ ਇਸ ਥਰਮਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ 'ਬਲਕ ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲੇ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਲਈ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਫੜਾਇਆ ਅਤੇ ਇਧਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਥਰਮਲ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਧੂੰਏਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।



ਬਠਿੰਡਾ ਥਰਮਲ ਦੇ 440 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਯੂਨਿਟ 22 ਸਤੰਬਰ, 1974 ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ

'ਚ ਹੀ ਇਸ ਥਰਮਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਾਸੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕੱਲਾ

ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਹੀਂ, ਵਿਰਾਸਤ ਵੀ ਖੁੱਸ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਥਰਮਲ ਦੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਧੂੰਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਥਰਮਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੇ ਸਾਜੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਟੈਂਡਰ 164 ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਥਰਮਲ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਥਰਮਲ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਚਾਰ ਚਿਮਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਲਾ ਮੀਡੀਆ

'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਥਰਮਲ ਦਾ 737 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵੀ ਨਵੀਂ ਪਾਈ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਥਰਮਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫੋਂ 27 ਜੁਲਾਈ, 2020 ਨੂੰ 'ਬਲਕ ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਸਕੀਮ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਲਿਤਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੈਦਪੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਰਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਸੂਬੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਲੈਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਥਰਮਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੁਪਏ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ

ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਥਰਮਲ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਇਓਮਾਸ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ 100 ਮੈਗਾਵਾਟ ਸੋਲਰ ਪਲਾਂਟ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਥਰਮਲ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ। ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ ਲਈ ਇਕ ਰੁਪਏ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ 33 ਸਾਲ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲੀਜ਼ ਵਿਚ 99 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਡਰੱਗ ਪਾਰਕ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 1878 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 1000 ਕਰੋੜ ਕੇਂਦਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ 878 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਾਏਗੀ।

ਹੁਣ ਕੋਲੇ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੇ ਘੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਘਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲਾ ਸੰਕਟ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ 'ਚ ਮੁੜ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਪਿੱਛੇ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਾਣਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਲਾ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਘਰਾਂ 'ਚ ਕੋਲਾ ਭੰਡਾਰ ਘਟ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਲਾ ਦੇਣ 'ਚ ਹੱਥ ਘੁੰਟ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਧਰ, ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕੋਲੇ ਦਾ ਭੰਡਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਾਵਰਕੌਮ ਕੋਲ ਮਹਿੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੋਲਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਦੋ ਯੂਨਿਟ ਤੇ ਰੋਪੜ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਤਕੀ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੱਕ ਕੋਲਾ ਭੰਡਾਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਤਾਹੀ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਨਜ਼ਰ

ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 2019 ਨੂੰ ਲਹਿਰਾ ਥਰਮਲ ਕੋਲ 32 ਤੇ ਰੋਪੜ ਕੋਲ 48 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 2020 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾ ਕੋਲ 30 ਦਿਨ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਥਰਮਲ ਕੋਲ 29 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾ ਭੰਡਾਰ ਸੀ। ਐਤਕੀ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾ ਥਰਮਲ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਥਰਮਲ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 24-24 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾ ਭੰਡਾਰ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ 'ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ' ਵੱਲੋਂ ਕੋਲਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ 60 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਹਿਰਾ ਤੇ ਰੋਪੜ ਥਰਮਲ ਲਈ 41.25 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਕੋਲਾ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਜੂਨ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਤੱਕ 10.40 ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਕੋਲਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ 6 ਫੀਸਦ ਟਨ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਫੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਇਹ ਮੌਕਾ ਬਾਹਰਲੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਖੁੱਭਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿੱਚ 825 ਕਰੋੜ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਬਾਹਰ ਵੇਚੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਲਟਾ ਬਾਹਰੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਵਰਕੌਮ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਟਾਟਾ ਮੁੰਦਰਾ ਪਲਾਂਟ ਨਾਲ 25 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੂੰ 475 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਟਾਟਾ ਮੁੰਦਰਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਸਿਰਫ 90 ਤੋਂ 100 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਹੀ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਟਾ ਮੁੰਦਰਾ ਪਲਾਂਟ ਨੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਕੋਲਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਮੁੱਲ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ

ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੀ ਕਾਂਗਰਸ: ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਿੱਜੀ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ, "ਸਾਰੇ 122 ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬੇ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ" ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿੱਜੀ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਟਾਟਾ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਥਰਮਲ ਹੁਣ ਕੌਮੀ ਗਰਿੱਡ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵੇਚਣ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ

ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਘੱਟ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਾਵਰਕੌਮ ਮਾਨਸੂਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਨਸੂਨ ਤਾਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕੋਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਟੀਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਲਾ ਭੰਡਾਰ ਮੁਕਾ ਚੁੱਕੇ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 11 ਸਤੰਬਰ 2021

ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ), ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਕਰਨਾ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਨੀ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਦੌਰ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 32 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਵੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 26-27 ਨਵੰਬਰ, 2020 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਦਿਨਾ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਉਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੋੜ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਵਧਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਹੱਈਆ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹਤਿਆਜ਼ ਵਜੋਂ ਰੋਕਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਰੋਹ ਇੰਨਾ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਨਾਕੇ ਟੁੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਜਾ ਡੇਰੇ ਲਾਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਿਆਂ ਨੂੰ 10 ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਅਤੇ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਘੜ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ।

ਹੁਣ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਥੇ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮੱਤਭੇਦ ਹਨ, ਉਪਰੋਂ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਮਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕਰਨਾਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਘੇਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਘੇਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਿਆ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਭ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਧਰ-ਧਰਾਏ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਕਾ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਫਸਰ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾੜਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਰੋਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਬੰਧਤ ਅਫਸਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਅਫਸਰ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸਾਹਵੇਂ ਬੇਵੱਸ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਲਈ ਲਈ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਅ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਅੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਏਕਾ ਹਰ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪਿੜ ਸਬਰ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ; ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬਦਲ ਜਾਂ ਤੋੜ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਐਲਾਨ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੈੜਚਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲ ਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਨਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੁਰਾ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ 'ਰੱਬ ਦੀ ਇੱਕਤਾ' ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭੌਤਿਕ ਅਨੇਕਤਾ ਨੂੰ 'ਇਕ' ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਤੇ ਸਦਭਾਵ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਪੈਗਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਅੱਗੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਹਰ ਦੀਵਾਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਲਕੀਰ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮੇਏ ਲਾਸਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਸਾਗਰਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣਗੀਆਂ।'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨ

ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਸਾਝ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਕੇ ਇਹੋ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜੀ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਪੰਥ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਬਾਣੀ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੌਂਪਦੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੀੜ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਮਣੀਕ ਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤੰਬੂ ਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਪਾਸੋਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 1601 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ 1604 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ



ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀ ਇਬਾਰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਹੈ - 'ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਮੀ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮਹਾਮਾਨਯ ਗ੍ਰੰਥ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਸੰਮਤ 1660 ਵਿਚ, ਇਹ ਰਾਮਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਾਉਣਾ ਆਰੰਭਿਆ। ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਕੇ ਸੰਮਤ 1661 ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ੧ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪਿਆ।'

ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਹਾਂਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਚਵਰ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਭੂਤਲ ਅਰਥਾਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਥੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਦੇ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਜਦੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਧੂਪ-ਦੀਪ ਕਰ ਕੇ, ਗ੍ਰੰਥ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਦਬ-ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਸੇ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਨਾਂਦੇੜ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 1708 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਲਈ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ-ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਬ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਅਤੇ ਪੂਜਣਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਚਨਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਚਨਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਦਭਾਵ ਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ-ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਸੀ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਲਈ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਗਈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਨੁਹਾਰ ਹੋਰ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ।

ਆਖਰ ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਨਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੁਰਾ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ 'ਰੱਬ ਦੀ ਇੱਕਤਾ' ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭੌਤਿਕ ਅਨੇਕਤਾ ਨੂੰ 'ਇਕ' ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਰੱਬ ਦੀ ਇੱਕਤਾ ਦੇ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। 'ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਓ' ਅਤੇ 'ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ' ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਪਰਵਾਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਗਗੜੀ ਨੂੰ ਜੋਕਾਂ ਦੀ

ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਚੋਣ-ਦੰਗਲ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਛੇ ਮਾਹ ਦੇਖੋ। ਟਿਕਟਾਂ ਵੰਡਦਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਕੋਈ, ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਗਾਹ ਦੇਖੋ। ਪੁੱਛਣ ਜਾਣ ਸਵਾਲ ਜੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ, ਵਰੁਦੀ ਡਾਂਗ ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਦੇ ਠਾਹ ਦੇਖੋ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਏ, ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਪਾਹ ਦੇਖੋ। ਵੋਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿਆਸਤੀ ਤੜਫਦੇ ਐ, ਸੁਰਤਿ 'ਕੁਰਸੀ' ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਈ ਰਹਿੰਦੀ। ਹੁੰਦੀ 'ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ' ਕਹਿਣ ਸਿਆਣੇ, ਐਪਰ 'ਗਗੜੀ ਨੂੰ ਜੋਕਾਂ ਦੀ' ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ!

ਫਰਵਰੀ 1989 'ਚ ਆਖਰੀ ਸੋਵੀਅਤ ਟੈਂਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੇ ਫਿਲਤ ਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ, ਹਥਿਆਰ, ਫੰਡਿੰਗ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ) ਨੇ ਲੱਗਭੱਗ ਦਹਾਕਾ ਲੰਮੇ, ਸਬਕ ਸਿਖਾਉ ਯੁੱਧ 'ਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਢਹਿ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦਾ ਪਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕ-ਧਰਵੀ ਆਲਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਆਲਮੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ, 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਵਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਨੀਤਕ



ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਦੁਨੀਆ ਆਪਣੀ ਧੁਰੀ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਸੀ; ਤੇ ਉਸ ਧੁਰੀ ਦੀ ਧੁਰੀ ਕਿਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਜਾਪਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਸਮਰੂਪਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਪਤਨ, ਚੀਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਜੋ ਅਰਥ-ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜ ਲਈ ਹੈ। ਯੂਰਪ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਯਥਾ-ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਨਵੀਂ, ਕਰੂਰ ਸੱਤਾ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਯਥਾ-ਸਥਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਭੈਅ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਕਾਬੁਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਤੋਸਾ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਸੀ। ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਉਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਲਪਾਈਨ ਘਾਹ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੋਪਖਾਨੇ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਬੰਬਾਰੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਇਕ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬੱਲੇ ਘਾਟੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਮੂਹ - ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ.) 9/11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਸਲਾਮੀ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਜੋ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦੀ ਖੂਨੀ ਲਹਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕੱਟਤ ਸੰਗੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਢਾਂਚਾਗਤ ਬਦਲਾਓ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤਾਂ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਉਤੇਜਨਾ ਬਿੰਦੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਇਹ ਜਿੱਤ, ਇਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਨੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਾਢੇ ਸਤਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੀ ਤਕੜੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰੂਰ ਜਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਨੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਕਲੱਕਤ



ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ।

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਈ ਹੁਣ 'ਤਾਲਿਬਾਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਖਮ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਜੋ ਘਿਨਾਉਣੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦਾ ਹੱਥਨੋਕਾ ਹੈ, ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਹੇਠ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਈ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਚਾਹਤ ਨਾਲ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੰਧਕਾਰ ਅਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਝੀਤ ਵਿਚੋਂ ਆ ਰਹੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਨ।

ਦਰਅਸਲ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਢਾਂਚਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਫੌਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਇਸ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਸੱਚੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਤਹਿਆਂ 'ਚ ਕੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਬੱਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗੀ, ਕੁਝ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੇਗੀ।

ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਖੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਤਣਾਉਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਲਾਗੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ।



ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਝਲਕ।

ਦੂਜੇ ਆਲਮੀ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੁਲਕ (ਗੈਰ ਗੋਰੇ ਮੁਲਕਾਂ) ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਵਜੰਮੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤਾਂ ਦੇ ਤਖਤ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਫੌਜੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਸਵਾਰਥ, ਸਭਿਅਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਲਫਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

'ਇਰਾਦੇ' ਫੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ 'ਚ ਸੋਵੀਅਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਫਗਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਔਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਮੱਧਯੁਗ ਨਫਰਤ ਦੇ ਉਬਲਦੇ ਦੋਗਰੇ 'ਚ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਨਾ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਰੀਵਾਦ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਉਸ ਦੇ ਗਲਬੇ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ? ਕੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਸੋਚ-ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦਾ ਕਬਰਸਤਾਨ - ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਚਰਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ। ਕਾਬੁਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਪਰ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਹਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜਾ ਝਟਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਖਰਚੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਮਰੀਕੀ ਯੁੱਧ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿੱਜੀ ਭਾੜੇ ਦੇ ਫੌਜੀ, ਰਸਦ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ-ਢਾਂਚਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ (ਬਰਾਉਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੱਗਭੱਗ ਇਕ ਲੱਖ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਜਾਨ ਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਅਫਗਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ 'ਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ 2400 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਮੁੜ ਉਭਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ 2020 'ਚ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਦੋਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਖਤ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਧਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਲੋਕਡਾਊਨ ਅਤੇ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ, ਜਦੋਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਿੱਗ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਦਲਦਲੀ ਰੇਤ 'ਚ ਫਸਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ - ਜੋ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਾਲ, ਆਰਥਕ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਕੁਲ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ

ਇਕ ਹੋਰ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਦਮ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਤਾਇਵਾਨ ਉਪਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਫੌਜੀ ਟੱਕਰ ਲਈ ਹਰਕਤ 'ਚ ਅਤੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ?

ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਅਸਲ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉਪਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਪੈਰ ਖਿੱਚ ਲਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਘਰੇਲੂ ਮੁਹਾਜ਼ ਯੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਸ਼ਕਰਾਂ 'ਚ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭੜਕ ਉਠੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਨੇ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦ, ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਰਮਿਆਨ ਸਬੰਧ ਜੋੜ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀਅਤਨਾਮ ਯੁੱਧ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਨੇ ਉਸ ਪੱਧਰ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਜਗਾਇਆ, ਲੇਕਿਨ ਬਲੈਕ ਲਾਈਵਜ਼ ਮੋਟਰ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਹਨ।

ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਗੋਰੇ ਬਹੁਮਤ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਗੈਰ-ਗੋਰੇ ਅਫਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾ ਅਤੇ ਮੂਲ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਤੇ ਉਜਾੜਾ ਅੱਜ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਯੁੱਧਾਂ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਕਸ਼ਟਾਂ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਵਾਦ ਦੇ ਐਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰਲੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੰਕੇਤ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਜੇ ਮੁਹਾਜ਼ ਉਪਰ ਵੀ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਦੇ ਭੂਗੋਲ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ 'ਚ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦਾ ਬਦਲ ਸੀ। ਇਸ ਕੋਲ ਭਰਪੂਰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗੁਆਂਢੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਮਹਾਸਾਗਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਫਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅਮਰੀਕੀ ਭੂਗੋਲ ਹੁਣ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਲਾਭ ਹੁਣ 'ਅਮਰੀਕੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਜਾਂ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ (ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਚੀਨ ਦਾ ਭੂਗੋਲ 'ਚੀਨੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

ਸਾਗਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉਚਾ ਉਠ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ, ਜੰਗਲ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਸੀ ਹੋਈ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਦੀਆਂ ਸੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੀਆਂ-ਭਰੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਉਪਰ ਸੌਂਕੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਮੰਡਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਝੱਖੜ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਨਦੀ ਉਪਰਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੁਵਰ ਡੈਮ ਦਾ ਜਲ-ਭੰਡਾਰ, ਜੋ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਤਰਨਾਕ ਦਰ ਨਾਲ ਸੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੜਵੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਅਮਰੀਕੀ, ਯੂਰਪੀ, ਚੀਨੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਹੜੀ ਪੁੰਜੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ 'ਚ ਮਸਰੂਫ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਚ ਮਸਰੂਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰ ਸੂਫੀ ਨੇ ਦੋਹਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ। ਰਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੋਕ-ਤੰਤਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਹੈ। ਅੰਨਦਾਤਾ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਉਪਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਾਨ ਦੇ



ਅਮਰ ਸੂਫੀ
ਫੋਨ: +91-98555-43660

ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਇਨਾਮ' ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਧਨ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਬਾ-ਬੱਬਾ ਡਿਗਰੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਮਾਠੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਪੜਾਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਸਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਵੱਧ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਧਰੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਸੋਈਏ ਤੇ ਡਾਕੀਏ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੱਖ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰੀ ਜਾਈਏ, ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਚੁਲ੍ਹਾ ਹਿੱਲੀ ਪਈ ਹੈ, ਐਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਆਣੇ ਹੋਣਗੇ, ਚੇਤਨਤਾ ਆਵੇਗੀ, ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਫਰਕ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਝ ਆਵੇਗੀ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਮੰਗਣਗੇ ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਨਿਘਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਹੋਵੇ। ਘਰ-ਘਰ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਵਰਗੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਰੋਗੀ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਲਾਜ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੋਗੀ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦੇ ਫੌਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ; ਜਿੱਥੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੁੜਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਤੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਥਾ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ/ਭਜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਾਲੀਆਂ ਖੜਕਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ, ਸਟਾਫ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ। ਆਕਸੀਜਨ ਵੀ ਪੂਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ 'ਡਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ' ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਨਿਕਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਦੇਖੋ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ 'ਅੱਡੇ ਦਿਨ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ' ਦਾ ਲਾਰਾ ਅਤੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਦੀ ਲੋਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਬਾਤ' ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇ। ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਅੱਡਾ? ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਆਡੰਬਰ ਰਚ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਕਾਰੇ, ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਘਾਗ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ

ਰਾਜ ਕਰੇਂਦੇ ਰਾਜਿਆ: ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ

ਹਿੱਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ, ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਧਨ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਜਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਗੱਭਰੂ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੈਂਕਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰਸ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਖੋਹਣ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਫੀਆ ਆਪਣੀ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਐਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੇਵੀ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਲੜੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਲੱਠਮਾਰ, ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਥਾਂ-ਪੁਰ-ਥਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਕੇਵਲ ਦੇਖਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਗੱਫਾ' ਵੀ ਛੁਕਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਦੇ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਕਤਲ, ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ, ਚੋਣ ਬੁਝ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਮ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਸੁੱਖੀ-ਸਾਂਚੀ ਨੇਪਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਮੀ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਾਊ ਮਨੁੱਖ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਕਾਰੀ ਦੀ ਭੰਨੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਪੁੱਠੇ ਸਿੱਧੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਬਹਾਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਟਾ ਧਨ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਹਲ ਦੇ ਸਤਾਏ ਗੱਭਰੂ ਨਸ਼ਾ ਸੋਦਾਗਰਾਂ ਦੇ 'ਪਿੱਠ' ਬਣ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਮੁੱਢੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਨਿੱਤ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋਚ ਖੁੰਢੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਿਪੁੰਸਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਨਾ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਖ਼ਿਸ਼ਟ ਅਫਸਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਤ ਚੂਸ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਧਨ ਧੜਾਧੜ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਚਰਮ-ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਦਲਾਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਡੇਰਾਵਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਸਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਹਿ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟੇ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਡੇਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਵਕਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਕੇ, ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਅ ਅਤੇ ਵਗਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਡੇਰੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਡੇਰਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਪਲਤਾ ਭਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗਾਇਕਾਂ ਮਾੜੇ/ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਚੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੋਲਿਆ-ਮਧੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਤਰ 'ਜੱਟ' ਨੂੰ ਬੱਦੁ ਕਰ ਕੇ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਜੱਟ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਲਫਾਸ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਖੂਹ ਟੋਭਾ ਜਾਂ ਗੱਡੀ ਦੀ ਲੀਹ ਗੰਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੁੱਖ ਨਾਲ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਤੋਰੀ ਵਾਂਗ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਗਾਣੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਉ-ਧੀ ਜਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਇਕੱਠੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਸੋਰ-ਸਰਾਬਾ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਬੋਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਸੀਂ ਅਹੁ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਾਰਥਿਕ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਤਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ, ਧੜੀ ਧੜੀ ਦੇ ਗੱਪ ਰੋੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਵਿਕਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ! ਲੋਕ-ਲੁਭਾਊ ਜੁਲਫੇ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਉਸ ਨਵੀਂ ਨਵੇਲੀ ਬਹੁ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜੋ

ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੂਰਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟੇ ਰਾਹ 'ਚ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਕੇ ਕੁਰਸੀ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਡਾਂਗ ਵਰੁਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਧੁਹਣਾ ਘੜੀਸਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਖ਼ਿਸ਼ਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਅੱਡ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਿੱਤ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੋਟਾ ਪਾਰਟੀ ਫੰਡ ਲੈਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵਡੇਰਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਫੰਗ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਬਿੱਲ ਲਿਆ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਲੋਕ, ਨੰਗੇ ਪੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਲੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਲੰਮਾ ਮੋਰਚਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਹਰਬੇ ਵਰਤ ਕੇ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਚੁਕਵਾਉਣ ਦਾ ਨਾਕਾਮ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਬੁੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ ਗੁੰਡੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਊ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਤਿੱਘ-ਤਿੱਘ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਧੂੜ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਖਾਈਆਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਨੁਕੀਲੇ ਕਿੱਲ ਗਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਨਿਕਿਸਮ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ?

ਜਿਹ ਕਰਕ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਗੋੜਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਐਪਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਅਤੀਅਲ ਰਵੱਈਆ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਹਨ ਧਰਮੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰਤੀ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਯੋਧੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਾਰੂ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਗਰਮੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਠੀਠਤਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸੈਂਕੜੇ ਮੌਤਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਅਤੀਅਲ ਆਗੂ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਘੁੱਮਕਤੀ 'ਤੇ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਕ ਆਗੂ ਦੇ ਕਿਧਰੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਤ ਮੱਚਦੀ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲਾ ਘਰ ਹੀ ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਰ ਵਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ।

ਪੁਲਿਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਐਪਰ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਖੇਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਤਲ



ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਧਰਨੇ ਲਾਉਣੇ ਜਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ, ਸੱਤਾ ਆਸੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਬੱਦੁ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਕਿੱਤਾ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਸਿਆਸਤ, ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਥਾਂ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਕਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ 'ਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਇਸ ਚੌਥੇ ਥੰਮ੍ਹ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਝੁਕਾਅ ਖਾਸ ਦਲਾਂ ਵੱਲ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਇਕ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਉਜਰਤ ਬਦਲੇ ਕਿਲੋ ਦਾਲ ਹੀ ਮਸਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੈਸ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਲੱਕ ਤੋੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਦੋ ਚਾਰ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਸਾਹੁਕਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਨਾ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਮੁਆਫ ਕਰ ਕੇ ਵੱਟੇ-ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇ ਪਿਛਲਾ ਚਿੱਟਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਾ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਦਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਬੈਠੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿਤਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੰਨੀ ਵੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਧਨ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਸ਼ਾ/ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪੁੱਠੀ ਗੰਗਾ ਵਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੇਲਾ ਵਿਹਾਅ ਕੇ ਮਰ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਤੁਗਲਕੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਾਸਾ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਨਕਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਂ ਜੋਤਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖੈਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦੇ ਗਲ ਅੰਗੂਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ, ਘੰਗਲ-ਕੰਨੇ ਆਗੂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੱਥ ਕੰਮ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਕਮਾਲ ਵੇਖੋ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਟਾ ਦਾਲ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾ ਕੇ ਕਾਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਹਲਤ ਤੇ ਨਿਕੰਮੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਚੌਧਰ ਕਰਨੀ। ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਇਸ ਮਾੜੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹਨ।

'ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ' ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਦੋਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮਿਸਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਸ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੌਖਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚੋੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦੋਹਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਕੀ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਸਦਕਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਦਲੇਗੀ ਤਕਦੀਰ !

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਉਣਗੇ? ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਾਤੇ ਫਰੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਹਾਲ



ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 91-98552-59650

ਦੀ ਘੜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹਾਇਤਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ? ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਚੋਟੀ ਦੇ ਦੋ-

ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਆਮਦਨੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜੇ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ 2010 ਵਿਚ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਖਣਿਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਯੂ. ਐਸ. ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਅਤੇ ਜੀਓਲੋਜੀਕਲ ਸਰਵੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਧਾਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਅੱਜ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੜੋਤ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਰਅਸਲ ਲਿਥੀਅਮ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਧਾਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ, ਟੈਬਲੇਟਾਂ, ਲੈਪਟੋਪਾਂ, ਕੈਮਰਿਆਂ, ਡਰੋਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਰੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬੈਟਰੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 2017 ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਣਿਜ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 30 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਣਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮੋਬਾਈਲ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਿਥੀਅਮ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ 2040 ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਤ ਦੀ ਮੰਗ 40 ਗੁਣਾਂ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ

ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਲ ਨੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ



ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਖਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲਿਥੀਅਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ "ਲਿਥੀਅਮ ਦਾ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂ. ਐਸ. ਡੈੱਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਡੇਵਿਡ ਪੈਟਰੋਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ।'

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲਿਥੀਅਮ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗਜ਼ਨੀ, ਹੇਰਾਤ ਅਤੇ ਨਿਮਰੋਜ਼ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਥੀਅਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਂਬਾ, ਸੋਨਾ, ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਕੋਬਾਲਟ ਵੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦੇ ਖਣਿਜ

ਹਨ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ, ਚੱਟਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਧਾਤ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ



ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਥੀਅਮ ਦਾ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੁਰਲੱਭ ਧਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਓਹੀਡੀਮੀਅਮ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟੀਲੀਅਮ ਤੇ ਡਿਸਪ੍ਰੋਜੀਅਮ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਐਨਰਜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਰਦ, ਯਾਕੂਤ, ਲਾਲ, ਸੰਗਮਰਮਰ ਅਤੇ ਲੈਪਿਸ ਲਾਜਵਰਦ ਜਿਹੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਣਾਂ ਤੋਂ ਕੋਲਾ, ਆਇਰਨ ਕੋਬਾਲਟ ਅਤੇ ਟਾਲਕ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਨ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ 'ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ 28 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਯੀ ਨੇ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਵਫਦ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸੁਲਾਹ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ।" ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਫਗਾਨ ਵਫਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁਲਾ ਅਬਦੁਲ ਗਨੀ ਬਰਾਦਰ ਨੇ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੀਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ।

ਇਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਚੀਨ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਗਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ 'ਮਿਸ ਐਨ' (ਪਸ਼ਤੋ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਮਿਸ' ਨੂੰ ਤਾਂਬਾ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 'ਐਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਮਾਖੜ ਭਾਵ ਸਰੋਤ) ਨਾਮਕ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਖਾਣ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖਨਨ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਧਰ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊ ਫਾਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਐਂਡ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਫੈਲੋ ਮਾਈਕਲ ਟੈਮਕ ਡੋਏਚੇ ਵੈਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਕਤ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਚੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਣਿਜਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਹੈ।"

ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਾਜਿਆ: ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮਟਕੀ 'ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਾਜਿਆ' ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਜਾ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਤਨਜ਼ੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਉਲਾਭਾ ਦੇ ਕੇ ਫਿਟਕਾਰ ਵੀ ਪਾਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਚੇਤਨ ਲੋਕ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾੜੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਚਿਆ, ਬੋਲਿਆ, ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਕਰ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਲੜਾਈ ਵੀ ਲੜੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਹਥਿਆਰ ਵੋਟ ਹੈ। ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਡਾਢੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਜਾਗਰੂਕ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਰਤੀ, ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਹਰ ਵੋਟਰ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਵੇ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ, ਅਮਲ ਕਰੋ ਤੇ ਬਣਦਾ ਸਰਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਘਾਟਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ। ਸੁਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਦੀ ਨੌਜ ਰਾਇ ਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਹਾਂ। ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਰਾਜਿਆ' ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਕ-ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਛੇ ਸੌ ਅੱਠਤਰ ਦੋਹਿਆਂ ਦੀ ਦੋਹਾ-ਮਟਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪਰੇਸ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਫੈਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮੁੱਚੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹਾਂ?

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ, ਮੇਰੀ ਦੋਹਾ-ਮਟਕੀ 'ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਾਜਿਆ' ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ 'ਚ ਆ

ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਕਿਤਾਬ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼/ਮੋਰਚਾ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੜਾਈ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਨਿਘਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਨਪੀੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਹੇ ਸਖਤ ਰੌਅ ਵਿਚ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ ਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਦੇ ਚਟਖਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਹੁਲਾਰੇ ਮਿਲਣਗੇ।

ਦੋਹਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮਿਸਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਡੇਰੀ/ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਹੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਣਦੀ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਚੁੱਢੀ ਵੱਢੀ ਹੈ, ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਹੈ, ਲਾਣੂਤ ਘੱਲੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਮੇਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਲਮਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਦੋਹਾ ਹੈ:

ਬੋਲੇ ਜੇਕਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨਾ, ਬੋਲੇਗਾ ਫਿਰ ਕੌਣ।
ਬਿਨ ਬੋਲੇ ਨਾ ਨਿਕਲਣੀ, ਜੂਲੇ ਹੋਣੋਂ ਧੌਣ।
ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾ ਜਾਗੇ ਤਾਂ ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਛਤਰੇ ਸਾਡੇ ਖੇਤ ਚਰ ਜਾਣਗੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਰੀੜਾਂ ਵਲੰਧਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ, ਸਾਡੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਾਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਧੋਲ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੇ। ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਤੈਦ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਾਂ, ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਲ ਛਿੱਲੜਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕੀਮਤ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਤਾਬ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਕਾਰ ਵਜੋਂ ਇਹ 128 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਅਤੇ 678 ਦੋਹਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ (ਦੋਹੇ) ਵੀ ਹੈ। ਸੂ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਜੀ ਅਤੇ ਜਨਾਬ ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਦੋਹੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ।

ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ

ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਜਨਮ 15 ਅਪਰੈਲ 1925 ਨੂੰ ਅਟਾਰੀ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਿੰਡ ਪੁਲ ਕੰਜਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਟਾਰੀ ਤੋਂ 1945 ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਫ. ਏ. 1947

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ

ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਕਾਦੀਆਂ ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1950 ਵਿਚ ਬੀ. ਏ. ਕੀਤੀ।

ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਰਗਰਮ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੁਤ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਮਝੈਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਲੋ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਨਟਰੇਡ ਮਾਸਟਰ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੀ. ਟੀ. ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ

ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਬੀ. ਟੀ. ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1954-55 ਵਿਚ ਬੀ. ਟੀ. ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਹੋ ਗਏ।

1960 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਸਾਮੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜੀ



ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚੋਣ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਤੌਰ ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸ. ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਕੂਲ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਣੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ।

1965 ਈ. ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਵਾਉਚਰ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਈ 14 ਸਤੰਬਰ 1965 ਦੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਬੁੱਕ ਕਰਾਈ, ਪਰ 4 ਸਤੰਬਰ 1965 ਨੂੰ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੜਾਈ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਨਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਖੋਮਕਰਨ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਜਦ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਲਟੋਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ

ਸਕੂਲ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਉਜੜ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਵੇਗੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਵਲਟੋਰਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਤ ਵਿਚ 30 ਅਪਰੈਲ 1983 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਤੌਰ ਸੋਸ਼ਲ ਸਟੈਂਡੀੰਗ ਮਾਸਟਰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ।

ਸ. ਗਿੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਕ ਦਿਲ ਤੇ ਮਿਲਾਪਤੋ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਤੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਬਣੇ। ਉਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨ੍ਰਿਪਇੰਦਰ ਰਤਨ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਹਿੰਟਸ ਫਾਰ ਸੈਲਫ ਕਲਚਰ' ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਮਾਈ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਤਾਬ 'ਹਿੰਟਸ ਫਾਰ ਸੈਲਫ ਕਲਚਰ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਪਾਠ ਕਰਨ, ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ, ਚਰਨ ਯੂੜ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਾਰਕਸ ਬਾਰੇ, ਸਮਾਜਵਾਦ, ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਜਾਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਆ ਗਿਆ।

ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ 30 ਅਗਸਤ 2021 ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ।

ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਿਐ ਪੰਜਾਬ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਤਾ



ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਕਰੀਬ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇੱਕ ਟੀ. ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਗਾ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਅਗਲੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁੱਢਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁੱਢਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਧਿਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਭਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਦਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਈ, ਖੁਦ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਬ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੱਗੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਿਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਵਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ, ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਦੇਣ।

ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਐਵੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਉੱਜ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਬਿੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਭਲੇ ਵਾਲੇ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਿਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤਰੀਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਪੈਣਾ ਜਾਂ ਘੇਰਾਓ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰ ਦੇਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੇ, ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੱਕ ਵੀ ਗੱਲ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ, ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਘੇਰ ਕੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਆਗੂ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਸੁਣ ਲੈਣ ਤਾਂ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਠ ਤੁਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਥਾਂ ਉਹ ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ਾਹ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦਾ ਚੋਣਾ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮਸਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰੁਖ ਚੱਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹੋ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੇਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਸੋਚਣ, ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਗਏ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੇ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੇ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹੋ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਕੇਜੇ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚੱਲੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੱਗੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਿਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਵਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ, ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਦੇਣ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਜੁੜੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਛੋਟੀ ਕੀਤੇ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਣਗੌਲੇ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੁਮ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦੇ ਅਤੇ ਜਿੱਤਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੇਰ ਕੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅਣਗੌਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੱਗੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ

ਹੋਣਾ, ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਨਾਗਪੁਰੀ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀ-ਹਜੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪੈਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਆਰ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਯੁੱਧਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ 'ਕਲਟ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਝੱਟ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜਾ ਖੜੋਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਗਾਰੰਟੀ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਸ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵਗੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਵੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਿਸੇ ਮਿਥੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦੀ ਦਿੱਸਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਉਹ ਕੂਕ-ਕੂਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ ਕੇ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਨ ਫੌਜ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਕਿਉਂ ਭੱਜੀ?

ਭਖਦੇ ਮਸਲੇ

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ 'ਘੁਸਣ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮੁਲਕ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ 1400 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਣਿਜ ਖੇਤਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰੇਟ, ਕ੍ਰੋਮਾਈਟ, ਕੋਇਲਾ, ਤਾਂਬਾ, ਸੋਨਾ, ਲੋਹਾ ਧਾਤ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਸੰਗਮਰਮਰ, ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ, ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ, ਕੀਮਤੀ ਤੇ ਅਰਥ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ, ਨਮਕ, ਸਲਫਰ, ਟੈਲਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਤਨ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਗੁਣਵਤਾ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ, ਲੈਪਿਸ ਲਾਜ਼ਲੀ, ਲਾਲ



ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ
jaggikussa@yahoo.de

ਗਾਰਨੇਟ ਅਤੇ ਰੂਬੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਡੋਡੀਆਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲੀ ਅਫੀਮ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦੁਆਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚੋਂ 22% ਸੋਨੇ ਦੀ ਉਪਜ ਇਕੱਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੰਧਾਰ, ਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਖੁਰਾਸਾਨ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਬਣਾਇਆ। ਅਫਗਾਨ ਕਬੀਲਿਆਂ ਭਾਵ ਪਸ਼ਤੂਨ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਸੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਸੁਲੇਮਾਨ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਅਤੇ ਸਿੰਧੂ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। 24 ਦਸੰਬਰ 1979 ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ 1978 ਦੀ ਸੋਵੀਅਤ-

ਅਫਗਾਨ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਜਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਦਸੰਬਰ 1979 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਬੁਲ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ। 1973 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾਉਦ ਨੇ ਰਾਜਾ ਜਾਹਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ 'ਸਫਲ' ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। 24 ਦਸੰਬਰ 1979 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 15 ਫਰਵਰੀ 1989 ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਸੋਵੀਅਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੀ 1988 ਦੇ ਜਨੇਵਾ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਤ ਹੋਈ, ਪਰ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਉਪਰੰਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਛਿੜ ਗਿਆ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੂਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਸੀਤ ਯੁੱਧ' ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਤਾਂ ਕਰੀਬ ਵੀਹ ਸਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ 'ਸਰਕਾਰ' ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਚਲਾਈ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਲੈਣਗੇ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਆਉਣਸਾਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਮਨੋਵਗਿਆਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਕੇ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸੇ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਪਲ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਗੇ। ਹੁਣ ਅਫਗਾਨ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ



ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਸੂਮ ਲੋਕ ਨਸੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਹਾਸਲ ਕੱਢ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੌਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਅਸੀਮ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਸ-ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ ਬਿਠਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਜਿੰਨ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ, ਇਹ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕਿਆ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਅਬਦੁਲ ਗਨੀ ਬਰਾਦਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਖੁਦ 2018 ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਵਾਇਆ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਕਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਤੇ ਚੀਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ। ਜੇ ਵਪਾਰ ਚੱਲੇਗਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਵਧੇਗੀ ਹੀ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੀ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਥੇ ਝੋਕਣਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਬਲੀ

ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਸਭਕੀ ਰਸਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਠੱਪ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀ-ਜੁੱਤੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹੋਰ 'ਕੱਟੜਪੰਥੀ' ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ, ਜੋ ਬੁਰਕੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਸਿਰ ਕਲਮ, ਕੋਈ ਔਰਤ ਦੇ ਮਿੱਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਔਰਤ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਔਰਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਡਾਕਟਰ ਕਿੱਥੋਂ ਬਣਗੀਆਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? "ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।" ਜਿਹੇ ਲਫਜ਼ ਆਖ ਕੇ 2001 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਡਬਲਿਊ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਫੌਜੀ ਦਖਲ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਚੱਕਰਵਾਤ ਨਾਮਕ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਜੁੱਲੀ ਬਿਸਤਰਾ ਚੁੱਕ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਵਾਲੀ ਨੀਅਤ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਦੇਖੇਗੀ।

ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜਿਆ

ਸਾਨੂੰ ਫਾਦਰ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਖਬਰ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਨੂੰ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੁਲਤਵੀ ਬੈਰਕ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਰਵਰਾ ਰਾਓ (ਵੀ.ਵੀ.) ਅਤੇ ਵਰਨੋਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਇਕ ਕੋਠੜੀ (ਸੈੱਲ) ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਵੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਕਰਕੇ ਲਗਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ, ਭਾਵ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸਟੇਨ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਤ, ਭਾਵ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਦਾ

ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਤਣਾਓ ਤੁਰੰਤ ਕਾਫ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਸਟੇਨ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਜਰਬੇ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਵੀ.ਵੀ. ਜਲਦੀ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵਰਨੋਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੀ.ਵੀ. ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਵਾਪਸ ਸਾਡੀਆਂ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਮਿੱਟ ਫਾਪ

ਸਟੇਨ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕਿਰਿਆਕ੍ਰਮ ਸਗੋਂ ਸਾਰਥਕ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਵੀ। ਫਿਰ 5 ਦਸੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਨਾਲ ਸਟੇਨ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ 'ਚਾਚਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਘੰਟੇ, ਦਿਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਤੇ ਇਹ ਉਹ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਸਟੇਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕੋਲ ਹਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰ ਅਮਿੱਟ ਫਾਪ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੀ। ਚਕਾਚੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਕਾਬਲੀਅਤ ਉਸ ਦੀ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਦਗੀ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਸਾਦਗੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਰਚ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਸਟੇਨ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਦਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਉਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੋਹ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਕੈਦੀਆਂ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਸਾਧਾਰਨ ਸੰਕੇਤ ਵਿਚ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਹਜ ਸੀ।

ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਮਰ 'ਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਸਨ, ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਨ ਜਤਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼; ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਟੇਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਬਹੁਤ ਬੜੇ ਸਨ - ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ, ਦਰਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਚਾਚਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ ਕਿ ਕੈਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਅਕਲਮੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਟੇਨ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਈਸਾਈ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਚਾਇਬਾਸਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕਬਾਇਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬਾਲਗਾਂ ਵਾਂਗ ਅੱਧਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਐਸੀ ਆਦਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ 'ਪੇਟ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਸੀ'।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਜਚਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ

ਫਾਦਰ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ (84 ਸਾਲ) ਦੇ ਸ਼ਖਸ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਰੇ ਫਾਦਰ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ (26 ਅਪਰੈਲ 1937-5 ਜੁਲਾਈ 2021) ਜਾਬਰ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹੇ ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਨੇ ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸਨੈਕਸ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਨ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਤੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੀ ਅਤੇ ਤਪੱਸਵੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਸਮਝੋਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਮੂੰਗਫਲੀ (ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਮੂੰਗਫਲੀ) ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੀ ਸਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਤਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਤੀ ਦਸਾ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ।

ਸਟੇਨ ਨੇ ਯਾਦ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਪਾਦਰੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁਣ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚਰਚ ਆਪਣੇ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ ਭੋਜਨ ਸਹਾਇਤਾ ਵੰਡਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਟੇਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਟੇਨ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੇਂਟ ਇਗਨਾਟੀਅਸ ਲੋਯੋਲਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ 'ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼' ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਇਥੇ ਹੀ ਸਟੇਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸੰਦ ਸਮਾਜੀ ਬਦਲਾਓ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਸੋਸ਼ਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ, ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਾਣ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ (ਵਰਨੋਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ)।

ਸੋਚ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ

ਸਾਂਝੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਆਸਤਿਕਤਾ, ਧਰਮ, ਇਨਕਲਾਬ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੱਬਦਿਆਂ ਐਸੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਟੇਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਦੇ ਪੈਚੀਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਸਰਲ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਟੇਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦ੍ਰਿੜ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਖਾਸਕਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਲਚਕੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ (ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੁਜਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ) 1968 ਦੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਰੋਹ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰ

(ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਥੀਓਲੋਜੀ) ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਚਰਚ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਟੇਨ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਵੀ ਈਸਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਸਟੇਨ ਲਈ ਈਸਾ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਗੈਲੀਲੀਓ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦੱਬੇ-



ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਝਲਕ।

ਕੁਚਲਿਆਂ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸਰਲ ਕਾਰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਨ ਅਕਸਰ ਈਸਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਐਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੁਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਸਾਡੇ 'ਚ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਹਰੀ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੂਲ ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਟੇਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਸਮਾਜ ਐਸਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹਿੱਟ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਦੇ ਜਬਰ ਤੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਸ ਦੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਰੂਹ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਸਟੇਨ ਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਕੀਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਲੋਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਚ ਸਟੇਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਸਮਝਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਟੇਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਡੈਡੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਛੋਟੇ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਪੁਜਾਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕਤੀ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਸਾਥੀ



ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ

ਸਨ ਅਤੇ ਸਟੇਨ ਅਕਸਰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਅੱਸੀ ਵਾਲੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਬੰਬਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਠਹਿਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਰਨੋਨ ਅਤੇ ਮੈਂ, ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਬਣਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬੁੱਝਣ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਵਰਨੋਨ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਆ ਪਈ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਟੇਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ, ਨਿਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਏ। ਫਾਦਰ ਸਟੇਨ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸਟੇਨ ਸਨ। ਸਟੇਟ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਐਸੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਫਰਵਰੀ 2021 ਵਿਚ ਵੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਟੇਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਵੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਤੋੜਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਕੋਰੋਗਾਓ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸਮੇਤ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪਿੱਛੇ ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਕੀ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਦਰਅਸਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਈਸਾਈ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਟੇਨ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਈ 'ਚ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਸਟੇਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ। ਕੈਦ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ (ਰਾਚੀ, ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ) ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ।

ਗੁਣਵਾਨ ਸਟੇਨ

ਸਟੇਨ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲੇ ਜਾਂ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਐਸੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਫਸਰ ਅਕਸਰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਚੇ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗੱਲੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸਾਡੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਬੇਹੱਦ ਡੂੰਘੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈ।

28 ਮਈ, 2021 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹੀ, ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸਟੇਨ ਕੈਦ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਸਟੇਨ ਦੀ ਆਸ ਮੁੱਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟੇਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਭੀਮਾ ਕੋਰੋਗਾਓ-ਐਲਗਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਕੇਸ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇਕ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਸਟੇਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਫਾਈਲਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ '(ਉਸ ਦੀ) ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ' ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝੂਠੇ ਕਿਊ ਥੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਆਮ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਘੋਖ-ਪਤੜਾਲ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਅਮਲ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਚੀ ਨਿਵਾਸ (ਬਗਾਇਚਾ) ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਈਸਾਈ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚੀ, ਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਖਾਮੋਸ਼ੀ 'ਚ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੇਨ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੱਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਵਧਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਗਈ, ਪਾਰਕਿਨਸਨ ਦੇ ਝਟਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਐਨੀ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਦਿਨ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ, ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਮੋੜ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ (28 ਮਈ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਹੋਲੀ ਫੈਮਿਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ)।

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਗਲਤ ਸੀ। ਉਹ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਐਨੀ ਦੂਰ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੋਕ ਕੇ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਟੇਨ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲਿਆ।

ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਰੰਗ



ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਜਦੋਂ ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਬਣੇ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਸੰਰਚਨਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਿਆ, ਵਸੋਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਰੂਪੀ ਇਕਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ



ਖੋਜਣ ਲੱਗਾ। ਟਕੋਰ ਕਰਨੀ, ਹੱਸਣਾ ਤੇ ਹਸਾਉਣਾ, ਉਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣੀ, ਕੰਨ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਹੋਕੇ ਲਾ ਕੇ ਗਾਉਣਾ, ਹਵਾ 'ਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ,

ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਅਰਾਧਨਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਪੂਜਾ ਅਰਾਧਨਾ ਡਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰਸਮ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਰਸਮ 'ਚ ਚਾਅ ਅਤੇ ਹੁਲਾਸ ਵੀ ਆ ਜੁੜਿਆ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹ ਲਈ ਰਸਮਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਦਾ ਖਾਕਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਵਸ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਚ ਅਦਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਥਾਵਾਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨ ਸਮੂਹ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨੱਚਣ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਛੇਪਲੇ ਹੀ ਇਸ ਖੇਡ 'ਚ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਗਾਇਕ, ਅਦਾਕਾਰ, ਨਾਚੇ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਣਘੱਤੇ ਰੂਪ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਕਲਾਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਿਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਦਾ ਲੋਕ ਨਾਟਕ/ਰੰਗਮੰਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਲਿਕ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਰਦਾਰ ਘੜਨ ਲੱਗਿਆ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ, ਵੇਸਭੂਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰੋਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਖੰਭ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ, ਸ਼ੇਰ ਚੀਤੇ ਦੀ ਖੱਲ, ਬੇਰੀ, ਟਾਟ, ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਵਰਤਦਾ। ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤਪਦਿਆਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸੂਰਖ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਹ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਕਿਰਨਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਅੰਬਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਮੌਲਿਕ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਮੌਲਿਕ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਲੋੜ ਮੌਲਿਕ ਸੀ ਤੇ ਮਕਸਦ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਤੇ ਕਰੋਪੀ ਨਾ ਵਰਸਾਉਣ। ਲੋਕ ਰੰਗਮੰਚ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ 'ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਪਛਾਣ' ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸੀ। ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ, ਸ਼ੇਰ, ਸੱਪ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖੋਅ ਸਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਲ ਸਿਰਜਣ ਲੱਗਾ, ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੋ, ਬਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਸੂਮ ਮਨੁੱਖ ਮਾਸੂਮ ਰੰਗਮੰਚ ਸਿਰਜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਸਮਝ ਮੋਕਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਢੋਲ, ਨਗਾਰੇ, ਵਾਜੇ, ਚਿਮਟੇ, ਖੜਤਾਲਾਂ, ਘੁੰਗਰੂ ਬਣ ਗਏ। ਉਸਤਾਦ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਸਾਗਿਰਦੀ ਦਾ ਦੌਰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਮਾਂ ਨੀਅਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਲ ਮਿਥ ਲਏ ਗਏ। ਰੂਪ ਵਿਉਂਤ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਵਿਆਹ 'ਚ ਭੰਡ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਮੇਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤੇ ਟਕੋਰਾਂ ਕਰਦੇ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਰਾਸ ਪੈਂਦੀ, ਦਿਨ ਢਲਦਿਆਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਚੜ੍ਹਨ ਤਕ ਚਲਦੀ। ਉਸ ਰਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਥਾ ਹੁੰਦੀ-ਧਾਰਮਿਕ, ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਵਾਲੀ। ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਦਾ ਤੈਅਸੁਦਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ, ਢੋਲਕ ਵਾਲਾ ਨਾਲ ਬੈਠਦਾ, ਉਹ ਰਾਗ ਛੇੜਦੇ, ਲੋਕ ਛੱਤਾਂ, ਗਲੀਆਂ, ਚੌਤਰਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਬੈਠਦੇ। ਕੋਈ ਭੁੰਜੇ ਬਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਲਾਗਲੇ ਘਰਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਧਰ ਲੈਂਦਾ। ਮੁੱਖ ਰਾਸਧਾਰੀ ਕਥਾ ਛੇੜਦਾ, ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਨਾਥ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਬਾਲਮੀਕ, ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਲਾਦ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ। ਗਾਇਨ ਰੰਗ ਭਰਦਾ। ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਗੱਭਰੂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਅਦਾਵਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ, ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ, ਕੋਈ ਮਨਚਲਾ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਥੂਲ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਚੁੰਡੀ ਵੱਢ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ। ਲੋਕ ਖਿੜ ਉਠਦੇ। ਰਾਸਧਾਰੀ ਦਰਦ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਛੇੜਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ। ਮੁੱਖ ਰਾਸਧਾਰੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੂਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਨ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰਕ ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਹਲਕੀਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਦਾ ਪੱਖਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਦਾ, ਢੋਲਕ ਵਾਲਾ ਢੋਲਕ ਘੁੰਟਦਾ, ਕੁੜੀ ਬਣਿਆ ਗੱਭਰੂ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਦਿੰਦਾ, ਲੋਕ ਦਾਣੇ, ਗੁੜ, ਦਾਲਾਂ ਚੌਤਰੇ 'ਤੇ ਪਏ ਖੇਸ 'ਚ ਉਲੱਦਣ ਲੱਗਦੇ। ਕੋਈ-ਕੋਈ ਧੋਲੀ ਰੁਪਈਆ ਦਿੰਦਾ। ਰਾਸ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਉਸੇ ਮੋੜ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਕਥਾ ਅੱਗੇ ਰਿੜ੍ਹ ਪੈਂਦੀ। ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਦਾ ਸਮਾਪਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰਾਸਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਰਾਸਧਾਰੀ ਨੇ ਕਥਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਲ ਛਿਣ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਨਾਟਕ/ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅੰਬਰ ਹੇਠਾਂ, ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬੜੇ 'ਤੇ, ਬਿਨ ਸਜੇ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੀ ਦਰਸ਼ਕ ਮੰਡਲੀ ਸੰਗ। ਅਦਾਕਾਰੀ, ਗੀਤ, ਸੰਗੀਤ, ਨ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਦੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਆਧੁਨਿਕ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਮਹਾਰਥੀ ਡਾ. ਨੀਲਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵਰਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਲੋਕ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਰੰਗ/ਤੱਤ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਛਾਣਨੀ 'ਚੋਂ ਛਾਣ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੁਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 18 ਸਤੰਬਰ 2021 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-499



ਵਕਤ ਦਾ ਪਹੀਆ ਉਡਾਰੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਜਰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅੱਕੜਾਂ, ਵਕਤ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-497



ਕਰ ਪਰਵਾਸ ਆਏ ਸੀ ਘਰ ਤੋਂ ਆਸ ਰੱਖ ਕੁਝ ਪਾਵਣ ਦੀ। ਦੇਹ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਵਣ ਲਈ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਘੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ ਬਚਾਵਣ ਲਈ। 'ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ' ਭਾਰਤ ਹੋਇਆ ਭੱਜ ਲਏ ਜਾਨ ਬਚਾਵਣ ਲਈ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ, ਜਿਹਨੇ ਦੋਨੋਂ ਕਟਵਾਏ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ। ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਚੌਧਰਾਂ ਨੇ ਮਾਣਦੇ, ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੁੱਲ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੇ ਜਾਣਦੇ। ਨਿਕਲੇ ਸੀ ਘਰੋਂ ਅੱਗ ਪੇਟ ਦੀ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਫੈਲਿਆ ਕਰੋਨਾ, ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਜਾਣ ਨੂੰ।

-ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ

ਬੱਸ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਗੱਡੀ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਡਰ ਸਤਾਵੇ।

ਸ਼ਾਮਾਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਪੰਧ ਲੰਮੇਰੇ, ਕਿੰਦਾਂ ਘਰ ਜਾਣਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ। ਇੱਕ ਬਾਹਰ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਬਾਹਰ ਰੱਸੇ, ਡਿਗਦੇ ਡਿਗਦੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਬਚੇ। ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਚੜ੍ਹੇ ਟਰੱਕੇ, ਭੀੜ ਭੜੱਕਾ, ਉੱਪਰੋਂ ਧੱਕਮ ਧੱਕੇ।

-ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ

ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦਾ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਭਰ ਆਇਆ, ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੇ ਤਨੋਂ ਨੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਠਾਇਆ। ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਵਿਚ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਪਾਇਆ, ਬੇਕਿਰਕ ਹਾਕਮਾਂ ਸੀ 'ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ' ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਕਿੰਨੀ ਔਖੀ ਹੈ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਰਿਆਂ 'ਚ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਲੱਭੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕੁੱਲੀ-ਗੁੱਲੀ-ਜੁੱਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਬੜੇ ਝਮੇਲੇ।

ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਆਫ਼ਤਾਂ 'ਚ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ। ਲਟਾ-ਪੀਘ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਟਰੱਕਾਂ 'ਚ ਮਿਲਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਸਸਤੀ ਸਵਾਰੀ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਘਿਰੇ ਹੋਈਏ ਜਦ ਬਿਪਤਾ 'ਚ ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭੋਅ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ। ਜੋ ਵੀ ਵਾਹਨ ਭਾਵੇਂ ਲਾਦੂ ਹੀ ਹੋਵੇ ਸਿਖਰ ਬੈਠ ਜੋਖਮ ਹੈ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦਾ। ਪਰ ਮਰਦੇ ਨੂੰ ਤਿਣਕੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਲਾਰੇ ਲੱਪੇ ਲਾ ਝੁੱਲਾ ਪਾ ਤੁਰਦੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਝਮੇਲੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਡ

ਸਵਾਸਤਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ

ਸਵਾਸਤਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਸਤੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਸਤੀ ਦਾ ਭਾਵ ਸਵਸਥ, ਲਾਭ, ਖੁਸ਼ੀ, ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮਗਰ 'ਕੱਕਾ' ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਵ ਬਣਦੇ ਹਨ- ਖੁਸ਼ੀ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਮਾਇਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ 1920 ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਐਸਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਉਖੇੜ ਮਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਨਾਜ਼ੀ ਦਿਸਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ ਪੱਛਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ/ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਨੇ/ਅਰਥ ਤਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕੋਈ ਲੋਕ ਸਮੂਹ, ਪਾਰਟੀ, ਜਥੇਬੰਦੀ, ਵਿਅਕਤੀ, ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਹਿਬਰ ਆਦਿ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅਰਥ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਇੰਨੀ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਅਰਥ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।



ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ

ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖੁਬ ਜਾਣਦਾ-ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੀਵਾਲੀ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਸਵਾਸਤਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਕਰਦੇ ਇਸ 'ਤੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਕਾਂਟੇ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ 'ਹੁੱਕਡ ਕਰੋਸ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਈ ਸਵਾਸਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਤਾਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪਾਣਿਨੀ ਨੇ 'ਅਸ਼ਟ ਅਧਿਆਇ' ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਸਤਿਕ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1871 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭੂਤਕਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਵਾਸਤਿਕ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖਾਹਮਖਾਹ ਕੰਨਾ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਦਾ

ਰਾਜਿੰਦਰਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਧਰਮਿੰਦਰਾ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਸਤਿਕਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਸਤਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਸਤੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਸਤੀ ਦਾ ਭਾਵ ਸਵਸਥ, ਲਾਭ, ਖੁਸ਼ੀ, ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮਗਰ 'ਕੱਕਾ' ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਵ ਬਣਦੇ ਹਨ- ਖੁਸ਼ੀ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਮਾਇਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬਣਿਆ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਲੜਾਕੂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਫਰਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਸਲਵਾਦ, ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਉਸ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ 1920 ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੈਕਿਨਕਰਿਊਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਵ, ਹੁੱਕਡ ਕਰੋਸ। ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ (ਵਹਿਮ) ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨ ਲੋਕ ਅਸਲੀ ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਬਹਾਦਰੀ, ਚੰਗੇ, ਅਕਲ-ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀਣੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਗਏ ਸਨ। ਹਿਟਲਰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕੋ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਰਮਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵਾਸਤਿਕ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਐਸਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਉਖੇੜ ਮਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਨਾਜ਼ੀ

ਦਿਸਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ ਪੱਛਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ। ਕੋਈ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਸਲੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪੱਛਮ ਦੇ ਲੋਕ ਏਸ਼ੀਆ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਦੇ ਸਫਰ 'ਤੇ

ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਅਮੀਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ... ਵਾਕਈ, ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

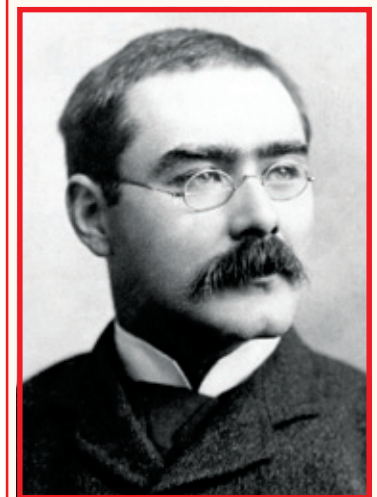
ਗਏ, ਉਹ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਯੁੱਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਇਲਕਿਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂਬਾ ਯੁੱਗ ਦਾ ਇਕ ਪੱਥਰ ਗੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀਵ ਦਾ ਕੌਮੀ ਅਜਾਇਬਘਰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ ਦਾ ਬਣਿਆ ਪੰਛੀ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।



ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੱਢੀ ਨਾਜ਼ੀ ਰੈਲੀ ਦੀ ਝਲਕ।

ਰੇਡੀਓ-ਕਾਰਬਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਪੰਛੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇਖੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਰੱਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ/ਬਸਤਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕੁਛਾਈ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰਾਜਿਆਂ-ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਉਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੁਦਾਈ ਵੇਲੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂਬਾ ਯੁੱਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਉਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਦ ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਅਜਾਇਬਘਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦ ਜਰਮਨ ਫੌਜਾਂ ਹਾਰ ਗਈਆਂ ਤੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਿਟਲਰ ਜਾਂ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਰਮਨ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। 2007 ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। 1930 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। 'ਦਿ ਸਵਾਸਤਿਕਾ ਸਿੰਬਲ ਬਿਯੋਂਡ ਰੀਡੇਪਸਨ?' ਨਾਮੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਲੇਖਕ ਸਟੀਵਨ ਹੈਲਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੱਛਮ ਨੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇਸਤਿਹਾਰ ਵਜੋਂ ਵਾਹਵਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਕੋਕਾਕੋਲਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਰਲਜ਼ਬਰਗ ਬੀਅਰ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 'ਦਿ ਬੋਇ ਸਕੋਟ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ 'ਦਿ ਗਰਲਜ਼ ਕਲੱਬ ਐਂਡ ਅਮੈਰਿਕਾ' ਦਾ ਸਵਾਸਤਿਕਾ ਨਾਂ ਦਾ ਰਸਾਲਾ ਛਪਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਵਾਸਤਿਕਾ ਦਾ ਬੈਜ ਮਿਲਦਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। 1930 ਵਿਚ ਜਦ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜਨ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਪਰਸ਼ਵਾਨਾਥਾ, ਆਤਮਿਕ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਰੱਖਿਅਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਧੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਉਲਟੇ-ਹੱਥ ਭਾਵ ਖੱਬੇ-ਹੱਥ ਮੁੜਦਾ ਵੀ ਦਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਕਾਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਲੀ ਦੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਆਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੈੱਡ ਇੰਡੀਅਨ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਹੀ ਕਿਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮੌਸਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੇ ਕਿਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਐਸੈਕਸ ਕਾਊਂਟੀ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਉਪਰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਉਪਰ ਵੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੈਲਫਾਸਟ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ ਦੇ ਗੁਮਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਘਰ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੱਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਉਕਰਿਆ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਉਪਰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਵਾਸਤਿਕ ਦੇ ਅਮੀਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੀਟਰ ਮੈਡਸਨ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਟੈਟੂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੈਂਡੇਨੇਵੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ (ਨੌਰਵੇ, ਸਵੀਡਨ, ਡੈਨਮਾਰਕ ਆਦਿ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਬਹੁਤ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਲਰਨ ਟੂ ਲਵ ਸਵਾਸਤਿਕ' ਨਾਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਟੈਟੂਇਸਟਸ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਦੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਹੋ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।



ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਹਿਟਲਰ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ। ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਝਰਨਾਹਟ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਲੋਰ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਦਾ ਅਲਾਹੀ ਸਫਰ। ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣ ਦਾ ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਖੋਜ-ਧਰਾਤਲ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗ। ਹਰ ਰੰਗ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ, ਵੱਖਰੀ ਤਾਸੀਰ, ਵੱਖਰੀ ਪਰਵਾਜ਼, ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਨਾਦ-ਅਨਾਦ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਪਰਤਾਂ, ਅਸੀਮ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਅਣਗਿਣਤ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਸੀਮਤ ਸਿਰਹੱਦੇ ਅਤੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਉਕਰੇ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਅਤੇ ਨਾ-ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੇਤੀਲੇ ਮਿਨਾਰ।

ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ 'ਤੇ ਮਾਣ, ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਫਖਰ, ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਦਾ ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਮਾਣਤਾ ਦਾ ਗੁਰੂਰ।

ਮੁਹੱਬਤ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਸੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀ। ਹਰ ਦਸਤਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਿਜ਼ਾਜ਼, ਅਲੋਕਾਰੀ ਸੁਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਤਾ, ਪਰਵਾਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਮੁਹੱਬਤ ਸਭ ਦਾ ਸੁਪਨਾ। ਹਰ ਹੀਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਭਰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ 'ਚ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਮੁਹੱਬਤ ਕਈ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਿਖਰੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ, ਕਿਸ ਰੰਗ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਣਨਾ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਬਰਫ ਦਾ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਤਰਨਾ, ਕਦੇ ਇਸ 'ਚ ਪਿੰਘਲ ਕੇ ਅਭੇਦ ਹੋਣਾ। ਮਹਿਕ ਦਾ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਿਖਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਦਾ ਆਵਾਗੋਣਾ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਉਮਰ ਪਾਣੀ ਜੇਡ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ ਅਤੇ ਉਝਲ ਵੀ। ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚੋਂ ਝਰਦਾ ਹੈ ਮੋਹ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ। ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਮਾਣਦੇ ਨੇ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੱਖਰਾ, ਪਰਵਾਜ਼ ਵਿਲੱਖਣ। ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਭਿੰਨ। ਇਸ ਦੀ ਸੁਪਨਗੋਈ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨਿਵੇਕਲੀ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁ-ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕੋਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਵੀ ਮਖੌਟਾ ਪਹਿਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਤਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ, ਮੁਹੱਬਤ 'ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਪਿਆਰ ਨੇ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚਿਰੰਜੀਵਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਦਾ ਰਾਗ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਸੀਆ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜੋ ਹਰ ਸੰਜੀਵ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਾਪ ਬਣ ਕੇ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ।

ਮੁਹੱਬਤ ਜਦ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫਾਦ ਦੇ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਘਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਿੱਘੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛਿੱਤਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਦੀ ਲਾਲੀ 'ਤੇ ਪਿਲੱਤਣਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਫੈਲਦੀ।

ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਬਿਰਖਾਂ, ਪਰਿਚਿਤਾਂ, ਪੌਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਜੀਵਨ-ਦਾਨੀ ਨੇ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਬੀਜਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿਹਾਜ਼ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਏ, ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਬਨਾਵਟੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਨਸੀ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਗਲਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਏ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ।

ਮਾਪੇ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ, ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੁੱਖ ਖੁਣਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਸਬੀਹ

ਅੰਦਾਜ਼-ਏ-ਮੁਹੱਬਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਇਕੱਲ ਭੰਨਣ ਲਈ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਤਾਂਘਣ ਦੇ ਹੋਕਰੇ ਲਾਏ ਸਨ, 'ਮਿਲਣਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੱਲ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ।' ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਭਰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ 'ਚ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ।... ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਤੀਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸਫਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਬਣਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਮਰਾਹੀ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਮਾਈ ਹੀ ਜਾਂਦੀ।" ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਉਤੇ ਵੀ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਤਨਜ਼ ਕੱਸੀ ਹੈ, "ਕੋਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਵੀ ਮਖੌਟਾ ਪਹਿਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਤਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ, ਮੁਹੱਬਤ 'ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ।"

ਉਕਰਦੇ; ਪਰ ਜਦ ਬੱਚੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਨਕਾਮ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਫਰਜ਼ਦ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ।

ਪਾਉਣੀਆਂ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁੱਖੀ-ਸਾਂਦੀ ਪਰਤਣ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਪਰਤ ਆਉਣ ਤੀਕ ਦਰਾਂ ਦੀ ਬਿੜਕ ਲੈਣਾ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਉਪਰਾਮਤਾ ਨੂੰ ਹਰਨਾ, ਬਿਮਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਪਲ ਪਲ ਮਰਨਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੌਂ ਗਏ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਖੋਸ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਬੱਚੀ ਬੁਝਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ

ਵਿਚ ਭਰਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਹਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀਰੇ ਦੀ ਦਸਤਕ। ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ, ਤੌਰ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਵਿਚ ਆਏ ਬਦਲਾਉ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀਰੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇੱਤਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗੇ ਕਿ ਭੈਣਾਂ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿਣਾ।

ਘਰ ਦੀ ਸਵਾਣੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ, ਜਦ ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਹੱਥੀ ਖਵਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਬਚਿਆ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਰੱਜ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦਾ ਏ ਅਜਿਹਾ ਖੁਮਾਰ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਆਰ। ਇਹ ਹੈ ਅਦਿੱਖ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਉਹ ਝਲਕਾਰਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ ਅਜੋਕਾ ਸਮਾਜ। ਨਿੱਜ ਵਿਚ ਸੁੰਗਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ?

ਕਦੇ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਾਰਨ, ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਲਈ ਝਿੜਕਦੇ ਤੇ ਕੁੱਟਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰੁਤਬੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਣਾ ਲੋਚਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਨਾਜ਼ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੇ। ਅਜਿਹੀ ਅਧਿਆਪਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਅਦਬ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪਾਕ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ, ਸਹੀ ਮੋਕਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਮਰੁੱਬਾ ਬਣੇ, ਕਿਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖੁਦ ਸਬੱਬ ਬਣੇ। ਕੁਝ ਮਿੱਤਰ ਤਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਥੁੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਹਟਕੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਉਚੇਰੀਆਂ ਮੰਜਿਲਾਂ ਸਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੁਹੱਬਤ ਪਾਕੀਜ਼ ਇਬਾਦਤ। ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਇਬਾਦਤ, ਸਵੈ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਖੁਦ ਦੀ ਹਰਾਕਤ। ਕਦੇ ਖੁਦ ਤੋਂ ਖੁਦਾਈ ਤੀਕ ਦੇ ਹਰਫਨਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨੇ, ਅਲਾਹੀ ਆਬਸਾਰ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ।

ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਦ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਡੰਗੋਰੀ ਬਣਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਚੀ ਹੋਈ ਐਨਕ ਲੱਭਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਪਾ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦਾ। ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਬਾਪ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਪੀਂਦਾ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਢਲਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵਿਆਂ ਲਈ ਜਿਉਣ ਦਾ ਆਹਰ ਬਣਦਾ। ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਸੈਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਗੁੰਗਰਿਆਂ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ-ਪਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਾਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਦਾ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ,



ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਕੋਈ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਦਿਨ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਅਤੇ ਲਬਰੇਜ਼ਤਾ ਸੰਗ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਮਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਤੁਹਾਡੇ ਚੌਢੇਰੇ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ 'ਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗੂੰਜਦਾ ਏ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਫੈਲਦੀ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੰਜ ਮਾਣਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿੱਜ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ।

ਮਾਂ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨਾ, ਪੁੱਤਰ ਵਲੋਂ ਬਾਪ ਦੀ ਪੱਗ ਦੀ ਪੂਣੀ ਕਰਵਾਉਣੀ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਸੁੱਕੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਹੋ-ਬਗਾਹੋ ਫਰੋਲਣਾ, ਦਾਦੇ ਵਲੋਂ ਪੋਤੇ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣਨਾ, ਵੀਰੇ ਵਲੋਂ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਮਿੱਤਰ ਸੰਗ ਮਾਣੇ ਅਲਮਸਤੀ ਦੇ ਪਲ ਆਦਿ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਪਰ ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਉਚੇ ਰੂਪ।

ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਮੁਹੱਬਤ ਉਹ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਮੁਹੱਬਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਮਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਭੱਜੀ ਆਉਣਾ, ਉਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਤੇ ਪਿਆਸ ਦਾ ਹਰਦਮ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ, ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਸੱਟ-ਫੇਟ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨੀ, ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਟਿੱਫਨ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਵਿਚ ਖਲਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ। ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਰ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਮੁਕੱਦਸ ਮੁਕਾਮ ਸਿਰਜਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਬੱਚਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਲੂਣ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਬੁਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇ। ਨਜ਼ਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਰਨੀਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ।

ਬਾਪ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਬੋਝੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਣਾ; ਹੰਝੂਆਂ, ਤੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਪੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ 'ਤੇ ਹਾਸੇ ਖਿਲਾਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੁਆਬਾਂ ਲਈ ਰਾਤਾਂ ਹੰਘਾਲਣਾ, ਬਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਬੇਆਰਾਮੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹਿਸਤਾਂ ਕਿਆਸਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਬਣ ਕੇ, ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਲਥਾ ਸਕਦਾ ਏ ਕੋਈ ਅਦੀਬ?

ਭੈਣ ਦੀ ਵੀਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਦਿੱਖ ਮੁਹੱਬਤ ਕਿਆਸਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੁਲਾਸ ਤੇ ਚਾਅ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਦੇਖਣਾ, ਵਾਗ ਫੜ ਕੇ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਲਈ ਤੌਰਨ ਵਾਲੇ ਪਲ ਦੇਖਣਾ, ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ



ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਬੇਸਮੈਂਟ ਜਾਂ ਗੈਰਾਜ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਰੈਣ-ਬੇਸੇਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦੇ। ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਪੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਣ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਖਾਸਮ-ਖਾਸ ਹੁੰਦੇ।

ਮੁਹੱਬਤ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ, ਬੰਦ ਹੋਣਾ 'ਤੇ ਉਕਰੀ, ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤੈਰਦੀ। ਅਬੋਲ ਮੁਹੱਬਤ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਤਸਬੀਹ ਦੇਵੋਗੇ? ਕਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਪਾਲਤੂ ਜੀਵ ਨਾਲ ਲਾਡ-ਲਡਾਉਦਿਆਂ, ਪਲੋਸਦਿਆਂ ਤੇ ਖਵਾਉਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਝਾਕਣਾ, ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਟਣੀਆਂ ਲੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਪਿਆਰ-ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਸਾਧਨ।

ਮੁਹੱਬਤ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਮੰਗਵੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਟਾਈ/ਬਦਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਨਿਰ-ਸੁਆਰਥ, ਨਿੱਜੀ ਮੁਫਾਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਤੇ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦਾ ਸੰਗਮ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, "ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ ਤਾ ਸਹੁ ਪਾਈਐ ਅਉਰੁ ਕੈਸੀ ਚਤੁਰਾਈ।" ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ। ਮੁਹੱਬਤ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਭਿੰਜਣਾ, ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਨੁੱਚਤਨਾ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣਾ। ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣਾ। ਵਿਸਮਾਦੀ ਲੋਰ, ਅਲਾਹੀ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤੀ। ਲੋਚਾ, ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋਣਾ।

ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਤੀਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸਫਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਬਣਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਮਰਾਹੀ।

ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹੋ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਪਿਆਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਹਰ ਬੁਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਧਰ, ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਵੋਗੇ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਬੁੰਦ ਦਾ ਵਾਸ਼ਪ ਹੋਣਾ, ਬੱਦਲ ਬਣ ਕੇ ਵਰੂਨਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਰੋਕ ਵਹਾਅ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਧਰਤ ਤੋਂ ਅੰਬਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਬਰ ਤੋਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਬੁੰਦ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਲਈ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਕਣੀ ਦੀ ਲੋਅ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੋਅ ਆਪਸੀ ਲੋਭ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਏ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਮਰ ਕੇ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ ਵੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸਰਯਾਂਜਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਮਹਾਂ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਏ।

ਅਸੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ, ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਂ ਤੋਂ ਛਿਛਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਬਾਉਰਿਆਂ ਹਾਰ ਫਿਰਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਿਆਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹੋ, ਤੇਲ ਚੋਵੇ ਅਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਰੁਸ਼ਨਾਓ, ਤਵਾਰੀਖ ਤੁਹਾਡੀ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗੀ।

“ਮਨੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ ਸਭੁ ਦੇਸੁ ਪਰਾਇਆ”

ਮਨ ਮਾਨਵ ਹੈ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਮਨ ਮਨੁ ਹੈ। ਮਨ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਡੋਬਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਕਾਬੂ 'ਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਬੂ 'ਚ ਕਰ ਲਏ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਮਨ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੰਨੇ ਦਾ ਹੈ।

ਮਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ/ਸ਼ਬਦ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼, ਵਿੱਕੀਪੀਡੀਆ, ਆਨਲਾਈਨ ਐਟੀਮੋਲੋਜੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਮੈਰੀਯਮ-ਵੈਬਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ।

ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨ ਦੇ 13 ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚੋਂ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਟੁਕਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਥਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੁ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ, ਵਿਚਾਰਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਜਿਨਿ ਮਨੁ ਰਾਖਿਆ ਅਗਨੀ ਪਾਇ॥' ਇਹ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵੀ ਹੈ, 'ਮਨ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਮੰਨਿ ਨੈ ਰਜਾਏ' ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਵੀ 'ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਗੁਰ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ, ਫਗਵਾੜਾ
ਫੋਨ: 91-98766-55055

ਕਾ ਮਨੁ ਮਾਨੈ॥' (ਅੰਤਹਕਰਣ ਲਈ ਮਨੁਆ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਮਨੁਆ ਅਸਥਿਰੁ ਸਬਦੇ ਰਾਤਾ॥') ਮਨ ਦਾ ਅਰਥ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਵੀ ਹੈ, 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥' "ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਨਹੀ ਆਵਨ ਜਾਨਾ॥" ਮਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਮਨ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, "ਮਨ ਮਹਿ ਮਨੁਆ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚੀਤਾ॥" (ਭਾਵ ਮਨ (ਵਿਚਾਰ) ਵਿਚ ਮਨ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਚਿੱਤ) ਹੋਰ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਮਨਹਿ/ਮਨਿ, ਭਾਵ ਮਨ 'ਚ, ਦਿਲ 'ਚ, "ਮਨਹਿ ਕਮਾਵੈ ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੈ", ਮਨਹੁ ਭਾਵ ਮਨ ਤੋਂ-"ਮਨਹੁ ਛੋਡਿ ਵਿਕਾਰ॥" ਸੰਬੰਧਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾ, ਭਾਵ ਹੋ ਮਨੁ, ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਮਨਿ, ਮੰਨਦੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਮਨਿ ਜੀਤੇ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥" ਮਨੈ, ਮਨੇ, ਮਨਹਿ ਭਾਵ ਮਨ ਵਿਚ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮਨੁ ਦਾ ਅਰਥ ਦਾਨਾ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ, ਵਿਵੇਕੀ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-"ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਮਨਸਾ ਮਨਿਹ ਸਮਾਈ॥" ਸੰਗਯਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੂਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਮਾਨਸ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮਨੁੱਖ, ਆਦਮੀ ਵੀ ਹੈ-"ਜੇਤੇ ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ ਮਨੁ ਲੇਤਾ ਤੇਤੇ ਹੀ ਗੁਨ ਗਾਈਐ॥" ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਮਾਨਸ' ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ-"ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ॥" 'ਮਾਣਸ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-"ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲਭੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ॥" ਮਨ ਦੇ ਅਰਥ ਮਮਤਾ, ਮਮਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ-"ਮਨੁ ਮਹਿ ਮਨੁਆ ਜੇ ਮਰੈ ਤਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵੈ ਨਾਰਿ॥" ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੁਧ, ਸੂਝ-ਸਮਝ, ਦੇਹੀ ਆਦਿ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ 'ਮਾਈਂਡ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲ/ਜੜ੍ਹ ਸਬੰਧੀ ਜਿੰਨੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ, ਲਗਭਗ ਸਭ ਨੇ, ਹੋਰਨਾਂ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ 'ਚੇਤਾ' (ਯਾਦ) ਅਤੇ 'ਚਿੰਤਨ' (ਸੋਚਣਾ) ਕੀਤੇ ਹਨ, ਯਾਨਿ ਮਨ ਬੰਦੇ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸਤ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਵੀ। ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ।

ਸ਼ਬਦ-ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਜਰਮੈਨਿਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਮਿੰਨੀ', ਪੁਰਾਤਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ 'ਜੇਮਾਈਂਡ', ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ 'ਮਾਨਸ' ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ 'ਮੈਨਜ਼' ਦਸਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਅਰਥ ਚੇਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਹੈ। ਮੈਰੀਯਮ-ਵੈਬਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਿਆਂ 10 ਅਰਥ ਦਸਦੀ ਹੈ (ਜੋ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਉੱਪ-ਅਰਥ ਪਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ 14-15 ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ); ਪਰ 'ਮੈਮੋਰੀ' (ਯਾਦ-ਸ਼ਕਤੀ) ਅਤੇ 'ਬਿਕਿੰਗ/ਥਾਟ' (ਚਿੰਤਨ/ਵਿਚਾਰ) ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਸਭ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ, ਜੋ ਮਨੋ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਧੀ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ-ਚੇਤਨ, ਉਪਚੇਤਨ ਅਤੇ ਅਚੇਤਨ

ਦਰਅਸਲ ਮਨ ਦਾ ਪਰਦੇਸ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਚਾਟ, ਉਦਾਸ, ਉਪਰਾਮ, ਉਦਾਸੀਨ, ਉਪਰਾਪਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦਾ ਉਖੜੇਵਾਂ ਹੈ, ਖਿੰਡਾਉ ਹੈ। ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੋਰਵੇ ਅਤੇ ਵਿਗੋਚੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ, ਧੁਰੇ, ਮੂਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਕਵੀ ਵਿਲੀਯਮ ਯੇਟਸ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ- 'ਸ਼ੈਆਂ ਦੀ ਚੂਲ ਹਿੱਲ ਗਈ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ/ਧੁਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੈ।'



ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ, ਦੇਹ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵੀ ਤਿੰਨ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਕਵੀ ਜੌਹਨ ਮਿਲਟਨ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾ "ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਲੋਸਟ" (ਗੁਆਚਾ ਸੁਰਗ) ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਮਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਆਪਣਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਨਰਕ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਸਕਦੈ।" ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਹਿੱਲ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਜੇ ਕਲਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਕਰਦੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਐ-"ਇਹ ਮਨੁ ਸਕਤੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੀਉ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਪੰਚ ਤਤ ਕੇ ਜੀਉ॥" ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਦਰ, ਦੇਹੁਰਾ, ਮੱਕਾ ਤਕ ਕਿਹਾ ਗਿਐ-"ਮਨੁ ਮੰਦਰੁ ਤਨੁ ਵੇਸ ਕਲੰਦਰੁ ਘਟ ਹੀ ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ॥" "ਮਨੁ ਕਰਿ ਮਕਾ ਕਿਬਲਾ ਕਰ ਦੇਹੀ॥"

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨ ਬਾਰੇ ਸੈਂਕੜੇ ਟੁਕਾਂ ਹਨ। ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ, ਮਿੱਤਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਝਿੜਕਣ ਵੇਲੇ ਮੁਗਧ, ਮੂੜ (ਮੁਰਖ) ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਐ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ (ਵਿਗੜੇਲ) ਮਨ ਲਈ 'ਸੁਣਿ ਮਨ ਅੰਧੇ ਕੁਤੇ ਕੂੜਿਆਰ' ਵਰਗੇ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੁਕਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਿਤ ਉਪਰ ਕੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਐ। ਇਥੇ ਕੁਝ ਕੁ ਟੁਕਾਂ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

- ਮਨੁ ਨ ਡਿਗੈ ਤਨੁ ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਰਾਇ॥
- ਇਸੁ ਮਨੁ ਕਉ ਕੋਈ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥
- ਮਨ ਸਮਝਾਵਨ ਕਾਰਨੇ ਕਛੁਅਕ ਪਤੀਐ ਗਿਆਨ॥
- ਮਨ ਕਿਉ ਬੈਰਾਗੁ ਕਰਹਿਗਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ॥
- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥
- ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਪਰਗਾਸੇ॥
- ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ॥
- ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ॥
- ਮਨੁ ਪਾਰਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਿ ਆਣੈ॥ (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ)

ਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਹਨ: ਮਨ ਹਰਾਮੀ ਹੁਜਤਾਂ ਵੇਰ; ਮਨ ਹੋਵੇ ਚੰਗਾ, ਤਦ ਕਾਨੜੇ ਵਿਚ ਗੰਗਾ; ਮਨ ਹੋਲਾ ਹੋਣਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਖੇਪਾਂ ਲੱਦਣੀਆਂ, ਮਨ ਦੇ ਲੱਡੂ ਭੋਰਨੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਹਵਾ ਲੁਆਉਣੀ, ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ, ਮਨ ਭਰਨਾ, ਮਨ ਮਸੋਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਣੀ, ਮਨ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਕੀਜੈ ਕੁਲ ਕੀ ਰੀਤ, ਮਨ ਮਰਜੀ ਦੇ ਸੋਚੇ ਵਿਚ ਚਾਲਣਾ, ਮਨ ਮਾਰਨਾ, ਮਨ ਮੈਲਾ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਲੱਗਣੀ, ਮਨ ਲੈਣਾ, ਮਨ ਦੇ ਲੱਡੂਆਂ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ; ਖਾਈਏ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ, ਪਾਈਏ ਜਗ ਭਾਉਂਦਾ; ਮਨ ਮਿਲੇ ਦਾ ਮੇਲਾ ਤੇ ਚਿਤ ਮਿਲੇ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਮਨ ਮੰਗੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਕੱਢਾਂ; ਮਨ ਕੇ ਜੀਤੇ ਜੀਤ ਹੈ, ਮਨ ਕੇ ਹਾਰੇ ਹਾਰ; ਧਰਤੀ ਫਾਟੇ ਮੇਘ ਮਿਲੇ, ਕਪੜਾ ਫਾਟੇ ਡੋਰ, ਤਨ ਫਾਟੇ ਕੇ ਔਸ਼ਧੀ,

ਮਨ ਫਾਟੇ ਨਹੀਂ ਠੋਰ ਆਦਿ।

ਮਨ ਦੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਪਰਦੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ-ਪਰ+ਦੇਸ ਭਾਵ ਦੂਸਰਾ ਦੇਸ/ਵਿਦੇਸ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ-"ਪਰਦੇਸੁ ਝਾਗਿ ਸਉਦੈ ਕਉ ਆਇਆ॥" (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਨਮਾਂਤਰ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਦੇਸੁ ਵੀ ਆਉਂਦੈ-"ਤਨਿ ਸੁਗੰਧ ਚੂਢੈ ਪ੍ਰਦੇਸੁ॥" (ਗੁਰਬਾਣੀ)

ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਮਨ ਦਾ ਉਪਰਾਮ, ਉਦਾਸੀਨ, ਉਪਰਾ, ਅਜਨਬੀ ਹੋਣਾ-"ਮਨੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ ਸਭੁ ਦੇਸੁ ਪਰਾਇਆ॥" (ਭਾਵ ਜੇ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਨਬੀ/ਉਪਰਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮਨ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਗਾਨੀ/ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)" (ਸੂਹੀ ਛੰਡ ਮ.1)

ਪਰਦੇਸ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। 1995 ਦੀ ਬਲਾਕਬਸਟਰ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੋ ਜਾਏਗੇ' ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਗਿਐ-"ਬਾਗੋਂ ਮੇਂ ਝੁਲੋਂ ਕੇ ਮੌਸਮ ਵਾਪਿਸ ਆਏ ਰੇ, ਘਰ ਆ ਜਾ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਤੇਰਾ ਦੇਸ ਬੁਲਾਏ ਰੇ॥" 1996 ਦੀ ਬਾਲੀਵੁਡ ਫਿਲਮ 'ਰਾਜਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ' ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-"ਪਰਦੇਸੀ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾਨਾ ਨਹੀਂ ਮੁਝੋ ਛੋੜ ਕੇ ਮੁਝੋ ਛੋੜ ਕੇ।" 1965 ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਜਬ ਫੁਲ ਖਿਲੇ' ਤਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵਰਗੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ-"ਪਰਦੇਸੀਉਂ ਸੇ ਨਾ ਅੱਖੀਆਂ ਮਿਲਾਨਾ, ਪਰਦੇਸੀਉਂ ਕੋ ਹੈ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਨਾ।" 1968 ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਦੇ ਦੁਨੀ ਚਾਰ' ਵਿਚ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮਖਮਲੀ ਗੀਤ ਹੈ-"ਹਵਾਉਂ ਪੇ ਲਿਖ ਦੇ ਹਵਾਉਂ ਕੇ ਨਾਮ, ਹਮ ਅਨਜਾਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀਉਂ ਕਾ ਸਲਾਮ।" 1982 ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦੁਸ਼ਮਨ' ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੋਜਮਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਵੁਕਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ-"ਚਿੱਠੀ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਨੇ ਵੇ ਕੌਨ ਸਾ ਦੇਸ, ਜਹਾਂ ਤੁਮ ਚਲੇ ਗਏ।" 1986 ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਾਮ' ਵਿਚ ਪੰਕਜ ਉਦਾਸ ਦੀ ਗਾਈ ਗਜ਼ਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਕਰਦੀ ਐ-"ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ ਆਈ ਹੈ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ, ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ ਵਤਨ ਸੇ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ; ਬੜੇ ਦਿਨੋਂ ਕੇ ਬਾਅਦ, ਹਮ ਬੇਵਤਨੋਂ ਕੇ ਯਾਦ ਵਤਨ ਕੀ ਮਿੱਟੀ ਆਈ ਹੈ।"

ਪਰਦੇਸ ਵਿਚਲੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੋਅਰ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: ਜੇ ਬਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰੁਲਦੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਪਰਤਣਗੇ ਆਪਣੇ ਕਦੀ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੇਕਣਗੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਅਗਨ ਬਾਕੀ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਰੁਖ ਹੇਠ ਜਾ ਬਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੋਅਰ ਪੀੜ-ਪਰੁੱਚਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ:

ਕਿਧਰ ਗਏ ਓ ਪੁੱਤਰੇ ਦਲਾਲਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਮਰਨ ਲਈ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਮਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਇਕ ਰਚਨਾ 'ਪਰਦੇਸ ਵੱਸਣ ਵਾਲਿਆ' ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਸੱਲੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-"ਰੋਜ਼ ਜਦ ਆਬਣ ਦਾ ਤਾਰਾ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ, ਕੋਈ ਯਾਦ ਤੈਨੂੰ ਕਰੇਗਾ! ਪਰਦੇਸ ਵੱਸਣ ਵਾਲਿਆ!" ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ ਫਿਲਮ 'ਨੀਮ ਹਕੀਮ' ਵਿਚ ਆਸ਼ਾ ਭੱੱਸਲੇ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ ਕਾਰਨ ਪੈਂਦੇ ਵਿਛੋੜੇ, ਜੇ

ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੈ, ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

ਮੈਂ ਅੱਗ ਟੁਰੀ ਪਰਦੇਸ ਨੀ ਸਈਉ... ਛੱਡ ਸਈਆਂ ਦੇ ਭਰੇ ਤੂੰਜਣ ਛੱਡ ਸੱਜਣ ਦਾ ਦੇਸ ਨੀ ਸਈਉ...।

ਕੁਜਾਂ ਦਾ ਪਰਦੇਸ-ਪਰਵਾਸ ਤਾਂ ਲੋਕ-ਗਾਥਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ-"ਉਡੋ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ॥"

ਇਕ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮੋਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁੰਜਾਂ ਦਾ ਪਰਦੇਸ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਰੌਚਕ ਕਾਵਿਕ ਸੰਵਾਦ ਹੈ: ਮੇਰ ਪੁਛੀਏ ਕੁੰਜਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤੁਸਾਂ ਨਿਤ ਪਰਦੇਸ ਤਿਆਰੀ। ਉ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਵਤਨ ਕੁਚੱਜਤਾ ਜਾਂ ਲੇਖੀਂ ਨਿਤ ਉਡਾਰੀ। ਉ ਬਚਤੇ ਛੋੜ ਪਰਦੇਸਣ ਹੋਈਓ ਤੁਸਾਂ ਉਮਰ ਬਿਹਾ ਲਈ ਸਾਰੀ। ਮੇਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਉ ਕੁੰਜਾਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ। ਧੁਰੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸਭ ਦਾਤੇ ਚੋਜ ਖਿਲਾਰੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਧ ਓਹਲੇ ਪਰਦੇਸ! ਭਲਾ ਜੇ ਕੰਧ ਓਹਲੇ ਪਰਦੇਸ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਦੇ ਪਰਦੇਸ 'ਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦਾ ਓਹਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਰਦੇਸ ਹੋਣਗੇ?

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਦੇਸ ਚੋਰੀ ਪਰਦੇਸ ਭਿੱਖਿਆ।

ਪਰਦੇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਪੁਲੋਕ ਵੀ ਹੈ। ਪੁਲੋਕ ਉਹ ਲੋਕ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਰਦੇਸੀ ਪਰਤਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ 'ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਦੇਸ ਕੈਸੇ ਬਾਤਨ ਕੈ ਜਾਈਐ' (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ) ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਦੇਸ ਤਾਂ ਉਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇਗੀ! ਫਿਰ ਐਸਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਭਲਾ ਉਸ ਪਰਦੇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇਸ ਕਿਉਂ ਪਰਤੇਗਾ? ਪ੍ਰੀਤਮ 'ਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ?

ਆਉ ਜ਼ਰਾ ਹੁਣ ਤਨ ਦੇ ਪਰਦੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈਏ। ਤਨ ਦਾ ਪਰਦੇਸ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਹਿਜਰਤ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਦੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰਿਕਤਾ ਦਾ ਸਫਰ ਹੈ।

ਤਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਸੌ ਪਟੋਟੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ, ਆਈਲੈਟਸ ਤੇ ਹੋਰ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ। ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਮਨ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਦੁੱਬਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੈ?

ਦਰਅਸਲ ਮਨ ਦਾ ਪਰਦੇਸ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਚਾਟ, ਉਦਾਸ, ਉਪਰਾਮ, ਉਦਾਸੀਨ, ਉਪਰਾਪਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦਾ ਉਖੜੇਵਾਂ ਹੈ, ਖਿੰਡਾਉ ਹੈ। ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੋਰਵੇ ਅਤੇ ਵਿਗੋਚੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ, ਧੁਰੇ, ਮੂਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਕਵੀ ਵਿਲੀਯਮ ਯੇਟਸ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ- 'ਸ਼ੈਆਂ ਦੀ ਚੂਲ ਹਿੱਲ ਗਈ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ/ਧੁਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੈ।'

ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਮੂਲ ਆਤਮਾ ਜਾਂ ਹਿਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ ਨਾਲ ਬਿਰਹਾ, ਵਿਛੋੜਾ ਤੇ ਵਿਯੋਗ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਟਾਹਣੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸੋਟੀ ਜਾਂ ਲੱਕੜੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਰੀ ਭਰੀ ਡਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਦਰਿਆ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਵਗੇ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੈ, ਪਰ ਜੇ ਬੰਨੇ-ਕੰਢੇ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਹੁਦਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਵੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੈ। ਮਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦੈ। ਇਹ ਚੰਚਲ, ਚਪਲ, ਚਤੁਰ, ਚਲਾਕ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਸਕਦੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? "ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਪੰਥੀ ਭਇਓ ਉਡਿ ਉਡਿ ਦਹਦਸਿ ਜਾਇ॥" ਮਨ ਤਾਂ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ ਬਿਰਕਦਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਫਰਕਦਾ ਰਹਿੰਦੈ। ਨਿਚੱਲੇ ਤੇ ਬੇਚੈਨ ਮਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੀ ਚੰਗਾ ਲਗਣੈ?

ਪਹਿਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰੇਡੀਓ ਸੈੱਟ ਜਾਂ ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਟਨ ਨਾਲ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਮਨ-ਇੱਛਤ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਾ ਲਈਦਾ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਸੂਈ ਵੈਸੇ ਹੀ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰੇਡੀਉ/ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ 'ਚੋਂ ਘਰਰ ਘਰਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੂਈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੁਰ-ਸਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਮਨ ਦੀ ਸੂਈ ਵੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਘੁੰਮਦੀ/ਭਟਕਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ/ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ੋਰ ਹੀ ਸੁਣੇਗਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਰਤ-ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਰੇਡੀਉ ਤੋਂ ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਜਾਂ ਦੈਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣੇਗਾ! ਇਕ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੇ ਮਧੁਰ ਧੁਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਰਸ ਘੋਲੇਗੀ!

ਭਲਾ ਜੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲ ਜਾਉ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ "ਘਰਿ ਸੁਖਿ ਵਸਿਆ ਬਾਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥" ਅਤੇ "ਸਭ ਕਿਛੁ ਘਰ ਮਹਿ ਬਾਹਰਿ ਨਾਹੀ॥ ਬਾਹਰਿ ਟੋਲੈ ਸੋ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਹੀ॥"

ਪਰ ਮਨ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

ਤਨ ਦਾ ਘਰ ਤਾਂ ਇੱਟਾਂ- ਗਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਦੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਸਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਵਸਦੈ। ਮਨ ਦਾ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੈ? ਇਹ ਬਣਿਆ-ਬਣਾਇਐ ਹੀ ਹੁੰਦੈ। ਹਿਰਦੇ/ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ! ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਬ ਵਸਦੈ! ਭਲਿਆਮਾਣਸਾ ਮਨਾ! (ਜੇ) "ਵਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਚੂਢੇਹਿ॥" ਮਨਾ, ਨਿਆਣਾ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਗ। ਰੱਤੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਰੱਬ ਝਬਦੇ ਰੀਝਦੈ! "ਮਨ ਤੂੰ ਮਤ ਮਾਣੁ ਕਰਹਿ ਜਿ ਹਉ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਵਾਣਾ ਹੋਹੁ॥"

ਧਰਮ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਦੇਸੀ ਹਾਂ-"ਸਭਨਾ ਸਹੁਰੈ ਵੰਝਣਾ ਸਭਿ ਮੁਕਲਾਵਣਹਾਰ॥" ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਦੇਸ 'ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਾ ਦੇਸ' ਹੈ, ਜਿਥੇ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਗੁਲੇ ਪਕਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਮਤ ਤਿਆਗਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਨਮੁਖਤਾ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖਤਾ ਵਲ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤਾਂ ਮੌਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲਨ ਦੀ ਹੈ! ਜਿਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਥ ਰਤਨ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ, ਮਿੱਟੀ, ਵਨਸਪਤੀ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ (ਮਨੁੱਖ) ਤਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਿਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸੰਪਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਥਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਪਰਦੇਸ ਸੀ; ਵਨਸਪਤ, ਪਸ਼ੂ, ਪੁਰਖ ਹੋਣਾ ਵੀ ਪਰਦੇਸ ਸੀ; ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਦੇਸ ਪਰਤਣਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-"ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲੇ॥ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-"ਮੇਰੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ ਵੇ ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ॥ ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਘਰਿ ਵਸੈ ਹਰੇ॥"

ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

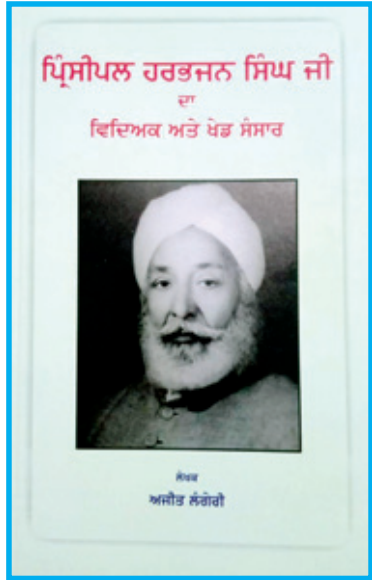
ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ' ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁਦ 1949 ਤੋਂ 1953 ਤੱਕ ਉਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉੱਦਮ ਤੇ ਸਿਰਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦੇ ਕੰਢੀ ਦੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਰਾਜ ਤੇ ਅਕੀਦਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਵਾਂਗ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਅੰਬਾਲਾ ਜਿਲੇ ਦੇ ਚੁੰਮਣਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਤੇ ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਤੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਜਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਖੇਡ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਏ ਤੇ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜੀਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਲੰਗੇਰੀ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਉਹੀਓ ਸੀ, ਜੋ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਤੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਮਾਪ-ਦੰਡ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੋਅ ਵੀ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ

ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕਿਵੇਂ ਬੰਨਿਆ, ਅਜੀਤ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਣਜ-ਨੂੰਹ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗੇਟ ਤੱਕ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਢਕ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਹੁ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਫਾਲਤੂ ਪਹਿਰਾਵਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ



ਬਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀ। ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਹ ਸਰਦਾਰ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਿਦ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਗੇ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਰਨਾ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਖੇਡ ਪਸੰਦ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਫੁਟਬਾਲਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਸ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ

ਅਥਲੀਟ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਪੋਲੀਓ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੁਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਘੋੜੀ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਣਹਾਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮੇਘਵਾਲ ਤੋਂ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਖੋੜੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਖੋੜੀ ਦਾ ਚਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਖੋੜੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ ਖੋੜੀ ਨੂੰ ਚਾਰਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਖੁਦ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਣਿਆ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ 1951 ਦੀ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਾਠੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। 10-15 ਦਿਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸੀ। ਲੀਡਰ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਿਆ।

ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਹਰਫਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਉਹ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਆਲੂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਹੜਤਾਲੀ ਵੀ ਮਜ਼ੇ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਜਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਕਰਨਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਚੇਤੇ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ

ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ-ਤੂੰ, ਮੈਂ-ਮੈਂ ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਏਵਾਂ ਧਮਕਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੱਲ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਆਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਗਰਾਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਉਹ ਢਾਡਾ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਏ ਤਾਂ ਦੋ ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਵਾ ਸਵਾ ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ, ਜਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ-ਪਤਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਨੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨਿੱਤਰ ਆਏ।

ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤਲੇ 24 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ 60-70 ਦੁਰਲਭ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 1954 ਦੀ ਕਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸੀ। ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਮੇਤ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਮੀ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਭਾਣਜਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਮਾਹਿਲਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਸੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਥਮ ਮਹਿਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥਣ।

ਮੈਂ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਦੁੱਮਣਾ) ਤੇ ਅਜੀਤ ਲੰਗੇਰੀ ਵਾਂਗ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਦਾਤ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਿਹਾ ਗੁਣਗਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਏਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਹਸਤੀ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਹਲ-ਵਾਹਕ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ: ਲੰਘੇ ਹਫਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਨਿਤਿਨ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਦਾ ਗਾਧੀਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ



ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਬੋਸ ਦੇ ਮੱਦਾਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ 75 ਸਾਲਾ ਉਤਸਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਪੋਸਟਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਨਿਤਿਨ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਬੁਗਿਣਤੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਘਟੇਗੀ-ਨਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਨਾ ਲੋਕ ਸਭਾ, ਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ। ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਪਣਪੀਆਂ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ, ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਸੁਭਾਸ਼ਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੋਸਟਰ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਾਬੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਹਿਰੂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਰੋਗੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ ਸਨ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇਖੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਧੁਰਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਬੁਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਪਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ।
ਅੰਤਿਕਾ: (ਬਾਬਾ ਨਜ਼ਮੀ)
ਬੇਹਿੰਮਤੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸ਼ਿਕਵਾ ਕਰਨ ਮੁੱਕਦਾਰਾਂ ਦਾ,
ਉੱਗਣ ਵਾਲੇ ਉੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਸੀਨਾ ਪਾਤ ਕੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ

‘ਮਾਣ ਸੁੱਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ’

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਪੰਨੇ: 184; ਮੁੱਲ: 260 ਰੁਪਏ
ਕੈਲੀਬਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ

ਮੈਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਦਾ ਪਾਠਕ ਹਾਂ। ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਸੰਦ ਦੇ ਗਲਪਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੰਘੇ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੱਗ-ਪਿੱਛ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਗਲਪੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ, ਮਾਨਸਾ
ਫੋਨ: 91-89682-82700

ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਤਫਾਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਲੇਖਕ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲੇ ਤੋਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਘੁਮਿਆਰੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਂਡੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ ਵਰਗੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ ‘ਮਾਣ ਸੁੱਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ’, ਵੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਪਾ ਦੇ ਪੈਲਾਂ’ ਅਤੇ ਚਿੱਟਾ ਸਿੰਧੂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦੇ ਢਾਈ ਸਾਲ’ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚਲੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਵੀਂ ਮਨੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਨਰਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੁਹਰਾਉ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਵਾਤਰਕ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨਰਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼-ਏ-ਬਿਆ ਪੂਰਵਲੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਮੌਲਿਕ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਵਾਰਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਮਾਣ ਸੁੱਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ’ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ

ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਵੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਗਾ, ਸਿੱਖ ਚਿੱਤਕ ਪ੍ਰਿੰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ



ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਨਾਮਵਰ ਅਦੀਬ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁਨੂੰਨੀ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਤੇ ਦੇਬੀ ਮਕਸੂਦਪੁਰੀ ਵਰਗੇ ਫੱਕਰ ਵੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਾਗਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਤਾਏ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਦਮਦਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਪਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਅਤੁੱਝ ਚਾਚੇ ਅੰਦਰਲਾ

ਮਨ ਵੀ ਫਰੋਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮਵਾਰ ਅਦੀਬਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਘੱਟ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਆਮ ਬੰਦਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਚਲਦੇ ਕਿ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਅੰਦਰਲਾ ਆਮ ਬੰਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਤੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਅੰਦਰਲਾ ਪੇਂਡੂ ਬੰਦਾ ਬੀਏਟਰ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਸੱਥਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਅੰਦਰਲਾ ਬੰਦਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਗਾ ਅੰਦਰਲੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੀ ਬੋਝਾਕ ਸਲਾਹ ਹੈ, “ਗੁਰਦੀਪ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਗੱਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ, ਪਰ ਸਿਹਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਚੀ।” ਕੋਈ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਤੇ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਦੀਪ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬਦਲਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰਫ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਗੱਲ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਚੋਪੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਚਿਪਕਾਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਗੱਲ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਪੂਰਵਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੂਲਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ‘ਤੇ ਕਈ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਕਲਾ ਕਿਸੇ ਬੱਝਵੀਂ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੀ ਸਗੋਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਹਰ ਟੁਕੜਾ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚਲੀ ਕਿਸੇ ਸੁਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੇਖਕ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਪਾਠਕ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਵਿਦਵਾਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਫ ਬੌਧਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਸਹਿਜਤਾ, ਸੁਭਾਵਿਤਕਤਾ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਅਭਿਆਸ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਤੇ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚਲੀ ਆਪਸੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸ਼ਾਰਪ-ਸ਼ੂਟਰ ਖਿਡਾਰੀ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਗੁਣਾਚੌਰ ਤੋਂ ਓਲੰਪਿਕ ਤੱਕ

“ਰੱਬ ਦੀ ਰਹੀ ਮੇਹਰ ਸਦਾ,
ਉਚਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਕੀ ‘ਚ ਪਾ ਲਿਆ ਏ।
ਹਾਕੀ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਨਾਲ,
ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਲਿਆ ਏ।
ਹਾਕੀ ਨੂੰ ‘ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਹ’ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ,
ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ‘ਚ ਸੋਢੀ ਛਾ ਗਿਆ ਏ।
ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦਾ ਖੇਡ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੈ।
ਜਦੋਂ ਹਾਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ
ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਕੀ
ਵਾਲਾ ਸੋਢੀ ਉਹ ਨਾਂ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ‘ਚ
ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਝਾਏ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਤੇ



ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 917-375-6395

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਈ ਰੱਖੀਆਂ। ਕਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਣ ਖੇਡਿਆ, ਕਦੇ ਕਪਤਾਨ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। 1980 ‘ਚ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਧਾਂਕ ਸੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰਬੱਲੀ ਮੱਚੀ। ਮੀਡੀਏ ਵਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਗੋਲ-ਗੈਟਰ, ਬਰੇਨੀ-ਪਲੇਅਰ, ਸ਼ਾਰਪ-ਸ਼ੂਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਖਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਦੇ ਰਹੇ। ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਟਾਈਗਰ ਕਿਹਾ।

ਕੁਦਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹੀ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਸਵੱਲੀ ਨਾਲ ਤੁਫਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਸੂਕਦਾ, ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਸਰ ਕਰਦਾ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਦਾ ਗਿਆ। 1980 ਦੇ ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਲਈ 15 ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਾ। (16 ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਸੋਨ ਤਮਗੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਜੇਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।) ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੇਨ ਨਾਲ ਭੇਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਟੀਮ ‘ਚ ਖੇਡਦੇ ਚਾਰ ਜੁੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਗੋਲ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੇ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪੱਕੀ ਮੇਹਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਾ। ‘ਬੈਸਟ ਸਕੋਰਰ’ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਤਿਰੰਗੇ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ। 15 ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਕੀ ਦੇ ਧਨੰਤਰ ਖਿਡਾਰੀ ਸ. ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਮਾਣ ਸ. ਸੋਢੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ।

“ਕਦੇ ਰਫਤਾਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਕਦੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਗੱਲ। ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ‘ਚ, ਉਹਦੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਦੀ ਗੱਲ। ਉਹਦੇ ਖੇਡ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ‘ਚ ਗੂੰਜੇ ਜੂਝੇ ਵਾਲੇ, ਸੋਢੀ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।” ਉਹਦਾ ਗੌਰ ਤਾਂ ਛੋਕਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਯਾਰਾਂ-ਬੇਲੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ, ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕੋਠੇ ‘ਚ ਉਹ ‘ਸੋਢੀ’ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਚਾਨਕ ਜਦੋਂ ‘ਸੋਢੀ’ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਝੱਟ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ (ਸੋਢੀ) ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਛਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ. ਸੋਢੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਸ. ਸੋਢੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ/ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਾਂ ‘ਚ ਉਹਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ 1977 ‘ਚ ਮਦਰਾਸ, 1978 ‘ਚ ਮੁਦਰਾਏ, 1979 ‘ਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ 1980 ‘ਚ ਕਟਕ ਦੀਆਂ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 1981 ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਜਲੰਧਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਟੀਮ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ 1982 ‘ਚ ਕਲਕੱਤਾ ਅਤੇ 1983 ‘ਚ ਮੇਰਠ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਝੋਲੀ ‘ਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ

ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇੰਡੀਆ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਟੈਸਟ ਸੀਰੀਜ਼ ਖੇਡੀਆਂ। 1978 ‘ਚ ਅਰਜਨਟਾਇਨਾ ਵਰਲਡ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਬੈਂਕਾਕ ਏਸ਼ੀਅਨ-ਗੇਮਜ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਹਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ 1979 ਦੀ ਕਰਾਚੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਟਰਾਫੀ ਖੇਡੀ ਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਰੂਸ ਨਾਲ ਟੈਸਟ ਸੀਰੀਜ਼ ਖੇਡੀਆਂ।

ਪਰਬ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ ਲਈ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ।

1980 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਦਿਆਂ 15 ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸ.



ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਢੀ।

ਖੇਡਦਿਆਂ ਜਿੱਤ ਦੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣਾਈ। 1984 ‘ਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। 1985 ‘ਚ ਪਾਲਘਾਟ (ਸਾਊਥ) ਹਾਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1986 ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਖੇਡ ਕੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ‘ਚ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਰ ਘਰ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। 1975 ‘ਚ ਜੁਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ‘ਚ ਖੇਡਣ ਗਿਆ। 1976 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਾਇਦ-ਆਜ਼ਮ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਿਆ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਦੀ ਟੈਸਟ ਸੀਰੀਜ਼ 1977 ‘ਚ ਖੇਡੀ

ਸੋਢੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। “ਦਿਲ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਤੂੰ। ਹਾਕੀ ਦਾ ਸਿਕੰਦਰ ਹੈ ਤੂੰ। ਸਿਰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਾਰੇ, ਖੇਡ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਦੇ ਵਸਦਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤੂੰ। 1981 ‘ਚ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਅਤੇ ਅੱਠ ਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਖੇਡਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਲਿਆਨੋ (ਇਟਲੀ) ‘ਚ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡੇ ਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਟੈਸਟ ਸੀਰੀਜ਼ ਖੇਡੀਆਂ।

ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵਿਖੇ ਖੇਡੀ ਗਈ ਵਰਲਡ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਟਰਾਫੀ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ 1982 ‘ਚ ਕਪਤਾਨੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਰੌਨਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਹ ਮੈਡਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤਕੜੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸਖਤ ਟੱਕਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਬੰਬਈ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ



ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਕਲਾ ਤੇ ਸ਼ੌਹਰਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਦੇ ‘ਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਬੱਸ ਉਹਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸ. ਸੋਢੀ ‘ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਨਿਗਾ ਸਵੱਲੀ ਰਹੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਕਲਾ ‘ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪੁਲਿਸ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 15 ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ 11 ਵਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਅਤੇ 4 ਵਾਰ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ।

ਚੰਗੀ ਗੋਮ ਸਦਕਾ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਮੇਲਬੌਰਨ ਅਤੇ ਪਰਬ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਲਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ‘ਚਰਨੂਸਕੋ ਹਾਕੀ ਕਲੱਬ’ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਟਲੀ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਰਮਨੀ, ਹਾਲੈਂਡ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਤੇ ਹੋਰ ਲਾਗੇ ਲਾਗੇ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਘੁੰਮੇ। “ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀ, ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜਾਵੇ ਰੁਖ ਮੋੜਦਾ। ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ, ਜਾਵੇ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋੜਦਾ। ਸੋਢੀ ਦੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਜਾਦੂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਵੇ ਪੰਨੇ ਜੋੜਦਾ।”

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ 1978 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸ. ਸੋਢੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਐਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਸੀਰੀਅਲ ਵਾਲੇ ਭੀਮ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਹੈਮਰ-ਥਰੋ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

1994 ‘ਚ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਬਦਲੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮੈਡਲ’ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜੁਨੀਅਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਬੜੇ

ਕੋਚ ਗਏ ਤੇ 1997 ‘ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਾਬਕਾ ਹਾਕੀ ਓਲੰਪੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਪਤਾਨ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਹਾਕੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ., ਐਸ. ਪੀ., ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਤੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਅਹੁਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਈ. ਜੀ. (ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ) ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ।

“ਮੌਕੇ ਮੌਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦਰ ਪਾਈ। ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ ਨਿਵਾਜ਼ਦੇ ਰਹੇ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੁਤਬੇ ਤੋਂ ‘ਆਈ. ਜੀ.’ ਤੱਕ ‘ਸੋਢੀ’, ਸੁਖ ਸਹੁਲਤਾਂ ਮੈਡਲ ਮੌਢੇ ਸਜਾਵਦੇ ਰਹੇ।”

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿਛੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਮੈਰਿਟੋਰੀਅਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਮੈਡਲ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2009 ‘ਚ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਦਾਗ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਡਿਸਕ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਖੁੰਘਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣੀ ਜਾਂ ਮਾਫੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਗਿਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ‘ਕਠਿਨ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ’ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਅਹੁਦੇ ਹਾਕੀ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਵਲੋਂ ‘ਸ਼ੇਰੇ ਜਲੰਧਰ’ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਟੀਮ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਗੋਲਡ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨਵੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ‘ਚ ਆਪਣੇ ਕੋਚਾਂ-ਮਾਸਟਰ ਲਹਿਬਰ ਦਾਸ ਪੀ. ਟੀ. ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਧੀ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਕੋਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਆਖਰ ਤੱਕ ਨਾਲ



ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਸਜਿਆ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਰਿਹੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਰਹਿ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਚੀਰਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਗੋਲ ‘ਤੇ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਮੈਦਾਨ ਫਤਿਹ ਕਰਦਾ।

ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਗੁਣਾਚੌਰ, ਜਿਲਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ) ਦੇ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਦੌਦੇ) ਹੁਣ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਨੇ ਲਾਡਲੇ ਬੇਟੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਬੜਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਡ ਨਕਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੰਜ ਭਰਾ ਤੇ ਇਕ ਭੈਣ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸੋਢੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਜਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਮੱਲਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗੁਣਾਚੌਰ ਤੋਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਜਲੰਧਰ ਆ ਵਸਿਆ ਸੀ।

“ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਰਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤ ਦੀ ਖੇਡ ਸਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿੱਤ ਮਾਪੇ ਉਡੇ ਫਿਰਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਵੇ।” ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਗੁਣਾਚੌਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦਰਬਾਰ ਲਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਚਾਈ ਵਾਲੇ ਕਿਲੇ ‘ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਰਾਜਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਰਿਆਦਾਂ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਫੈਸਲੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ‘ਤੇ)



ਸੀਰੀਅਲ ‘ਮਹਾਂਭਾਰਤ’ ਵਿਚ ਭੀਮ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ



ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਖੇ (ਖੱਬਿਓਂ) ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੁਹਾਲਾ, ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ, ਰਾਣਾ ਜੱਜੇ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਬਜੀ ਮੰਡੀ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਚੇਤਨਾ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਸੇ ਰਸਮੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਬਾਖੂਬੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਸਦਰਪੁਰਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਜਗਰਾਓਂ, ਜਿਲਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲਗੋ, ਕਵਿਤਰੀ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਲਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਪਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਕਾਪੀ ਉਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਤਨ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਸ ਮਰਜ਼ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਇਲਾਜ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ: ਅਜੇ ਨੌਵੀਂ ਕਲਾਸ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਕੀ ਪਤਾ ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅਗਲਾ ਘਰ ਬੋਝਾ ਖੁਲ੍ਹਦਿਆ ਹੋਵੇ; ਪਰ ਐਵੇਂ ਵਹਿਮ ਹੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਵੀ



ਡਾ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਨਡਾਲਾ
ਫੋਨ: 91-97798-53245
nadalaghuman@gmail.com

ਗੀਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਪੀ ਲਈ ਅੱਗ ਦੇ ਚੁੱਲੇ ਤੋਂ ਉਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੈਰ! ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਗਿਆ, ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਗਹਿਰੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਬੱਚੇ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਗੀਤ/ਗਜ਼ਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਨ ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਟਕਰਾ ਕੇ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਭੱਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਭੂਤ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਰ ਰਿਹਾ। ਸੁਕਰ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੁਝ ਵਿੱਲਾ ਪਿਆ ਤੇ ਪਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੱਲ ਸੁਣਨ-ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ। ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਕਬੂਲ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈਆਂ। ਵੱਡੀ ਸਾਬਾਸ ਮਿਲੀ, ਹੌਸਲਾ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਰਹਿਮਤੀ ਫੁਹਾਰਾਂ ਨਸੀਬ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੌਲਣ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ ਬੱਸ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ!

ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸੂਰਜ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼' 1997 ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗਜ਼ਲਗੋ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ, ਮਨਜੀਤ ਟਿਵਾਣਾ, ਪਾਲ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਰੀ-ਹਸਤੀਆਂ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਖੂਬ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੀਆਂ ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਵਿਚ ਨਾਰੀ-ਚੇਤਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਔਰਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਮਨਜੀਤ ਟਿਵਾਣਾ ਜਾਂ ਪਾਲ ਕੌਰ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਏਨੇ ਕੌੜੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 'ਮੈਂ' ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ 'ਸਰਵ' ਦਾ ਸਫਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੁਰ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਨਿਰਛੱਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ। ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਕਫ

ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਚੇਤੰਨ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਬਿਨ ਅਧੂਰੀ ਹੈ; ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਚੁੰਨੀ ਦਾ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਸੁਮੇਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਚੁੰਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰ-ਵਸਤਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਮਰਦ ਔਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਵਸਤਰ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਚੁੰਨੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਦਸਤਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਪੇਚਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੁਕੇ ਪਏ ਹਨ, (ਪੇਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਪੇਜ਼' ਤੋਂ ਬਣਿਆਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦ ਆਰਮੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਵਜੋਂ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਜ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ)। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ 'ਚੁੰਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਲਲਾਰੀਆ ਵੇ ਮੇਰੀ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਵਰਗੀ' ਅਤੇ 'ਚੁਲ ਗਈ ਚੁਲ ਗਈ ਚੁਲ ਗਈ ਵੇ, ਤੇਰੇ ਪੱਗ ਦੇ ਪਲੇਚ ਉਤੇ ਡੁੱਲ ਗਈ ਵੇ' ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਵਿਚ 'ਏਕਿ ਜੋਤਿ ਦੋਇ ਮੂਰਤੀ ਹੋਇ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਚੁੰਨੀ-ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ:

ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਪੈੜ ਹੈ ਵੇਖੋ
ਜੋ ਸਾਡੇ ਬਾਰ ਤੱਕ ਆਈ,
ਗੁਆਚੀ ਮਹਿਕ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ
ਜੋ ਇਸ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਆਈ।
ਕਰੀ ਜਾ ਖੂਨ ਰੀਝਾਂ ਦਾ
ਲਿਖਾ ਲੈ ਨਾਮ ਬੀਰਾਂ ਵਿਚ,
ਕਿ ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਗਰਦਨ
ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਤੱਕ ਆਈ।
ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਥ ਕਰ ਇਸ ਦਾ,
ਮੇਰੀ ਰੰਗੀਨ ਚੁੰਨੀ ਅੱਜ
ਤੇਰੀ ਦਸਤਾਰ ਤੱਕ ਆਈ।

ਰੰਗੀਨ ਚੁੰਨੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪੱਗ ਜਾਂ ਪਗੜੀ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਦਸਤਾਰ ਨਿਰਾ ਸਿਰ-ਵਸਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਇਹ ਦਗਦੇ, ਮਗਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਤਾਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੌਗਤ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰ ਸਜੀ ਦਸਤਾਰ ਉਤੇ ਉਚਤਾ-ਸੁੱਚਤਾ ਦੀ ਕਲਗੀ ਵੀ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਸਤਾਰ ਫਿਰ ਝੁੱਟੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦੀ ਨਹੀਂ, ਜੁਲਮ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੇਗ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਮਿਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਰ ਕਟਾ ਤਾਂ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਝੁਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਹੁਣੀਆਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਤੇ ਗਰਦਨਾਂ ਕਟਵਾਉਣੀਆਂ ਵੀ ਪਈਆਂ:

ਕਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਚਰਚੇ
ਕਦੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਚਰਚੇ,
ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ
ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਵਾਰ ਦੇ ਚਰਚੇ।
ਜੋ ਕਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਐਪਰ
ਜੁਲਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੀ,
ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਉਸੇ ਗਰਦਨ
ਉਸੇ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਚਰਚੇ।

ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਵਿਗਾਉਣ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਟਕਰਾਅ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਰਤ ਖੇਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੇਤੰਨ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਹਿਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਪਰ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਸਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਉਂਦੀ: ਤੇਰੇ ਵੀ ਕਰ ਦੇਵਣਗੇ ਉਹ ਵੱਢ ਕੇ ਟੋਟੇ ਚਾਰ ਕਦੇ, ਬੇ-ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਲਿਆ ਬਿਰਖਾ ਛਾਂਵੇਂ ਨਾ ਖਲਿਆਰ ਕਦੇ। ਦੋਖੀ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੀਂਦ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਈ, ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਗਲ ਲਗ ਮਿਲੀਆਂ

ਜਦ ਟੋਪੀ ਦਸਤਾਰ ਕਦੇ। ਪਹਿਲੇ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਪਣਾ ਦੂਸਰਾ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛੇਤੀ ਹੀ 1999 ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੀ ਡਾਰ।' ਇਸ



ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਆਰ-ਵਲਵਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪੂਰੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਿਰਛੱਲ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ, ਹੁੱਭ-ਹੁੱਭ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਰੀਤਵ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉਹੀ ਸ਼ਿੱਦਤ, ਉਹੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਉਹੀ ਨਿਰਛੱਲਤਾ, ਉਹੀ ਵਹਿਣ ਅਤੇ ਰਵਾਨੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਹ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ 'ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੀ ਡਾਰ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਏਥੇ ਉਹ ਨਾਰੀਵਾਦ ਤੋਂ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਨਾਰੀਵਾਦ ਪੁਰਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਨਾਰੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਪਿੱਛੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਿਅ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿੰਦਾ ਕਹਿਣ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਤੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਕਰਮ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵਸਤੂ ਤੇ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੇਤਨ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਭਾਵਨਾ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖ ਦੇ



ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਭੇਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ...।' ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸੁਖਮਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਭਲਤਾ ਵੀ; ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੂਹਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਪਸੀ

ਮੌਕੇ ਲਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਬੰਨੀ ਪੱਗ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਰਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਪਗੜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੀਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੇਖ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਸਫਿਆਨੇ ਰੰਗ ਲਈ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਚੀਰਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਹੈ:

ਉਦ੍ਰੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਸੱਧਰ ਹੈ
ਤੇ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ,
ਉਹ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਕੇ ਅੰਬਰੋਂ
ਤੇਰਾ ਚੀਰਾ ਸਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਤੇਰਾ ਵਹਿਮ ਹੈ
ਡਰ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਪਰਤ ਜਾਵਾਂਗੀ,
ਉਹ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ
ਤੇਰੇ ਪਹਿਲੂ 'ਚ ਆਵੇਗੀ।

ਸੁਲਘਦੇ ਬਲ 'ਚ ਉਗਿਆ ਹੈ
ਤੂੰ ਬਣ ਕੇ ਬਿਰਖ ਜਿਸ ਖਾਤਰ,
ਉਹ ਤੇਰੇ ਹਰ ਇਕ ਪੱਤੇ 'ਤੇ
ਵਫਾ ਦਾ ਹਰਫ ਪਾਵੇਗੀ।

ਉਡੀਕਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਨੇ ਓਸ ਨੂੰ
ਕਦ ਸੌਣ ਦੇਣਾ ਹੈ,
ਉਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਉਠੇਗੀ
ਤੇ ਦਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੀਹੀ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀ
ਜਾਂ ਨਾਂ ਗੁਜ਼ਰੀ, ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ,
ਤੇਰੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਉਲਫਤ ਦੇ
ਉਹ ਨਿਤ ਦੀਵੇ ਜਗਾਵੇਗੀ।

ਕਰੇ ਜਦ ਇਸ਼ਕ ਆਪਣੇ
ਖੂਨ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵੀ ਤਰ ਜਾਵੇ,
ਉਹ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ 'ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ
ਤੇਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਦ੍ਰੇ ਖੰਭਾ ਨੂੰ ਕੈਂਚੀ ਫੇਰ ਕੇ
ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਨਾ ਹੋਇਓ,
ਉਦ੍ਰੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ
ਉਹ ਤਾਂ ਉਡ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਦ੍ਰੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਸੱਧਰ ਹੈ
ਤੇ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ,
ਉਹ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਕੇ ਅੰਬਰੋਂ
ਤੇਰਾ ਚੀਰਾ ਸਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਜ਼ਮ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਕਣੀਆਂ' ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਆਪ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, 'ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਲਈ, ਖਾਸਕਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਔਰਤ ਲਈ, ਪੁਰਸ਼-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦਾ ਰੋਹਬਦਾਰ ਅਤੇ ਉਲਾਰੂ ਰੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰ-ਦਰਦੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਆਦਿ ਕਾਲੀ ਹਲਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨ-ਚਿੜੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰ ਇਸੇ ਨੂੰ ਲਿਤਾਤ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ। ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਅਤੇ ਭੋਗਣਯੋਗ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਧੀ-ਭੈਣ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਰਾ-ਪਿਤਾ-ਪਤੀ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸੀ ਵਿਕਾਸ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਿਆਰ, ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ-ਮੇਲ ਦੇ ਸਭ ਸੰਕਲਪ ਸ਼ਾਦੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਅਤੇ ਹੀਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੂਹਾਂ ਉਠ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ 'ਵਿਗੜੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਚੇਤਨਾ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਗਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਸਾਹਿਬਾਂ ਜਾਂ ਹੀਰ ਬਣੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਫਤਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਮੋੜ-ਤਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਵਰਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਹੀਰ, ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸੱਸੀ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਰਗੀ ਸਾਹਸੀ, ਨਿਡਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਔਰਤ ਉਤੇ ਬੇ-ਵਫਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ:

ਇਹ ਝੂਠ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ
ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਮਾਰ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆ ਗਈ ਸੀ
ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਸੰਗਲੀ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਬਲ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਵੀ
ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ
ਭਿੰਜਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਮੋਹਲੇਪਾਰ ਮੀਂਹ ਵਿਚ
ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਚੁੰਨੀ
ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰਿਆ।

ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਨਿੱਘ
ਮਾਣਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਅੰਨੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਕਿ ਤੇਰੀ ਬੱਕੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ
ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਤੱਕਿਆ
ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰਿਆ।

ਉਠ! ਜੱਗ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ
ਮੈਂ ਦਗਾ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਤਰਕਸ਼ ਜੰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਟੰਗਿਆ
ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀਆਂ।

ਮੈਂ ਜੰਡ 'ਤੇ ਟੰਗਿਆ
ਆਪਣਾ ਰੱਤ ਭਿੰਜਾ ਸਾਲੂ
ਮੈਂ ਤੋੜੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਸੁਹਾਗ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਂ
ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰਿਆ।
ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਾਬਲ ਦੀ ਪੱਗ
ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬਲ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ
ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ
ਹਨ। ਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਦ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ
ਉੱਲੰਘੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਵਿਵਰਜਤ
ਫਲ ਮਨ-ਇੱਛਤ ਫਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਤਾ
ਦੀ ਪੱਗ ਦਾਗਦਾਰ ਅਤੇ ਤਾਰ ਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਸਮਲਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਅਤੇ ਸਰਨਗੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਪ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ
ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਬਾਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਉਸ ਦੀ
ਲੰਬੀ ਨਜ਼ਮ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ:

ਉਹ ਪੁਰਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ
ਕੌੜੀ ਹਵਾੜ ਨਾਲ ਬੁਝ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਹਰ ਆਬਣ ਨੂੰ
ਕੰਧੋਲੀ 'ਤੇ ਧਰਿਆ ਦੀਵਾ।

ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦਹਿਕਦੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅੱਗ ਮੱਠੀ
ਜਿਸ ਦੀ ਦਹਾੜ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ
ਪੱਠੇ ਛੱਡ ਕੇ ਖੜੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ
ਗਊ ਦੇ ਜਾਏ
ਤੁਝਕ ਕੇ ਉਝ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ
ਡੇਕ ਤੋਂ ਨੀਂਦ ਨਾਲ
ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚਿੜੀਆਂ
ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ,
ਕੰਬ ਕੇ ਫੁਲਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਵੀਰੇ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ
ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਗਲਾਸੀ
ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਆਟੇ ਦਾ ਪੇੜਾ
ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਪਿੱਛੇ
ਲੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਛੋਟੀਆਂ ਭੈਣਾਂ।

ਹਾਂ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ

ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ
ਜਿਸ ਦੀ ਫੁੱਤਰ ਬੱਲੇ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ
ਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ
ਲਿਪਟੀ ਸਹਿਮੀ ਜਿਹੀ ਜਵਾਨੀ।

ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ
ਕਰੂੰਬਲ ਨੂੰ ਛਾਂਗ ਕੇ
ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੀ
ਸਿਸਕੀ ਦੀ ਪਿਉਂਦ
ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ
ਹਉਕੇ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ।

ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਫਿਰਦਿਆਂ
ਵਿੰਨਦਾ ਰਿਹਾ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਨੂੰ
ਵੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੋਕਾ
ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ
ਮੇਰੀ ਤੱਕਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਕਾ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੰਬ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਮੇਰੀ ਕੱਜਲੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜੀ ਉਂਗਲ
ਠਠਬਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਦੰਦਾਸਾ



ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ

ਉਲਝ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਕੰਘੀ ਦੇ ਦੰਦਿਆਂ ਵਿਚ
ਦੇ ਗੁੱਤਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਝ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ
ਟੁਕੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਮੇਰੇ ਦੰਦਾਂ ਬੱਲੇ ਆ ਕੇ
ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਬੋਲੀ
ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਮਚਲਦਾ ਗਿੱਧਾ
ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ
ਮੇਰੀ ਕਿੱਕਲੀ ਨੂੰ ਦੰਦਲ
ਤੇ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ
ਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ।

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ
ਨਾ ਭਰਾਂ ਉਚਾ ਹਟਕੋਰਾ
ਨਾ ਝਲਕੇ ਮੇਰੀ ਅੱਖ 'ਚੋਂ
ਰੀਝਾਂ ਦਾ ਮਾਤਮ
ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਢਿੱਲ੍ਹੀ
ਝੁਮਦਾ ਰਵ੍ਹੇ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਸ਼ਮਲਾ
ਹੱਢਾਈ ਜਾਵਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਹਦਾ ਅਨਿਆਂ
ਪਾਲੀ ਜਾਵਾਂ ਉਹਦੇ ਅੰਨ ਨਾਲ ਵਫਾ।

ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ
ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੇਰੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਰੋਹ
ਚੰਘਿਆੜ ਪਈ ਮੇਰੀ ਬੇਬਸੀ
ਤਤਪ ਉਠੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤ
ਮੈਥੋਂ ਛੁਟ ਗਿਆ
ਉਸ ਦੀ ਸਰਦਲ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼
ਮੈਥੋਂ ਟੁਟ ਗਿਆ ਡੇਕ ਦੀ ਛਾਂ ਦਾ ਮੋਹ
ਮਰ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਖੂਨ 'ਚੋਂ
ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ।

ਤੇ ਮੈਂ ਦੌੜ ਪਈ ਉਸ ਪਗਡੰਡੀ 'ਤੇ
ਜਿਹੜੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...
ਜਿਹੜੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...
ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...।
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ
ਫਿਰ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੀ ਸੀ। 'ਪਤਝੜ ਵਿਚ
ਪੁੰਗਰਦੇ ਪੱਤੇ' ਨਾਮੀਂ ਇਸ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ
ਵਿਚਲੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਹੀ
ਇਜ਼ਹਾਰ ਹਨ। ਗਜ਼ਲ ਰਾਗੀ ਆਪਣੀ ਬਾਤ ਕਹਿਣ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ

ਹੈ, 'ਗਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ
ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਅਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਹੈ, ਪਰ
ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ
ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮਾਜ,
ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਗਿਲਾ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਿਰਜੀ
ਹੈ...।'

ਉਸ ਦਾ ਸੁਪਨਮਈ ਸਮਾਜ ਪਿਆਰ ਵਿਚ
ਬੱਝਿਆ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸਮਾਜ
ਵਿਚ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦਾ ਮੁਹੱਬਤੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਹਿਤ
ਦਾ ਕਦੀਮੀ ਸਰੋਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮਾਨਵੀ
ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਜਿਸਮਾਨੀ ਪਿਆਸ-ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਤੱਕ
ਸੀਮਤ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਦਰਸ਼ਕ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰਿਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹੇਗਾ, ਜੋ ਰੂਹਾਨੀ
ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੇ ਲੜ
ਲੱਗਦੀ ਹੈ, 'ਪਲੇ ਮੈਂ ਤੈਡੇ ਲਾਗੀ।'

ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹੁਣ ਗਿਆ ਲਾੜਾ
ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਦਾ ਲੰਬਾ ਲੜ ਛੱਡਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ
ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਔਰਤ ਫੇਰੇ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ

ਇਹ ਲੜ ਇੱਕ ਪਰਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ
ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ
ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦਾ ਮੇਲ
ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ
ਮੇਲ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ
ਇੱਕ-ਸੁਰਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਲੈਅਤਾ ਵੀ ਅਹਿਮ
ਹੈ। ਇਸ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਰ
ਵਾਰ ਚੁੰਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਸੰਗਮ ਰਾਹੀਂ
ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਮਖਮਲੀ ਅਹਿਸਾਸ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵੀ
ਇਸ਼ਕ ਗੁੰਚਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਤਲਵਾਰ ਵੀ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਗਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਨਹੀਂ
ਇਹ ਗਹਿਰੇ ਦਰਦ ਦੀ ਮੰਝਧਾਰ ਵੀ।

ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਕੈਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਓਸ 'ਤੇ
ਬੇਯਕੀਨੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਵੀ।

ਮੇਰਿਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰਹਿਨੁਮਾ
ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਸੋਚ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵੀ।

ਖੋਲਦਾ ਨਾ ਕਿਉਂ ਝਨਾਂ ਦਾ ਨੀਰ ਫਿਰ
ਇਸ਼ਕ ਬਲਦਾ ਸੀ ਉਰ੍ਹਾਂ ਵੀ, ਪਾਰ ਵੀ।

ਦਾਗ ਨਾ ਲੱਗੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਿਤੇ
ਇਹ ਮੇਰੀ ਚੁੰਨੀ, ਤੇਰੀ ਦਸਤਾਰ ਵੀ।

ਕੀ ਕਹਾਂ ਉਸ ਨਰਮ ਡਾਲੀ ਦੀ ਕਥਾ
ਸਹਿ ਸਕੀ ਨਾ ਜੋ ਕਲੀ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ।

ਪੱਗ, ਪਗੜੀ, ਦਸਤਾਰ ਕਈ ਹਾਵਾਂ-
ਭਾਵਾਂ-ਚਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ
ਕਲਗੀ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੇ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾੜਾ ਵਿਆਹ
ਸਮੇਂ ਕਲਗੀ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੱਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ। ਮਿਸਰ ਵਰਗੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ
ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਖੰਡ
ਕਈ ਅਰਥ ਸੰਚਾਰਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ
ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਰਾਜ ਮਿਲ
ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਾਬਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ।
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਇਸ ਬੇਤੁਕੀ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਅਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਨਿਭਦਾ ਹੈ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ
ਪਿਆਰ ਕੋਈ ਕੋਈ,
ਅਗਨੀ ਦੀ ਧੁਨ 'ਤੇ

ਝੁਮੇ ਮਲਹਾਰ ਕੋਈ ਕੋਈ।

ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕਲੇਜੇ ਲਾਇਆ
ਤਾਂ ਇਹ ਭੇਤ ਸਮਝ ਆਇਆ,
ਸੀਨੇ 'ਚੋਂ ਜਹਿਰ ਪੀਦੀ ਹੈ
ਕਟਾਰ ਕੋਈ ਕੋਈ।

ਜੰਮਦੇ ਨਾ ਰੋਜ਼ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ
ਸੱਚ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ,
ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੀਭ ਉਤੇ
ਅੰਗਿਆਰ ਕੋਈ ਕੋਈ।

ਕਰਦੀ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ
ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮਰੂਮ-ਪੱਟੀ,
ਕਲਗੀ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ
ਦਸਤਾਰ ਕੋਈ ਕੋਈ।

ਡਿਗਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਉਠਾਲੇ
ਬੁਝਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਬਾਲੇ,
ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੀ
ਤਲਵਾਰ ਕੋਈ ਕੋਈ।

'ਪਤਝੜ ਵਿਚ ਪੁੰਗਰਦੇ ਪੱਤੇ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ
2006 ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਵਿਤਾ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ
'ਧੁੱਪ ਦੀ ਚੁੰਨੀ' ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਣੀਆਂ-
ਕਣੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ।
ਹੁਣ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਨਹੀਂ
ਮਾਰਦੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਸ਼ੋਖ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਹੱਸਲ ਹੈ, ਟਿਕਾਅ ਹੈ, ਗਹਿਰਾਈ
ਹੈ, ਦਾਨੀ ਹੈ, ਜੋ 2014 ਵਿਚ ਆਏ ਕਾਵਿ-
ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚਿੜੀਆਂ' ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ
ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਕੁਝ
ਮਨਫੀ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਭਾਵ ਨੇ ਬਰੇਨ-ਡਰੇਨ
ਨੂੰ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਸਾਰੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਤਾਜੋ-ਤਖਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੋਲ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਅਤੇ
ਰੋਣਕੀਲੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲੂ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ
ਹਨ (ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਲੂ ਵੀ ਘੱਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ)।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸੰਤਾਲੀ,
ਪੈਂਹਠ, ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਦੁਖਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਘਾਤਕ
ਹੋ ਸਕਦੇ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ। ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਵਾਸ
ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ
ਬੇਆਸਰਾ ਅਤੇ ਬੇਉਮੀਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਂ ਰਹੇ
ਹਨ। ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਨਣ-ਪਚਰਣ, ਰਹਿਣ-
ਸਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਅਜੀਬ
ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਰਵਰਤਿਤ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਪਿਛਾਂਹ ਝਾਤ ਪਾਉਣੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ:

ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਉਝ ਗਈਆਂ
ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਘਰ
ਸੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਡੇਕ ਦੇ
ਟੁੰਡ-ਮਰੁੰਡ ਟਾਹਣਿਆਂ 'ਤੇ
ਜਾ ਉਤਰੀਆਂ ਚੰਚਲ ਚਿੜੀਆਂ
ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ
ਸੁੰਨ-ਮਸੁੰਨਾ ਵਿਹੜਾ
ਢੁੰਠੀਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ
ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗਦੇ ਲਿਓੜ
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਪਾਣੀ
ਠੀਕਰੀਆਂ ਬਣੇ ਦੀਵੇ।

ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈਆਂ
ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ।

ਡੇਕ ਤੋਂ ਉਝ
ਫਿਰਨੀ ਵਾਲੀ ਕਿੱਕਰ 'ਤੇ
ਜਾ ਬੈਠੀਆਂ ਉਦਾਸ ਚਿੜੀਆਂ।

ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ
ਉਜੜਿਆ ਖੂਹ
ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਘੜੇ
ਲੀਰਾਂ ਲੀਰਾਂ ਸਾਲੂ
ਖੰਡਰ ਬਣੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ
ਹਉਕੇ ਭਰਦੀ ਮਸੀਤ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ
ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਰਕੇ
ਫੋਲਣ ਬਹਿ ਗਈਆਂ ਚਿੜੀਆਂ।

ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ
ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਡੁੱਲਿਆਂ ਲਹੂ

ਰੂੜੀ 'ਤੇ ਰੁਲਦੀ ਪੱਗ
ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ
ਕਾਲਿਓ ਬੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਾੜੀਆਂ
ਸੱਥ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੋਗ
ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿੰਦਾ।

ਸੁਣ ਕੇ ਉਲੂਆਂ ਦੇ ਬੋਲ
ਤੁਝਕ ਗਈਆਂ
ਪੀਲੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਚਿੜੀਆਂ
ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ
ਇਸ ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ
ਕੀ ਹੋਇਆ?

ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ
ਇਹ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਹੈ,
ਕਿ ਪੈਂਹਠ ਹੈ, ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ
ਜਾਂ ਇਹ ਹੈ ਵਿਕ ਰਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੀ
ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਉਦਾਸੀ...।

ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ
ਕਿ ਇਹ ਚੰਦਰੇ ਦਿਨ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ
ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੱਸੇ!
ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਮਰ ਦੇ ਛੇਕੜਲੇ ਪੜਾਅ
'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਾਂ ਲੰਬੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦਿਨ
ਹੰਝਾਉਂਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਯਾਦਾਂ ਆਸਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਜੁਆਨੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਅਤੇ
ਪਿਆਰੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੁਆਨੀ
ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੌਚਲੇ, ਨੋਕਾਂ-ਝੋਕਾਂ, ਚਾਅ-ਮਲਾਰ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਨੁੱਛਦੈ,
ਕਾਸ਼! ਉਹ ਦਿਨ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣ!
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ
ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਮਿੱਠੀ ਪਿਆਰੀ
ਯਾਦ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਠਦੀ ਹੈ:

ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਤੂੰ
ਮੇਰਿਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ
ਬੈਠਾ ਵਾਲ ਸੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ
ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਕਦੀ ਹੈ
ਤੇਰੇ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ
ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹੀ
ਤੇਰੇ ਕੂਲੇ ਕੇਸ ਪਲੋਸਦੀ ਹਾਂ।

ਤੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਵੀਣੀ ਫੜਦਾ ਹੈਂ
ਤੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਹਰੇ
ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ,
ਐਥੇ ਬੈਠ ਮੇਰੇ ਮੁਹਰੇ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਲੱਚੀ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ
ਪੱਗ ਬੰਨਣੀ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ
ਮੇਰਾ ਲਹੂ ਲਰਜਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਗ ਨਾਲ ਸੂਹੀ ਹੋ ਕੇ
ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲਕੇ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ
ਫੇਰ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ
ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਪਰਤਦੀ ਹੈ
ਤੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ
ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਧੁੱਪ ਢਲ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਪਰਤੋਂਗਾ?
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੈ
ਉਹੀ ਸੂਹੀ ਪੱਗ
ਜੋ ਅਜੇ ਤੀਕ
ਮੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ
ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਕਦੀ ਹੈ...।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ
ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਬੜੀ ਗਹਿਰੀ ਉਕਰੀ
ਪਈ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਬਿੰਬ ਵੀ
ਬਣਦੀ ਹੈ, ਮਰਦਾਨਗੀ ਦਾ ਪਰਚਮ ਵੀ।
ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ
ਵੀ ਅਤੇ ਚੀਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ
ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ। ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਬਣਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਅਤ ਦਾ ਵੀ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਇਰੀ ਵਿਚ
ਹੀ ਪੱਗ, ਪਗੜੀ, ਦਸਤਾਰ, ਚੀਰਾ ਵਾਰ ਵਾਰ
ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਡੇ ਦੀ ਸੱਟ ਲੈ ਬੈਠੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਦਾ। ਉਹ ਹਾਕੀ ਦਾ ਓਲੰਪਿਕ ਖਿਡਾਰੀ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੋਚ, ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਚੋਣਕਾਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡ, ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਲੰਡਨ' ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾਂ 'ਦਿ ਕਰਨਲ 'ਜ਼ ਡੈਡਲੀ ਸਕੂਪ' ਹੈ। ਇਹ ਕੋਫੀ ਟੇਬਲ ਬੁੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ 14 ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਓਲੰਪੀਅਨ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੰਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਦਾਂ ਓਲੰਪੀਅਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ: ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਦੂਜਾ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਦੂਜਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਬਿੰਦੀ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਤੇ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ। ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਲਾਰ! ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਇਕੋ ਬੀਰੀ 'ਚ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਓਲੰਪੀਅਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਵਾਰ 1952, 56, 60, 64 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਓਲੰਪਿਕ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਖੇਡ ਸਕਿਆ। ਖੇਡਦਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਪੰਜਵਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਤਗਮਾ ਵੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ!

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਕਰਨਲ ਇਸ ਲਈ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਬਲਬੀਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੂਨੀਅਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੇਲਵੇ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਲਬੀਰ ਪੁਲਿਸ, ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਫੌਜ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕੋ ਟੀਮ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰਮੇਟੇਟਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮੇਟਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ, "ਬਲਬੀਰ ਫੌਜ ਨੇ ਬਾਲ ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਬਾਲ ਬਲਬੀਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਵਧਾਈ, ਬਲਬੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਾਲ ਮੁੜ ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਵੱਲ ਸਰਕਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।"

1966 ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਕ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਈ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਮੈਚ ਮੁੱਕਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਦੋਂ ਤਕ ਏਸ਼ੀਆ ਚੈਂਪੀਅਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਗੋਲ ਦੀ ਮੂਵ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਹਾਫ਼ ਬੈਕ ਬਲਬੀਰ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਸ ਰਾਈਟ ਆਊਟ ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਰਾਈਟ ਇਨ ਬਲਬੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਰ ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਲ ਗੋਲ ਲਾਈਨ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਜ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਬਲਬੀਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਗੋਲ ਸੀ, ਜੋ ਬਲਬੀਰ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਮ ਖੇਡ ਦਾ ਗੋਲ ਕਿਸੇ 'ਕੋਲੋ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ। ਵਧੇਰੇ ਗੋਲ ਆਮ ਤੌਰ

'ਤੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਤੇ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਬੈਕ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੋਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਾਜ਼ਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਬਾਲ ਗੋਲ ਲਾਈਨ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲੇ



ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਦੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਨੂੰ 2012 ਤਕ ਹੋਈਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅੰਵਲ ਨੰਬਰ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨ ਕੇ 'ਆਈਕੋਨਿਕ ਓਲੰਪੀਅਨ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਰੇਡਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਰੇਡਰ ਨੇ ਹੀ ਲੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਗੋਲਚੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁੰਮਨਾਮੀ 'ਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਅਪਰੈਲ 1945 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਦਰਬਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਭਾਈ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਮਨਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਬੈਂਸ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀ, ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਕਰਨਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਤੇ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਪੋਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੀ ਹਾਕੀ 'ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ 1962 ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਜੁੜਿਆ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਚੱਲਿਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਗੇੜ ਐਸਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ। ਉਥੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮਿਲ ਪਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਬਿਨਾ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਲਏ ਐਮ. ਏ. ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਉਹੀ ਮੇਰੇ ਗਾਰਡੀਅਨ ਬਣੇ, ਜੋ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਘਰ ਸੱਦਦੇ। ਉਥੇ ਹੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਮਨਦੀਸ਼ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸੁਰਗਾਂ 'ਚ ਵਾਸਾ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਨਲ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਥੇ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ। ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਲਬੀਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਆਣ

ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਤੰਬਰ 1960 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਹਾਕੀ ਕੋਚਿੰਗ ਕੈਂਪ 'ਕੋਠਿਆਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਬਲਬੀਰ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਬਣ ਕੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਛੋਟਾ ਬਲਬੀਰ ਕਰਨਲ ਬਣ ਕੇ। ਵੱਡਾ ਬਲਬੀਰ ਕੱਦ ਦਾ ਸਮੱਧਰ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਬਲਬੀਰ ਪੂਰਾ ਕੱਦਾਵਰ ਹੈ।

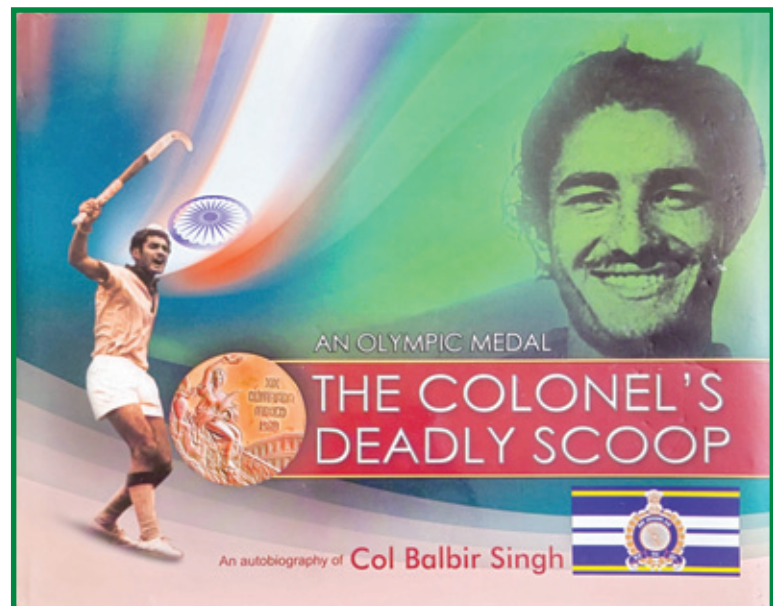
ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬੀਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਬੀਰੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੈਂਟ ਬੋਰਡ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਿਆ। ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਆਈ. ਐਮ. ਏ. ਦੇਗਰਾਦੂਨ ਤੋਂ ਅਤੇ ਐਨ. ਆਈ. ਐਸ. ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕੀਤਾ। ਖਾਸ ਸ਼ੌਕ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਕੇ 'ਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮਨਪਸੰਦ ਪੁਸ਼ੀਸ਼ਨ ਰਾਈਟ ਹਾਫ ਸੀ, ਪਰ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁਸ਼ੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਜ਼ ਮੈਡਲ, ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਹੈਮਬਰਗ 'ਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਮੈਡਰਿਡ 'ਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਟੇਟਾਂ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਡਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ-1958 ਵਿਚੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੇ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੂਨੀਅਰ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਖੁਸ਼ਰੋਪੁਰ ਦੇ ਹਰੀਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਪਾਸ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਪੀ. ਏ. ਪੀ. ਹਾਕੀ ਗਰਾਊਂਡ ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ, ਜੋ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ, ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਕੇ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਮੈਚ, ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਤੇ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਬਣਾਂਗਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਵੀ ਸਾਥ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਕੜਾ ਸਰੀਰ, ਚੰਗੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਕਿਸਮਤ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਓਲੰਪਿਕ ਹੋਰ ਖੇਡ ਜਾਣਾ ਸੀ। 1971 ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਾਹੌਰ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੈਪ ਐਨ. ਆਈ. ਐੱਸ. ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਟੀਮ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਮੈਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟੀਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਖਬਰ ਆਈ, ਭੁੱਟੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਲਾਹੌਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਆਈ ਤਾਂ ਗਰਾਊਂਡ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਮਕੀ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਈ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤਕ ਰੁਕ ਗਈ। ਐਫ. ਆਈ. ਐੱਚ. ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਪੇਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ ਵਿਚ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮੰਦੇ ਭਾਗ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੋਡਾ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਚ ਕੋੜੀਆਂ ਤੇ ਮਿੰਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਰਚ 1964 ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਖੇਡਿਆ। ਦਸੰਬਰ 1964 ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਸਾਊਦਰਨ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਤਕੜੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕਾਟੋਦਾਰ ਮੈਚ ਹੋਇਆ। ਸਾਊਦਰਨ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪੀਟਰ, ਬੰਬੂਪਾਟਲ, ਕੌਸ਼ਿਕ ਤੇ ਰਾਈਟ ਆਊਟ ਨਾਲ ਇਨੇ ਟਰਾਇਓ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਹਰੀਪਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਸ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਰਾਈਟ ਹਾਫ ਦੀ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਵਰਗੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਕੈਰੀਅਰ



ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਾਂਗਾ ਤੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਠੀਕ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਬੈਂਕਾਕ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ-1966 ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਇਸ ਜੇਤੂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ 11 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੇ ਸਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਸੱਤਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਜਦ 1956 ਦੀ ਹਾਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ

ਦਾ ਵਧੀਆ ਗੋਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੁਆਈ। ਲਕਸ਼ਮਣ ਟੋਕੀਓ ਓਲੰਪਿਕ-1964 ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਲਕਸ਼ਮਣ ਨੇ ਪੂਰੀ ਓਲੰਪਿਕ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਲੋਹੇ ਦੀ ਚੰਟਾਨ ਵਾਂਗ ਗੋਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 19 ਸਾਲ ਦੇ ਅਲੱਏ ਖਿਡਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲ ਕਰਨਾ ਫਖਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਮੈਚ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਹਾਕੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਾ ਸੀ। 1965 ਵਿਚ ਐਸ. ਆਰ. ਸੀ. ਮੇਰਠ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬਈ ਵਿਰੁਧ ਖੇਡਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਗੋਲ ਨਾਲ ਨਹਿਰੂ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ

58

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਜਿੱਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ 7 ਮਾਰਚ 1972 ਨੂੰ ਖੇਡਿਆ ਮੈਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਇਸ ਲਈ ਹਾਰੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਮੈਚ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਖੇਡ ਸਕਿਆ ਸੀ। 1975 ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ ਏ. ਐੱਸ. ਏ. ਮੇਰਠ ਵੱਲੋਂ ਬੀ. ਐੱਸ. ਐਫ. ਜਲੰਧਰ ਵਿਰੁਧ ਨਹਿਰੂ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਮੈਚ ਖੇਡਦਿਆਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗੋਡੇ ਦੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਹਾਕੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਰਈਟ ਹਾਫ ਖੇਡਦਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਪੰਗਤੀ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਛੇਵਾਂ ਫਾਰਵਰਡ ਬਣ ਕੇ ਕੁਝ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਬੈਂਕਾਕ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ-1966 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਗੋਲ ਕਰਨ 'ਚ ਤਿੰਨੋਂ ਬਲਬੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਕਰਦਿਆਂ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਬਲਬੀਰ ਕੋਲੋਂ ਗੋਲ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ-1972 ਵਿਚ ਸੈਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਟੀਮ ਖਿਲਾਫ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਸਕੂਪ ਨਾਲ 'ਡੀ' ਦੇ ਉੱਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਗੋਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਰੁਧ ਤਿੰਨ ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਧੀਆ ਰਾਈਟ ਹਾਫ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਗਰ ਜੁੱਸਾ ਕਸਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਟ ਮੋਟੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਡੇ ਦੀ ਇੰਜਰੀ ਲੈ ਬੈਠੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਅੱਗਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਉਹ ਵੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਖੇਡ ਸਕਦਾ! ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰੇ ਦਾ ਹਾਫ ਬੈਕ ਤੋਂ ਛੇਵਾਂ ਫਾਰਵਰਡ ਬਣ ਕੇ ਖੇਡ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੋਲ ਕਰ ਜਾਣਾ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਕੇ ਪੱਕੇ ਗੋਲ ਹੁੰਦੇ ਬਚਾਏ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇਕੀ ਆਸਟਰੇ ਟਰਫ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਾਕਤਵਰ ਜੁੱਸੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਅੱਸੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਆਟੋਬਾਇਓਗਰਾਫੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਉੱਤੇ ਉਹ ਹਾਕੀ ਉੱਚੀ ਚੁੱਕੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਡੈਡਲੀ ਸਕੂਪ ਯਾਨਿ ਘਾਤਕ ਸਕੂਪ ਮਾਰੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਬੀ ਹਾਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਹਾਕੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ-1966 ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਓਲੰਪਿਕ-1968 ਦਾ ਬਰਾਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਸਿਰ ਜੇਤੂ ਗੋਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਹਾਕੀ ਮੈਕਸੀਕੋ, ਜਪਾਨ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਰਾਸ ਆਈ।

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦੇ ਹਵਾਲਦਾਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਫਰੰਟ ਉੱਤੇ ਲੜੇ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਉਹ 1947 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇ। ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਰਫਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਹੈ। ਇਉਂ ਚਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਿਆ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਦਾਗ

ਗੱਲ 2008 ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੁਖੀ ਮੇਰੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਨੋਟੀਫਾਈ ਹੋਏ ਗਜ਼ਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਲ 2007 ਤੋਂ 2008 ਦੇ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਟੇਟ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬੋਰਡ) ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਂ ਗਜ਼ਟ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮੁਗ਼ਾਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜਿਊਰੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੇ। ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ



ਸਿੱਧੂ ਦਮਦਮੀ
sidhudamdami@gmail.com

ਬਦਨਾਮ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਪਿਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਵ ਸਨਮਾਨਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਦ ਤਕ ਹਾਲੀ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ।

ਉਂਜ ਸੂਬਾਈ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ/ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ-ਦਰਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਚੜੀ ਪੱਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਨਿਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤੋਂ ਮੈਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਵਾਕਫ਼ ਸਾਂ।

ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਕਾਦਮੀ ਵੀ ਸਕੈਂਡਲ 'ਚ ਲਿਬੜੀ ਪਈ ਹੈ। ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਥੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਘੱਟ, ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ; ਪਰ ਜੋ ਚਰਚਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਇਨਾਮ ਅਰਿਜਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ-ਫੇਰੀ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਯਾਫ਼ਤਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ) ਦੀ ਮੂਲ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ

ਉਸਤਿਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' (8 ਅਗਸਤ 2020) ਅਨੁਸਾਰ 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਦਮੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਦੇ ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅੱਗੇ ਜੋਤਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਭੇਦ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਨੇ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿਚ ਏਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ "ਮੈਂ ਤਾਂ ਨੁਰ ਨੂੰ (ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ) 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਦੀਆਂ ਸਾਬਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੜਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਰਕੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ?"

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇੰਜ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਧੂਰਾ ਸੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵੱਲ ਕੰਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਹਿਬੂਬ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਮਿਤੀਆਂ ਬਦਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਹੋਰ-ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੱਚ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਲਗਪਗ ਹਰੇਕ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਛੋਟੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰੜਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਇਥੇ ਇਕ ਮੀਡੀਆਮੈਨ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀਜ-ਪਿਆਜ਼ ਫਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲੜਾ ਕੇ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਹਿ-ਕੁਹਾ ਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ ਮੈਂ ਅਕਸਰ 'ਸੱਖ' ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਂਈਂ ਏਨਾ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਬੇਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਲਿਖਣਾ ਉਗਾਲੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ; ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੱਤ ਅੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਊਰੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦਮਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਂ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਪਰ

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰ 2007' ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਛਾਣੇ ਗਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਥਿਤੀ 'ਹੱਸਾਂ ਕਿ ਰੋਵਾਂ' ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹਾਲੀ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਚੱਲਣ ਦਿੱਤਾ...।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਦਾਚਿੱਤ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਤੇ ਮਾਇਕਰੋਫੋਨ ਉਹ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਣ ਦਿੰਦੇ।

ਖੈਰ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਾਂਗ ਜਾਪਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਊਰੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੋ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਯਾਨਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਨ- ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ 'ਦੋਹਰੀ ਟੋਪੀ' ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਲਈ ਨਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।



ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਿਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਲੇਖਕ ਸਵਰਗੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਤੇ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰ 2007' ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਕੁਤਾਹਲ ਤੇ ਕਚਿਅਣ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਟਕ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਬੋਲ ਦੇਵਾਂ, ਪਰ ਹਾਲੀ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਸੋ ਮੈਂ ਇਸ 'ਸ਼ੋਅ' ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਜਿਊਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ!

...ਪੁਰਸਕਾਰ ਚੋਣ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਮੇਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਨੇ 26 ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2007-08 ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਦੇ ਇਕ ਮੂੰਹ-ਫੱਟ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਵਿਅੰਗ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਮੈਨੂੰ ਭਰਿੰਡ ਵਾਂਗ ਲੜ ਗਈ, "ਸਰ ਜੀ, ਕੀ

ਕਿਸੇ ਸਾਲ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਨਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ?"

ਇਅੰਗ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਤਸਮੇ ਟੁੱਟ ਗਏ ਹੋਣ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਚੋਣ ਦੇ ਅਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕੀ (ਸਤਰਾਂ ਤੇ ਸੈਨਤਾਂ) ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰ 2007' ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦੀ ਖਬਰ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਛਾਪੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਤੀਸਰੀ ਖਬਰ ਵੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਿਤ ਘਪਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ' ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਮਲਾ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿੱਚਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਂਦਲੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਯਮਵਾਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੇ ਏਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ, ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ/ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਾਟ 'ਤੇ ਇਸ ਕਦਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾਤਾ/ਗਲਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਹਾਲੀ ਵੀ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਢਾਈ ਲੱਖ ਦਾ ਚੈੱਕ (ਨਾ ਕੇਵਲ ਟਰਾਫੀ ਤੇ ਲੋਈ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ! ਇਸੇ ਲਈ ਹਰਭਜਨ ਦੁੱਦਲ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ ਨਿਕਲਦੇ 'ਚਿਰਾਗ' ਨਾਂ ਦੇ ਰਸਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਘਰ ਭੱਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਇਨਾਮ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ।'

(ਆਖਰ ਮੈਨੂੰ 'ਚਿਰਾਗ' 'ਤੇ ਫਰੀਕਦੇਟ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਂਝੇ ਸਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।)

(ਲੇਖਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਖਬਰ ਖਤਮ' ਵਿਚੋਂ)

ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆ ਰਿਹੈ। ਸਰਫਰਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਤੈਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਿਲੈਰੀ ਵਾਂਗ ਪਰਬਤੀ ਚੋਟੀਆਂ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। 11 ਸਤੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ 7112 ਮੀਟਰ ਉੱਚੀਆਂ ਮਾਊਂਟ ਨੌਨ ਤੇ ਮਾਊਂਟ ਹਾਰਮੁਖ ਚੋਟੀਆਂ ਫਤਿਹ ਕੀਤੀਆਂ। 2006 ਵਿਚ ਉਹ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਕਿਲਮਨਜਾਰੋ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ। 15 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਮਾਊਂਟ ਐਲਬਰੱਸ-ਰੂਸ 'ਤੇ ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਝੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਫੌਜੀ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕੁਲਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕਰਕੇ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵਸਿਸ਼ਟ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਧਨ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ-2012 ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ, ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਸਿਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਬਣਨ ਤਕ ਦੇ ਦੌਰ ਹੰਢਾ ਲਏ ਸਨ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੋੜੇ ਮਿੱਠੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਫੌਜੀ

ਸਰਵਿਸ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਬੱਝਵਾਂ ਜਾਬਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੌਫੀ ਟੋਬਲ ਐਡੀਸ਼ਨ 2013 ਵਿਚ ਛਪੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਬੰਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੀ. ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਸਹਿ-ਕੈਡਿਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹ 'ਕੱਠੇ ਹਾਕੀ ਵੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਦੇਸ਼ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਬੱਤਰਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ।

ਆਈਕੋਨਿਕ ਓਲੰਪੀਅਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇ 'ਮੇਰਾ ਸਿਰਨਾਵੀਆਂ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ: ਮੈਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਰਗਰਮ ਖੇਡ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਐਨ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਹਾਕੀ ਕੋਚਿੰਗ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੜੇ ਕੋਚ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਹਿ-ਕੋਚ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ। ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਾਕੀ ਪਨੀਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਮੋਹ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਪਤਾਨ ਰਹੇ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਇਕੋ

ਬੀਰੀ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਤੇ ਇਕੋ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਬਚਪਨ ਦੇ ਉਹ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਅਸੀਂ 'ਕੱਠੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਹਾਕੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਹ 'ਕੱਠੇ ਖੇਡੇ ਤੇ ਇਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਸੰਸਾਰਪੁਰੀਏ ਜਗਜੀਤ ਕੁਲਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡ 1967 ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਕੁਲਾਰ ਨੂੰ 1968 ਵਿਚ ਤੇ ਅਜੀਤਪਾਲ ਕੁਲਾਰ ਨੂੰ 1970 ਵਿਚ। ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ 7 ਮਾਰਚ 1972 ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਖੇਡਿਆ, ਜਿਥੇ ਗੋਡੇ ਦੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਨਿਸਬਤਨ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਖੇਡ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਅਜੀਤਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ 1972 ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ, 1975 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਤੇ 1976 ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਦਾ।

ਦੇ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਕੈਪਟਨ ਬਣੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹਾਫ ਬੈਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਗੋਡੇ ਦੀ ਇੰਜਰੀ ਕਾਰਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ 23 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਬਰਾਂਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਫਾਰਵਰਡ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਕੋਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸੀ ਤੇ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਚੋਣਕਾਰ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਾਕੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਲੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਨੂੰ ਐਫ. ਆਈ. ਐਚ. ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਖੀ ਲੀਐਂਡਰੇ ਨੀਗਰੇ ਨੇ ਵੀ ਸਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗੀ।

ਬਲਬੀਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਕਸੀਕੋ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਿਚ 18 ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬਲਬੀਰਾਂ ਸਮੇਤ 13 ਖਿਡਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕਰ ਰਹੇ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਸਨ! ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੇਲਵੇ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ 4200 ਹੈ। ਸੰਸਾਰਪੁਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 14 ਓਲੰਪੀਅਨ, 15 ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, 90 ਨੈਸ਼ਨਲ, 49 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈਵਲ, 112 ਕਾਲਜ ਲੈਵਲ, 97 ਫੌਜੀ ਟੀਮਾਂ ਅਤੇ 90 ਖਿਡਾਰੀ ਕਲੱਬ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਘਰ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ?

###

ਵਰਵੇਨ (Vervain) ਅਣਬੱਕ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਉਹ ਭਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਸਮਾਜ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਉੱਨਤੀ ਪਸੰਦ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਲੁਟੇਰੇ, ਝੂਠੇ, ਫਰੇਬੀ, ਲਾਲਚੀ, ਆਲਸੀ, ਸਵਾਰਥੀ, ਕੰਮਚੋਰ, ਸੋਸ਼ਕ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੇ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਗਰਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰਥ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਣਬੱਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਵੇਕ ਹੁੰਦਾ

ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਵਰਵੇਨ: ਬੇਲੋੜਾ ਜੋਸ਼

ਲੋਖਕ, ਵਕਤਾ, ਪ੍ਰਵਕਤਾ ਇਸੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਭਗਤ ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਦਰ ਟਰੇਸਾ ਤੇ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਝੁੱਗੀ ਝੋਪੜੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ-ਸੇਵਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ

ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਦੇ ਇਲਾਜ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਮਿਹਨਤ-ਭਰਪੂਰ ਰੱਖ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਢਿੱਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਦਵਾਈ ਵਰਵੇਨ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਵਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਚਕੀਲਾਪਣ ਲਿਆਵੇਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ

ਜਨੂੰਨੀ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਕੱਢੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹੌਸਲਾ ਰਖਣ ਲਈ ਖੱਤ ਲਿਖ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਥੇ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਿਆ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਚਾਰ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਆਪ ਖਰਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਲਾਜਵਾਬ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਆਇਆ। ਬਹਾਲ ਹੋਇਆ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਸੈਨੇਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਤੇ ਹਮਦਰਦ ਅਧਿਆਪਕ ਸੈਨੇਟ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੇਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੈਨੇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ, ਅਨੇਕਾਂ ਚੌਥਾ ਦਰਜਾ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਕਲਰਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਥੱਕ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਇਕਾਹਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਅਤੀਤ ਵਲ ਝਾਤ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਰਵੇਨ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕਈ ਸਾਲ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।



ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿਆਗ-ਮੂਰਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰੋਕੇ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਿਰਫ਼ੀ ਜਿਉਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਜੇ ਬੇਹੁਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਤਾਰਾ ਵਰਵੇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੈਚ ਨੇ ਵਰਵੇਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਦੇ ਬਦਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਦੇਣ। ਉਹ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਲਮੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਜੁੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪ ਠੀਕ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਜੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਵੇਨ ਠੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੈਚ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਟਾਟੋਲਦਿਆਂ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਜੋ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਲੋਕ ਪੱਕੇ ਅਸੂਲ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਲਾਹੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸੂਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲ ਪੱਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਰਥ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਅਰਪਿਤ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਤਵ, ਇਸਲਾਮ, ਸਿੱਖੀ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ., ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇੰਨੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਦੂਜੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਸਮਝ, ਬੇਅਕਲ ਤੇ ਪਿਛਾਹ-ਖਿੰਚੂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ।

ਚੌਥੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਸਾਧ ਸੰਤ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ,

ਸੰਚਾਲਕ, ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ, ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨੇ ਰੂੜ-ਕਰਮੀ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਸਾਧੇ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਵੇਂ, ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਵਲ ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਛੇਵੇਂ, ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਿਸ ਦਵਾ, ਜਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ ਜਿਸ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਹਸਪਤਾਲ, ਉਸੇ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਉਸੇ ਦਵਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਨਿਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਣਬੱਕ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸ ਇਹੀ ਗੁਣ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਡਾ. ਬੈਚ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਗੁਣ ਧਨ-ਪੱਖੀ (Positive) ਹਨ ਤੇ ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਭਾਵ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚੋਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਆਲਸੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਭੱਜ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਵਾਰਥੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੁਸਤ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਉਭਾਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਉਲਟ ਰਾਜਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਤਣਾਓ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧਾਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵੀ ਢਿੱਲੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ, ਰੋਸ, ਤਲਖੀ ਤੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਜਿਹੇ ਰੋਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੇ-ਆਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ

ਕਸੀਆਂ ਨਾਤੀਆਂ ਦਾ ਤਣਾਓ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖੇਗੀ।

ਡਾ. ਕਾਰਨੇਲੀਆ ਰਿਚਰਡਸਨ-ਬੋਡਲਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਵੇਨ ਨੀਮ-ਪਾਗਲ ਖਪਤੀਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੁਤਮ ਮੰਨ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਅਣਬਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਗੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਵਿਚ ਨਿਜ-ਸਵਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਫਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ। ਇਹ ਧੁਰੀਓਂ ਹਿੱਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦੰਗੇ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਦਲ, ਸਕੂਐਡ ਤੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਬਿਮਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਵਾਈ ਵਰਵੇਨ ਹੈ।

ਡਾ. ਕਾਰਨੇਲੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਵਲਵਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭੜਕ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ਿ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗ-ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਹਨ, ਬਸ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਫਿਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ।

ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪਰਦਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ

ਸਕੂਲ ਦੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਟਰਿੱਪ ਦਾ ਮਨੀਟਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਜਿੱਸੇ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਸਭ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਟਰਿੱਪ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਇਮ ਦੱਸਦੇ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਹੋ ਟਰਿੱਪ ਲੈਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਚ ਵਰਵੇਨ ਦੀ ਹਵਾ ਆ ਵੜੀ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੇ ਤੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਘੜੀ ਘੜੀ ਸਮੇਂ ਦੱਸ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਵੀ ਤੰਗ ਕਰ ਮਾਰਿਆ। ਦੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਈ ਪੁੱਛਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੇ ਦੀ ਦਵਾ ਵਰਵੇਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਲਗਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਣਯ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਾਇਦੇ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਣਬੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਵਧੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਰਵੇਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਛੇ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਸ ਨੂੰ ਟੌਂਸਲਜ਼ ਹਨ। ਕਦੇ ਆਰਾਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਮੁੜ ਫੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਦ ਨਾਲ ਕੁਝ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਦਿਓ ਜੇ ਇਹ ਬਿਨਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇ।" ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਵਿਚ ਨਾ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਸ ਸਥਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਸਲ ਤਕਲੀਫ਼ ਅੰਗਿਕ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਗਲਿਆਂ ਭਾਵ ਟੌਂਸਲਜ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਤਾਂ ਲਵੇ ਜੀ ਜੇ ਪੜ੍ਹੇ, ਪਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭੱਜਿਆ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਹੋ ਤਾਂ ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਜੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਹੈ?" ਉਹ ਬੋਲੀ, "ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਮ ਵਰਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੋਈ ਸਭ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਟੀਚਰ ਵੀ ਇਹੀ ਕੁਝ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।" ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਫਿਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।" ਉਹ ਬੋਲੀ, "ਪੜ੍ਹਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਹੈ ਬੱਸ ਭੱਜਣ-ਨੱਠਣ ਤੇ ਸਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਮਨ ਰਹਿੰਦਾ ਐ ਇਸ ਦਾ। ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਨੇ ਇਸ ਵਰਗੇ। ਨਾ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਛੱਡਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੇੜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਰਿਸੈਸ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਨੂੰ ਭੱਜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਲੱਚ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਰ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਨੋਟ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਸਤਾ ਤੇ ਹੋਮਵਰਕ ਸਲਿਪ ਵੀ ਸਕੂਲੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਸਮਝ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਸੀ, ਬਸ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਉਹ ਸਮਝ ਪੱਖੋਂ ਢਿੱਲੂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਸਟਨਟ ਬੱਡ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਵੇਨ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਿਆਈ, ਉਸ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ

ੴ (ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ) ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ॥ “ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਿਰਤੀਓ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ”

“ਏਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੈ”

ਇਹ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ

ਜਮੀਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘਾਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਧਨ-ਕੁਬੇਰ, ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ (ਇਲੁਮੀਨਾਟੀ) ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ, ਬੈਂਕ, ਆਲਮੀ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਤਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ‘ਏਕੇ’ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਹੱਲੇ-ਗੁੱਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਚਾਟੜੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਮਨ ਪੁਰਬਕ ਨਿਹੱਥੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੇ ਸਿਰਾਂ ‘ਚ ਸਿੱਧੀਆਂ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਰਾਡਾਂ ਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲੱਤਾਂ, ਬਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਭੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਬੇਦਰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਕਿਰਤੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਬਲੂ ਕਾਲਰ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਈਟ ਕਾਲਰ, ‘ਏਕੇ’ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ। ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਇੱਕ-ਜੁੱਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹੀਦ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬੈਂਕ (World Bank), ਆਲਮੀ ਟਰੇਡ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (W.T.O.), ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (W.H.O.) ਅਤੇ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਆਦਿ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ।

“ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੂ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ” (The entire universe was created from one). ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਰ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ

ਵਲੋਂ: ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਮਨਮੋਹਨ ਪੂਨੀ, ਫੋਨ: 1-347-753-5940



ਮਨੁੱਖ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਮਾਜ ‘ਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਮਾਇਆ (ਧਨ-ਰਾਸ਼ੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮਾਇਆ ਕੁਝ ਕੁ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨ-ਕੁਬੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਉਪਰ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੀਡੀਆ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਜਲ, ਜੰਗਲ,

ਜਿਤੁ ਸੇਵੀਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ਘਨਾ...

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥
 ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫॥
 ਦੇਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਦੀਜੀਐ
 ਪੂਭੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਈਐ॥
 ਜਿਤੁ ਸੇਵੀਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ਘਨਾ
 ਮਨ ਸੋਈ ਗਾਈਐ॥
 ਕਹੀਐ ਕਾਇ ਪਿਆਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨਾ॥
 ਤੁਮੁ ਦਇਆਲੁ ਸੁਆਮੀ
 ਸਭ ਅਵਗਨ ਹਮਾ॥ ਰਹਾਉ॥
 ਜਿਉ ਤੁਮੁ ਰਾਖਹੁ ਤਿਉ ਰਹਾ
 ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਚਾਰਾ॥
 ਨੀਧਰਿਆ ਧਰਿ ਤੇਰੀਆ
 ਇਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰਾ॥
 ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲਾ
 ਮਨਿ ਲੇਤਾ ਮੁਕਤਾ॥
 ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੇਰੀਆ
 ਸਭ ਤੇਰੀ ਜੁਗਤਾ॥
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਉ ਕਰਿ ਸੇਵਾ
 ਜੇ ਠਾਕੁਰ ਭਾਵੈ॥
 ਹੋਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ
 ਪੂਭ ਨਾਨਕੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ॥
 ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸੁਬਦ
 ਰਾਹੀ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ-ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਿਲ ਰਹੇ ਦੁੱਖਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹੀ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ।
 ਕਹੀਐ ਕਾਇ ਪਿਆਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨਾ॥
 ਤੁਮੁ ਦਇਆਲੁ ਸੁਆਮੀ
 ਸਭ ਅਵਗਨ ਹਮਾ॥ ਰਹਾਉ॥
 ਸੁਬਦ ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਦਇਆ ਦਾ ਘਰ ਹੈਂ, ਦਇਆਲਤਾ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈਂ; ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਅਸਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿੱਥੇ

ਜਾਈਐ!
 ਜਿਉ ਤੁਮੁ ਰਾਖਹੁ ਤਿਉ ਰਹਾ
 ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਚਾਰਾ॥
 ਨੀਧਰਿਆ ਧਰਿ ਤੇਰੀਆ
 ਇਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰਾ॥
 ਸੁਬਦ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਤੂੰ ਜਿਵੇਂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਮੈਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਤੂੰ ਹੀ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਹੈਂ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਿਰਫ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਓਟ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਹੈ।
 ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲਾ ਮਨਿ ਲੇਤਾ ਮੁਕਤਾ॥
 ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੇਰੀਆ ਸਭ ਤੇਰੀ ਜੁਗਤਾ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸੁਬਦ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਜੇ ਕੁਝ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ-ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਜੀ, ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਦਾਰਥ ਤੇਰੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇਰੀ ਹੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਉ ਕਰਿ ਸੇਵਾ
 ਜੇ ਠਾਕੁਰ ਭਾਵੈ॥
 ਹੋਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ
 ਪੂਭ ਨਾਨਕੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ॥
 ਸੁਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਹੇ ਮਾਲਕ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧੋਂਦਾ ਰਹਾਂ, ਭਾਵ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦਰ ‘ਤੇ ਡਿੱਗਾ ਰਹਾਂ ਜੀ। ਹੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਤਾ! ਦਇਆਵਾਨ ਹੋਵੋ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੇਰੀ ਦਇਆ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਰਹੇ।
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ

ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਵਰਵੇਨ: ਬੇਲੋੜਾ ਜੋਸ਼

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਟੌਂਸਲ ਠੀਕ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਲੀ ਵਿਹਾਰ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਰਵੇਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟੌਂਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਲੈ ਕੇ ਨਾ ਆਈ। ਦੂਜੀਆਂ ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰਵੇਨ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਸੁੱਧੀਕਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕੈਪ ਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਰਵੇਨ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਘੋਧਾਤਮਿਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੁਫਤ ਕੈਪ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ ਕਲਿਨਿਕ ਲਈ ਬਿਮਾਰ ਖਿੱਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਦਿਆਨਤ ਵਿਚ ਖਿਆਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਵੇਨ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਕੰਮ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਧਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਕੰਮ ਦਾ ਭਾਰ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਤਾਜ ਖੇਡਣ ਭੱਜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ‘ਤੇ ਲਪਕ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਨਾਂ ਦਾ ਹੋਮ ਵਰਕ ਕਰਕੇ ਝੱਟ ਟੀ. ਵੀ. ਜਾਂ ਫੋਨ ਨਾਲ ਜਾ ਚਿਪਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਵੇਨ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵਰਵੇਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਆਦਤਨ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਬਜਟ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਵਰਵੇਨ ਨਾਲ ਸੁਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਨਰਸ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਾਈਫ ਨੇ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓ. ਸੀ. ਡੀ. ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਓ. ਸੀ. ਡੀ. ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਓ. ਸੀ. ਡੀ. ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ,

ਪਰ ਜੇ ਤਕਲੀਫ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਘਬਰਾ ਜਿਹਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੀ ਇਹ ਫਜ਼ੂਲ ਦੀ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਟੋਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਘਰੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਲੈਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਜ ਹੋਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਦਾ ਇਹੀ ਮੁੱਖ ਧੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਟੋਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਲੋੜਵੰਦ ਲੱਗਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹਾਂ।” ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਘਰੋਂ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਤੇ ਲਿਸਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਨਾ ਖਰੀਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੀ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਲਿਸਟ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਸਟ ਵੱਡੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।” ਜੇ ਚੰਗੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਵੀ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਮਨ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਰਵੇਨ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਵਰਵੇਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ‘ਤੇ ਲਗਾਮ ਕੱਸੀ ਗਈ।

ਓ. ਸੀ. ਡੀ. ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਵਰਵੇਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਸਕਿਫੇਡਰੇਨੀਆ, ਬਾਈਪੋਲਰ ਡਿਸਆਰਡਰ, ਸਪਲਿਟ ਪਰਸਨੈਲਿਟੀ, ਜਨੂੰਨੀ ਖੁਰਾਫਾਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖਪਾਤ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਟੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਉਨੀਦਰਾਪਣ ਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸ਼ਾਰਪ-ਸ਼ੂਟਰ ਖਿਡਾਰੀ-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਰਦਾ। ਹਾਥੀ ਨਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੋਂਤਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੱਜ ਬੰਨ੍ਹ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਸਮਾਨ ‘ਚ ਉਡਿਆ ਤੇ ਬੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਲਾਲੋਮਜ਼ਾਰੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਲਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਉਹ ਕਿਲਾ ਹੁਣ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਇੱਟਾਂ ਵਗੈਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ‘ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ’ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਥੋਂ ਨਾਮਵਰ ਵੇਟ ਲਿਫਟਰ ਤੇ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਬੈਠੇ ਕਲੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਰਾਜਾ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਜੋਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਖੇਡ ਮਹਿਫਿਲਾਂ ਜਾਂ ਲੋਕ-ਸੱਥਾਂ ‘ਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ/ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਲੋਕ-ਤੱਥ/ਲੋਕ-ਗੀਤ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ‘ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਮੰਨ ਕੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਲਮ ਚਲਾਈ, “ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਉਚਾ ਰੁਤਬਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੋਢੀ ਨੇ।” ਇਹ ਗੀਤ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਏ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਗਾਇਆ। ਇਕ ਗੀਤ ਮੱਖਣ ਬਰਾਤ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, “ਸੁਣੋ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਨੇ ਜੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ।”

ਸ. ਸੋਢੀ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ, ਮਜ਼ਾਰੇ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਜਰੂਰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਅੱਜ ਜੋ ਵੀ ਹਨ, ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

“ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੜ ਜੋ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪਾ ਜਾਂਦੇ। ਬਣ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਉਹ, ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦਾ ਚਮਕਾ ਜਾਂਦੇ।”

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਈ ਸਿਲੈਕਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। ਜੋ ਗਿਆਰਵੀਂ ਕਲਾਸ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀਆਂ ਜੂਨੀਅਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ‘ਚ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਦੋਆਬਾ ਖਾਲਸਾ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਾਕੀ ਵੀ ਖੇਡੀ। ਖੇਡ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਦੇ ਰਹੇ। ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ‘ਚ ਪੂਰੀ ਧਾਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੇ ਰੱਖੀ।

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਵ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀ. ਪੀ. ਗੋਬਿੰਦਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਦਾ ਬੇਟਾ), ਅਸਲਾਮ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ, ਜਫਰ ਇਕਬਾਲ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਦ, ਐਮ. ਕੇ. ਕੌਸ਼ਿਕ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਡੁੰਗ ਡੁੰਗ, ਵੀ. ਵਾਸਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਵੀ ਰਹੇ।

ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਹੈ। ਦੋ ਬੇਟੇ-ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ; ਵੱਡੀ ਬਹੁ ਹਿਨਾ ਛੋਕਰ ਤੇ ਛੋਟੀ ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ ਛੋਕਰ ਹੈ। ਪੌਤਰੇ ਅਥਿਤਾਜ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ ਹਨ। ਪਿਤਾ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਬੇਟੇ ਵੀ ਖੇਡ

ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਦੇ ਸਨ। ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਅਜੈਪਾਲ ਨਾਰਥ ਇੰਡੀਆ ‘ਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਤਕਤਾ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਛੋਟਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਜੂਨੀਅਰ ਪੰਜਾਬ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਿਆ।

ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸ. ਸੋਢੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਯਾਰ-ਬੇਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਹੱਥੀਂ ਛਾਂਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ‘ਚ ਹੁੰਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ‘ਚ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਪੂਰਾ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। 45 ਤੋਂ 50 ਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਉਹ ਘੁੰਮ ਚੁਕੇ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਕਲਾਸਮੈਟ ਸੰਕਰੀਏ ਪਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ-ਸੁਭਾਅ, ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਤੇ ਤਕਤਾ ਖਿਡਾਰੀ ਦੱਸਿਆ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਵਗੈਰਾ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਫਿੱਟ ਹੈ। ਘਰ ‘ਚ ਬਣੇ ਬਗੀਚੇ ‘ਚ ਖੇਡ ਕੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁੰਜਣ ਵਾਲਾ ਸਦਾ-ਬਹਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੀਰੋ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਸਾਨੂੰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ।

“ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ‘ਚ ਹਿੱਕਾਂ ਤਾਣਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ‘ਚ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਕੇ, ਭਰ ਜਿੰਦਗੀ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ। ‘ਨੇਰੀਆਂ, ਝੱਖਤਾਂ ‘ਚ ਕੀਤੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਿਵੇਂ, ਸੋਢੀ ਸੂਰਮੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਖੇਡ ਸ਼ੌਕੀਨ ‘ਜੱਬੋਵਾਲੀਏ ਇਕਬਾਲ’ ਜਿਹੇ, ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਦੇ ਨੇ।

ਪੱਗੜੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਮਾਣਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀਓ,
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 28 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਐਸ. ਹੰਸਰਾ ਦਾ ਲਘੂ-ਲੇਖ "ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ" ਪੜ੍ਹਿਆ। ਲਿਖਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤਾਤਪਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਬਸ ਇਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਅਜਨਬੀ ਦੇਸ ਵਿਚ ਪੱਗ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੀੜਤ ਬਣ ਕੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ, ਇੱਕਲੇਪਣ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਿਹਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਬੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਢੁੱਕ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਰਹਿ ਰਹੇ, ਜੋ ਪੱਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਚਿੰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੇ-ਵਜ੍ਹਾ ਲਾਹਾ ਨਹੀਂ ਖੱਟਿਆ।



ਇੱਕਲਪਣ ਦੇ ਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਪਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ 1959 ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ ਤਾਂ ਮਨੋ ਮਨੀ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉੱਥੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਹੀ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਰਦਾਰ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਭੈਅ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਮਾੜੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭੈਅ ਦੇ ਡਰ ਡਰ ਕੇ ਸਮਾਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਗੜੀਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਘਟੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਨਾ ਘਟੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੱਸਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਗੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪੱਗੜੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋਬਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰਿਲੀਜਨਜ਼ ਦਾ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉੱਥੇ ਸਿੱਖਿਜ਼ਮ ਹਾਲੇ ਇਸੇ ਪਰਚੇ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਚਾ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪੱਗੜੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ। ਜੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪੱਗੜੀ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਪੱਗੜੀ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਟੀਆ ਸਮਝਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋਬ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਾ ਕਰਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਵੈਸਟ ਵੈਲੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਾਬ ਮੰਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਵਾ ਕੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਤੇ ਸੱਦਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਾਬ ਲੈਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜਾਬ ਮਾਰਕਿਟ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਪੱਗੜੀ ਪਹਿਨਿਆਂ ਮੈਂ ਕਈ ਸਟਾਫਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਸਟੋਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਸਕੂਲ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਪਗੜੀ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੱਗੜੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ ਇਕ ਨਰਸਿੰਗ ਜਾਬ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਬੁੱਕ ਸਟੋਰ ਨੇ ਕਸਟਮਰ ਸਰਵਿਸ ਦੀ ਜਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਨਾਮਾਵਰ ਸਟੋਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਤੇ ਇਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਗੜੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੱਧ-ਏਸ਼ੀਆਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਛੇਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਿਨਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਚਲਦਾ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਖੜ੍ਹੀ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ।" ਮੈਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਮੈਂ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਫਲਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਓ।" ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉੱਥੇ ਉਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹਾਜਰ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਹਰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਲਾਸ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਸੰਭਿਆ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਸ ਦਾ ਕਸੂਰ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਵਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਗੌਰਵ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਕਲਚਰ ਦਾ ਇੰਨਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ।

ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਹਿਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਬਸਟੀਚਿਊਟ ਟੀਚਰ ਦੀ ਜਾਬ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਲੰਚ ਬ੍ਰੇਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪੱਗੜੀ ਪਹਿਨੀ ਦੇਖ ਇਕ ਮਨਚਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ "ਆਬੂ", "ਆਬੂ" ਚਿਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜ-ਚਾਰ

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਇਕ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੌੜ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੱਗੜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਉਹ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਗੜੀ ਬਾਰੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਗੜੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਅਧਿਆਪਕ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਕਲਾਸ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਪੱਗੜੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਸਵੇਂ ਸਟਾਈਲ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਪੇਟ ਕੇ ਬੰਨੀਆਂ ਸਫੈਦ ਪੱਗਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨਤਾ ਸਮਝਾਈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਠੋਸ ਵਾਧਾ ਦੱਸਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕ ਭੈਣ ਨੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੋਖੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਗੜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੰਨ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪੱਗੜੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਪੱਗ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ

ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇੱਛਾ ਲੰਮਾ ਟੁਕੜਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਤਾਂ ਉਚੇਚੇ ਪੱਗੜੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੱਗੜੀ ਬੰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਉਹੀ ਪੱਗੜੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਪੇਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇਕ ਪੱਗੜੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ।

ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਰੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਥਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਗੜੀ ਕਾਰਨ ਓਪਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਤਕਰਾ ਦਰਸਾਇਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਰਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਜੇਨ ਗਰੇਡੀਅਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮੈਂ ਪੱਗੜੀ ਪਹਿਨਦਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਜੋਬ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਠਿਨਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ?"

ਉਹ ਸਮਝ ਗਈ ਤੇ ਬੋਲੀ, "ਮੇਰੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫਰੂਮ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਬਣਾਉਗੇ।" ਉਸ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਮੈਂ ਉਹ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਚੁਰਾਸੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਣਬੱਕ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਪ੍ਰੋ. ਜੇਨ ਨੇ ਅੱਜ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪੱਗੜੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਡਰਨ-ਡਰਾਉਣ ਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਿੰਨਾ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗੱਲਦਾ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਸਤਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ ਦਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਪੱਗੜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪਹਿਨਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ, ਧਮਕਾਉਣ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਨ ਜਤਾਉਣ ਲਈ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਡਾ. ਹੰਸਰਾ ਪੱਗੜੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖਦੇ।

-ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ

ਤੜਕਾ ਸਿਰਫ ਜੀਭ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਮਰਿੱਧੀ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਖਲਾਇਕ ਵੀ ਹੈ। ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਤੜਕਾ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰੋਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ 'ਦਾਲ ਮੱਖਣੀ' ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤੜਕੇ 'ਚ ਭੁੱਜਦੇ ਲਸਣ-ਅਦਰਕ ਦੀ ਮਹਿਕ ਜਦੋਂ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਫੈਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵੀ ਲੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ
ਫੋਨ: 559-375-2589

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਲਾਦ ਨੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਏ, ਕਈ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਬ ਖਰਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੁੱਸ ਗਏ ਰੁਤਬੇ ਲਈ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ। ਕਈ ਨਿੱਤ ਨੇਮੀਆਂ ਦੀ 'ਚੁੱਖੀ ਸੁੱਖੀ ਖਾ ਕੇ, ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਵਾਲੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਵੀ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦੀ।

ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਕੇਸ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਵਾਲੀ ਦਾਲ-ਸਬਜੀ ਖਾਣ, ਸਵੈ-ਮਾਣ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜਿਉਣ

ਤੜਕੇ ਵਾਲੀ ਦਾਲ

ਦੀ ਲਲਕ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੰਬਰਦਾਰੀ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਜਾਇਦਾਦ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਭਰਵੇਂ ਜੁੱਸੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਨ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਫਸਵਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਜਮੀਨ, ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ।

ਆਦਤਨ, ਜਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੀ, ਆਪਣਾ ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਸਾਇਲ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁਣ ਖਤਮ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੰਘਦੇ ਟੱਪਦੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ।" ਉਸ ਲਈ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ।

ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਆਵਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ, ਕਿਵੇਂ ਬੀਤਦੀ ਐ?"

ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਸੁਆਲ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਵੱਜਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੁਖਦੀ ਰਗ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਰੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, "ਚੰਗਾ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਛੇਤ 'ਤੀ। ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਈ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ 20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਆ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਆ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਬੋਤਲਾਂ ਰੰਮ

ਪੀਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕਰ 'ਤਾ।" ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਲਾਏ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ।

ਮੈਂ ਡੋਰ-ਡੋਰ ਉਸ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਆਥਣੇ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਹਾਝੜੇ ਲਾਉਂਨਾ। ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਰੰਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸੋਹਣਾ ਮਹੀਨਾ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਮੁੰਡਾ ਆਨੀ-ਬਹਾਨੀ ਉਹ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਠੇਕੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਡੰਗ ਸਾਰਦਾਂ। ਮੇਰੇ 'ਚ ਆਹ ਈ ਐਬ ਆ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਬ ਆਖਣੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਜੂਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।"

"ਮੈਂ ਵਧੀਆ ਘਰ ਪਾਇਆ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗੁਆਈ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਕੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਲਲਕਾਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਨੰਬਰਦਾਰੀ ਦਾ ਕੇਸ ਥੋੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ, ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤਿਆ। ਝੰਗਾ ਚੁੱਕਿਆ ਆਵਦਾ ਹੀ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੱਸੋ, ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਆ।" ਉਸ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਸੁਆਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਇਲ ਤੇ ਹਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਬੀਲਦਾਰ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਪੰਚ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕੇਸ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ, ਉਸ ਦੇ ਇਕਲੋਤੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ 'ਹੁੱਕਾ-ਪਾਣੀ' ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਮੁੰਡਾ ਮਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ।" ਉਸ ਨੇ ਹਾਲੀਆ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁੰਡਾ

ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਕੀ ਕੀ ਸੁਫਨੇ ਲਏ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੋਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਾਜੇ ਦੇ ਬੀੜ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਸਾਧ ਨੇ ਕਈ ਕਿੱਲੇ ਜਮੀਨ ਵਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਸਿੱਖੀ-ਸੇਵਕੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਧ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਜੀ ਸਟੋਅ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਆਈ। ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗਿੱਦੜ ਕੁੱਟ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਡੇਰਾ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਸਾਰਾ ਮਲਬਾ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਡੇਰ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਧ ਮੈਨੂੰ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਵਿਚ ਸਟੋਅ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਇਆ।

ਮੈਂ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਤਕੜੇ ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਦੋ ਹੀ ਰਾਹ ਹਨ, ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਮਰਨਾ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਕੇ ਜਿਉਣਾ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਘਮਸਾਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਆਈ ਹੋਈ ਸੁਨਾਮੀ ਆਪਣੇ ਵੇਗ 'ਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਹਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਮੀਨ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬਾਪੂਆਂ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਦਾ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਦੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਨਾ ਬੋਤੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ!

ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਤੇ ਲੱਕੀ ਅਲੀ

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੱਕੀ ਅਲੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। 90ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ 'ਓ ਸਨਮ' ਅਤੇ 'ਤੇਰੀ ਯਾਦੋਂ ਆਤੀ ਹੈ' ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਤਾਜ਼ਾ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਲੱਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲੱਕੀ ਅਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਹੋ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲਿ ਹੋ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਪਲ ਤੁਸੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਜਦੋਂ ਲੱਕੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਚਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ,



"ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਉੱਜ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਤੱਬੂ ਦੀ ਭੂਲ ਭੁਲੱਈਆ

ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤੱਬੂ ਨੇ ਅਨੀਸ ਬਜ਼ਮੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਬਣ ਰਹੀ ਫਿਲਮ 'ਭੂਲ ਭੁਲੱਈਆ-2' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਮੁੜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਦਾਕਾਰ ਕਾਰਤਿਕ ਆਰਿਅਨ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਜ਼ਮੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਕਾਰਤਿਕ ਆਰਿਅਨ ਦੇ ਕਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਿਆਰਾ ਅਡਵਾਨੀ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਫਰਹਦ ਸਾਮਜੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨੇ ਲਿਖੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ 2007 ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਭੂਲ ਭੁਲੱਈਆ' ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਹੈ।

ਤੱਬੂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਤਬੱਸੁਮ ਫਾਤਿਮਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੈਰ 1982 ਵਿਚ ਹੀ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ 11 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। 1982 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਬਾਜ਼ਾਰ' ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਰੋਲ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ 'ਹਮ ਨੌਜਵਾਨ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ।



ਫਿਰ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤੈਲਗੂ ਫਿਲਮ 'ਕੁਲੀ ਨੰਬਰ 1' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ: ਇਕ ਤਾਂ 'ਭੂਲ ਭੁਲੱਈਆ-2' ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਭੀਸ਼ਮ

ਪਰਵਾਮ' ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਮਮੂਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕਾਮਯਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭੂਤਕਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਆਣ ਚਿੰਬੜਦਾ ਹੈ।

ਕੰਮ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦਾ ਹੈ: ਅਲੀ ਫਜ਼ਲ

ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਆਏ ਅਦਾਕਾਰ ਅਲੀ ਫਜ਼ਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੀ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੇਲਾ ਉਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਅਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਟਿਕੋ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ

ਹੀ ਪਵੇਗੀ।" ਅਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾ ਆਖਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਕੰਮ ਦੀ ਵੱਧ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਬਦਲਾਅ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਲੀ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2009 ਵਿਚ ਫਿਲਮ '3 ਇਡੀਅਟ' ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਹ 'ਆਲਵੇਜ਼ ਕਥੀ ਕਥੀ' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਸਫਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਫੁਕਰੇ', 'ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਤੇ ਅਬਦੁਲ' ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਲੜੀ 'ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ' ਤੋਂ ਹੋਈ।

15 ਅਕਤੂਬਰ 1986 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਅਲੀ ਫਜ਼ਲ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ



ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਅਦਰ ਐਂਡ ਆਫ ਦਿ ਲਾਈਨ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਮਿਨੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਹੀਰੋ' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 2009 ਵਿਚ '3 ਇਡੀਅਟ' ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਹੈਪੀ ਅਬ ਭਾਗ ਜਾਏਗੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਕੈਨੇਬ ਬੁਨਾਗ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਡੈੱਥ ਐਂਡ ਦਿ ਨੀਲ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1937 ਵਿਚ ਛਪੇ ਅਗਾਥਾ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਇਸੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਤੋਹਫਾ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੋਹਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਕੁਨਾਲ ਖੇਮੂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਲੜੀਵਾਰ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣਗੇ। ਪੈਂਗੁਇਨ ਰੈਂਡਮ ਹਾਊਸ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜੋੜੇ ਤੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਲ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ 'ਇਨੀ ਔਰ ਬੋਬੋ'। ਇਸ ਲੜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਇਨੀ ਔਰ ਬੋਬੋ' ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜੋ ਨਵੇਂ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁੱਤੇ ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਉਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।



ਸੋਹਾ ਅਤੇ ਕੁਨਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਬੇਟੀ ਇਨਾਇਆ ਨਾਉਮੀ ਖੇਮੂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨਾਇਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨਾਇਆ ਦਾ ਪਾਲਸ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁੱਝੀਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਗਾਂਹ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਤਾਂ

ਗੱਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਣ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਇਹ ਬੱਚੀਆਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾਮਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੀਆਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਜੋੜੀ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਾਇਆ

ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਉਕਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੀ ਅਜਹੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਣਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਨਾਲ ਕਪੂਰ ਬਾਬਰ ਬਣਿਆ

'ਦਿ ਐਂਪਾਇਰ' ਵਿਚ ਬਾਬਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਅਦਾਕਾਰ ਕੁਨਾਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਖਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਕੁਨਾਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹੀ ਉਹ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਦਿਨ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੰਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਹੀ ਕੰਮ ਲਈ ਸਾਲ, ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ।"



'ਦਿ ਐਂਪਾਇਰ' ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਨਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਧੀਆ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।"

ਕੁਨਾਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਬੈਰੀ ਜੌਹਨ ਕੋਲੋਂ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੀਏਟਰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਫਿਲਮ 'ਅਕਸ਼' ਤੋਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਤੱਬੂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ: ਏ ਟੋਲ ਆਫ ਥ੍ਰੀ ਸਿਟੀਜ਼' ਵਿਚ ਲੀਡਰ ਰੋਲ ਕੀਤਾ। 2006 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਦੇ ਬਸੰਤੀ' ਆਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਇਨਾਲ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਐਂਡ ਕੈਟਰਿੰਗ

ਹਰ ਵੇਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ



ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ



ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੈਟਰਿੰਗ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Items Serving:

- All kinds of Sweets
- Snacks & Food
- Chaat & Tikki Stall
- Pani Pooori Stall
- Bhel Pooori / Pav Bhaji
- Falooda Kulfi

Catering Services:

- Wedding Ceremonies
- Receptions
- Birthday Parties
- Religious Gatherings
- Corporate Events
- Picnics / Bar-b-que

Additional Services:

- Warmers
- Chaffing Dishes
- China & Silverware
- Linen Rental
- Waiters & Bartenders

Follow us on:



Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Raja Sweets & Indian Cuisine 31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587
Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111

Raja Indian Cuisine & Bar 1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545
Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345

Call Makhn Bains or Ravinder Singh For Your Next Party

1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com



ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਜਨਮਦਿਨ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ
200 ਤੋਂ 1000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ।

SERVICES INCLUDE

- CATERING
- SILVERWARE
- CHINAWARE
- DECORATED HALL
- LINEN
- SEVERAL BAR OPTIONS
- SECURITY
- WAIT STAFF
- FULL SETUP INCLUDING
TABLE CLOTH, NAPKINS, CHAIRS ETC.

PARADISE BALLROOMS

4100 Peralta Blvd. Fremont, CA 94536

(510) 900-6319

info@paradiseballrooms.com

www.paradiseballrooms.com